

MUZEJ SARAJEVA

ISSN 1512-6897

PRILOZI

ZA PROUČAVANJE HISTORIJE SARAJEVA

Broj 7

PRILOZI

ZA PROUČAVANJE HISTORIJE SARAJEVA

Muzej Sarajeva

PRILOZI

ZA PROUČAVANJE HISTORIJE SARAJEVA

Broj 7

Izdavač:

JAVNA USTANOVA MUZEJ SARAJEVA
Josipa Štadlera 32, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. ++387 33 47 57 40, 47 57 47; Tel/Fax. ++387 33 47 57 49
E-mail: info@muzejsarajeva.ba

Glavni i odgovorni urednik:

Amra Madžarević

Redakcija:

dr. Smajo Halilović
dr. Behija Zlatar
Mirsad Avdić
Amra Madžarević

Lektor:

Nedim Zlatar

Prijevod na engleski jezik:

Saba Risaluddin

Tehnički urednik:

Aida Mujezin

MUZEJ SARAJEVA

ISSN 1512-6897

PRILOZI

ZA PROUČAVANJE HISTORIJE SARAJEVA

Posvećeno šezdesetogodišnjici Muzaja

Broj 7

Sarajevo, 2010.

SADRŽAJ

Amra Madžarević: <i>60 godina Muzeja (grada) Sarajeva</i>	7
Adnan Muftarević: <i>Brusa bezistan</i>	23
Amra Madžarević: <i>Svrzina kuća</i>	29
Žanka Dodig Karaman: <i>Despića kuća</i>	45
Žanka Dodig Karaman: <i>Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine (Jevrejska zbirka)</i>	51
Mirsad Avdić: <i>Muzej Sarajevo 1878-1918</i>	57
Amra Madžarević: <i>Rad na stalnoj muzejskoj postavci Muzeja "Alija Izetbegović"</i>	61
Adnan Muftarević: <i>Arheološka zbirka Muzeja Sarajeva</i>	69
Adnan Muftarević: <i>Numizmatička zbirka Muzeja Sarajeva</i>	73
Amra Madžarević: <i>Orijentalna zbirka</i>	75
Amra Madžarević: <i>Etnološka zbirka</i>	79
Mirsad Avdić: <i>Zbirka Austro-Ugarskog perioda</i>	83
Žanka Dodig Karaman: <i>O zbirci Ištvana (Stjepana, Stefana) Meze (1877-1967)</i>	87
Igor Radovanović: <i>Zbirka dvadesetog vijeka</i>	93

Hamdija Dizdar:	
<i>Umjetnička zbirka</i>	101
Igor Radovanović:	
<i>Fototeka</i>	111
Aida Sulejmanagić:	
<i>Biblioteka i dokumentaciona služba Muzeja</i>	119
Zdravka Grebo, Igor Radovanović:	
<i>Popis svih uposlenika i članova upravnih odbora Muzeja</i>	123
Žanka Dodig Karaman:	
<i>Najznačajnije izložbe Muzeja grada Sarajeva / Muzeja Sarajeva od osnivanja do danas</i>	137
Moamer Šehović:	
<i>Poznati gosti Muzeja Sarajeva</i>	155

60 GODINA MUZEJA (GRADA) SARAJEVA

Sarajevo, grad sa burnom i bogatom historijom, grad kroz koji su prošle različite civilizacije i ostavile duboke tragove, grad u kome se susreću kulture Istoka i Zapada, grad koji su poharala tri rata u sto godina, grad u kome crkve, džamije i sinagoge stoje jedna pored druge, grad sa najdužom opsadom u historiji, olimpijski grad.

Dio te burne, ali nadasve zanimljive historije, čuva Muzej (grada) Sarajeva. Osnovan 1949. godine poslije jednog svečanog sastanka javnih i kulturnih radnika Sarajeva. Odluka o osnivanju donesena je u februaru, a Muzej je formiran već u martu 1949. godine u potkrovlju Vijećnice. Jedini inventar koji je Muzej u tom trenutku imao jesu dva radna stola, dvije stolice i ormar za knjige. Danas, Muzej ima matičnu zgradu sa depoima i administracijom, te šest muzejskih objekata sa šest stalnih postavki i deset tematskih zbirki. Ali put od potkrovlja i dva radna stola do danas nije bio nimalo jednostavan, uzdrman ratnim dejstvima, i ni u kom slučaju naš rast i razvoj do savremenog i kompletnog muzeja, nije završen.

Prvi uposlenici Muzeja bili su upravnik prof. Vojislav Bogičević i kustos Ljubica Mladenović. Već 1950. godine prof. Bogičević odlazi na drugu dužnost, njegovu ulogu preuzima Ljubica Mladenović do 1951. godine, kada za direktora Muzeja biva imenovan prof. Ahmet Grebo, koji na toj dužnosti ostaje sve do odlaska u penziju, 1970. godine, dakle gotovo punih 20 godina. Njihov prvi zadatak je bio prikupljanje materijala za buduću postavku muzeja. Poklonima i otkupima, muzej je veoma brzo počeo formirati svoje kolekcije, tako da je već u oktobru 1950. godine dobio još tri prostorije u Vijećnici, koje su služile za deponovanje materijala. Kako nije bilo izgleda za dobivanje zgrade i otvaranje stalne postavke, muzej se okrenuo pokretanju odjeljenja, tako je 1950. godine u dućanu porodice Čatić u ulici Kazazi na Bašćaršiji, otvorena postavka o kazaskom zanatu. Godine 1952. restauriran je dio Svrzine kuće i otvoren za javnost, a 1953. godine otvorena je Despića

kuća. Svrzina kuća je objekat iz 18. i 19. stoljeća i predstavlja stambenu arhitekturu i kulturu življenja muslimanske gradske porodice iz tog perioda.

Despića kuća datira iz 18., kroz 18. stoljeće i predstavlja stambenu arhitekturu sa prelaza dva stoljeća i dvije kulture stanovanja, a pripadala je pravoslavnoj gradskoj porodici.

28. juna 1953. godine otvoren je i Muzej "Mlade Bosne" posvećen Sarajevskom atentatu, kao dependans Muzeja. Autor postavke bila je kustos Ljubica Mladenović, a idejno rješenje enterijera uradio je arhitekt Juraj Najdhart. Ova tri objekta su i danas u sastavu Muzeja.

U međuvremenu, Muzeju je 1952. dodijeljena zgrada Sudačko-šerijatske škole, koju je dobio na korištenje zajedno sa Arhivom grada. Radovi na rekonstrukciji zgrade i na izložbenoj postavci trajali su dvije godine, a Muzej je otvoren 19. juna 1951. godine.

Idejni koncept muzejske postavke posvećene historiji Grada uradili su Ljubica Mladenović, kustos Muzeja, te dr. Alojz Benac i Marko Vego, naučni saradnici Zemaljskog muzeja. Arhitekti Andrija Čičin Šain i Mirjan Baldazar su uradili idejno rješenje rekonstrukcije objekta i enterijera. Tadašnja postavka je ostala nezavršena, jer u pomenutom prostoru nije bili dovoljno mjesta za prikazivanje Austro-ugarskog perioda, kao ni za galeriju za povremene i gostujuće izložbe. Kako tada, tako i danas, Muzej Sarajeva ima isti problem, uprkos čestim selidbama i prostornim adaptacijama, a to je nedostatak prostora i galerije.

Gradsko vijeće Sarajeva je 1963. godine odlučilo da restaurira Stari jevrejski hram "Il Kal Grandi" i u njemu otvori muzej posvećen Jevrejima Bosne i Hercegovine. Muzejsku postavku su uradili stručnjaci Muzeja grada Sarajeva Ljubica Mladenović i arhitekta Evangelos Dimitrijević, a rješenje enterijera su uradili arhitekti Marko Ovadija i Zlatko Ugljen. Muzej Jevreja BiH je otvoren 1966. godine kao dependans Muzeja Grada.

Otvaranjem Muzeja Jevreja Bosne i Hercegovine zaokružena je cjelina koja se nazivala i djelovala kao Muzej Grada Sarajeva. Dakle, zgrada Sudačko-šerijatske škole sa stalnom muzejskom postavkom o historiji grada, depoima, radionicama i administracijom, te dependansi: Svrzina kuća, Despića Kuća, Muzej Mlade Bosne, Muzej Jevreja i Kazaski dućan. Naravno, broj uposlenika i stručnog kadra je rastao, sticali su se uslovi za funkcionisanje rada u Muzeju. Pored izložbene aktivnosti, Muzej se bavio istraživačkim radom, izdavačkom djelatnošću, a uspostavljeni su i kontakti sa drugim muzejima iz tadašnje Jugoslavije po pitanju razmjene izložbi.

Vila Kosta Herman, administrativno sjedište J.U. Muzej Sarajeva

Posebno značajna su arheološka istraživanja, koja je Muzej započeo još 1955. godine na lokalitetu Ilidže. Do te godine vršena su manja istraživanja koja nisu imala naučni karakter, a od 1955. godine do 1963. prekopano je oko 4.440 kvadratnih metara pod vodstvom prof. Esada Pašalića sa Filozofskog fakulteta i uz saradnju konzervatora Muzeja Grada ing. Evangelosa Dimitrijevića i preparatora Ivana Tometinovića.

Direktor Ahmet Grebo je pokrenuo izdavačku djelatnost. Značajnija djela koja je Muzej objavio u periodu prije agresije su edicija "Sarajevo od najstarijih vremena do sada" u okviru koje su objavljene dvije knjige :

- dr. Alojz Benac i Ljubica Mladenović, *Sarajevo kroz arheološka nalazišta i Sarajevo u doba turskog feudalizma.*
- Todor Kruševac, *Sarajevo pod austro-ugarskom upravom 1878-1918.*

Pored ovih, objavljene su i sljedeće knjige:

- Alija Bejtić, *Bibliografija štampanih radova o Sarajevu.*
- Nikola Trišić, *Sarajevski atentat u svjetlu bibliografskih podataka.*
- Dragan Ljubibratić, *Mlada Bosna i Sarajevski atentat.*
- Alija Bejtić, *Ulice i trgovi Sarajeva.*

Vila Kosta Herman

Rezultate svog stručnog rada i rada kolega drugih institucija objavljeni su u časopisu *Prilozi za proučavanje historije Sarajeva*, čiji je posljednji broj odštampan 1974. godine, ali je ponovo pokrenut prije nekoliko godina, zahvaljujući entuzijazmu direktorice Mevlide Serdarević.

Pored ovih izdanja, objavljen je veliki broj kataloga i brošura, kao prateći materijal za povremene izložbe. Iz veoma bogatog fundusa muzejskih zbirki, koje su iz godine u godinu rasle i bogatile se poklonima, otkupima i istraživačkim radovima, nastajale su povremene tematske izložbe, o kojima će biti riječi posebno u ovom izdanju.

Godina 1992., rat, agresija, opsada, nedostatak hrane, vode, struje, svakodnevno granatiranje, borba za život i opstanak... U ovakvim uslovima vrijedni radnici Muzeja pokušavaju spasiti eksponate! Svi eksponati iz objekata prenose se u matičnu zgradu muzeja, a onda dolazi vijest o odluci da se zgrada Sudačko-šerijatske škole vraća vlasniku, te da muzej mora iseliti. Zgradu je već tada dijelom koristila Armija BiH za svoje potrebe, te je bila potencijalnom metom. Svi eksponati i arhiva Muzeja se pakuje i pod nemogućim okolnostima premješta u Muzej Jevreja. Pokazalo se da je Sinagoga sa svojim debelim kamenim zidovima i prostorima bez mnogo prozora, bila relativno dobro rješenje za očuvanje muzejskog blaga. Najveći dio muzejskih eksponata i arhive je spašen.

Ovdje posebno treba istaći ljude koji su, ne misleći na opasnost, spašavali i uspjeli spasiti muzejsko blago, zahvaljujući kojima danas ponovo

imamo Muzej grada Sarajeva sa svojim depnadansima. To su: *Bajro Gec*, tadašnji direktor Muzeja, *Taib Kešmer*, *Zdravka Grebo*, *Mustafa Arslanović*, *Esad Beća*, *Nazif Borovina*, *Bejda Zvirac*, *Đurđa Kvesić*, *Raza Hodžić*.

U spašavanju je učestvovala i Jedinica za zaštitu kulturne baštine pod rukovodstvom *Josipa Pejakovića* u kojoj su učestvovali studenti likovne akademije i kulturni radnici. Komandir ove jedinice bio je *Nusret Drašković*.

Nakon 1995. godine dolazi period oporavka. Objekti su bili oštećeni usljed ratnih dejstava, ali nijedan, na sreću, nije bio srušen. Matičnu zgradu sa depoima i stalnom postavkom smo, kako je već rečeno, morali napustiti zbog imovinsko-pravnih razloga. Kao i na samom početku 1949. godine, bilo je neizvjesno dobivanje novog prostora za Muzeja, obzirom na tešku situaciju koja je bila nakon agresije, te se krenulo sa obnavljanjem objekata. Prva je sanirana i otvorena *Svrzina kuća* 1997. godine. Saniran je i prostor bivšeg muzeja "Mlade Bosne", u kome smo postavljali manje povremene izložbe, kako iz fundusa Muzeja, tako i gostujuće. Uposlenici i eksponati ostaju još nekoliko godina u prostoru Sinagoge. Godine 1998. dolazi do smjene na čelu Muzeja, umjesto dugogodišnjeg direktora *Bajre Geca*, za direktora je imenovana *Mevlida Seradarević*.

Uporedo sa iznalaženjem rješenja za smještaj muzeja, izvršena je revizija zbirki i započeta sanacija *Despića kuće*, koja je bila zatvorena za javnost od 1972. godine zbog dotrajalosti.

Zbog promjena u administraciji i podjela na kantone, Muzej (grada) prelazi pod nadležnost Kantona Sarajevo, te odlukom Vlade Kantona, mijenja ime u Javna ustanova Muzej Sarajeva. Vlada Kantona također donosi odluku o dodjeli prostora stare *Hastahane* na *Marijin dvoru* za izgradnju nove zgrade muzeja. Ovaj projekat je, na žalost, još uvijek samo na papiru, obzirom na velika finansijska ulaganja koja zahtijeva. Ipak, donosi se odluka o privremenom smještaju stalne muzejske postavke u objekat *Brusa bezistana* na *Bašćaršiji*.

Godine 1999. se završava rekonstrukcija *Despića kuće*, ona se dijelom otvara za javnost samo kao objekat, ne i muzej, a uposlenici muzeja koriste je za svoje kancelarije, da bi se mogao osloboditi i Muzej *Jevreja* i početi sa njegovom rekonstrukcijom. Općina *Stari grad* dodjeljuje muzeju jednu zgradu na *Bašćaršiji* za depo, do iznalaženje rješenja, a radi oslobađanja *Sinagoge*. Tako počinju radovi i na *Sinagogi "Il Kal Grandi"* i na vraćanju muzejske postavke. Gotovo istovremeno, uposlenici Muzeja su radili na tri postavke: hronološko - historijska u *Brusa bezistanu*, postavci Muzeja *Jevreja BiH*, i postavci u bivšem muzeju "Mlade Bosne". Muzej *Jevreja Bosne* i *Hercegovine* otvoren je jula 2004. godine, stalna postavka o historiji Sarajeva u *Brusa*

bezistanu septembra 2004. godine, a muzej "Sarajevo 1878-1918", posvećen Austro-ugarskom periodu i Sarajevskom atentatu, 2006. godine.

U međuvremenu je rješeno i pitanje smještaja uposlenika i depoa, tako što je Vlada Kantona dodijelila vilu Koste Hermana Muzeju Sarajeva i Kantonalnom zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa. Vila je sanirana i rekonstruisana, jer je bila znatno oštećena usljed ratnih dejstava, opremljena po muzeološkim standardima, i 2006. godine, u nju su prebačeni eksponati i kancelarije. Na taj način je oslobođena i Despića kuća i stekli su se uslovi za njeno muzeološko opremanje. Despića kuća je otvorena za javnost kao muzej 2007. godine.

Muzej je privremeno bio obogaćen za još jednu novu muzejsku postavku – Muzej Alija Izetbegović, muzej posvećen prvom predsjedniku Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Ovu muzejsku postavku radili su stručnjaci našeg Muzeja i ona je otvorena u Kulama u sarajevskom naselju Kovači, u neposrednoj blizini šehidskog mezarja i mezara samog Predsjednika. Ovaj muzej je otvoren 19. oktobra 2007. godine u povodu obilježavanja pet godina od smrti Predsjednika. Muzej Sarajeva je autor izložbene postavke, ali je ipak, Odlukom Vlade Kantona Sarajevo 2010. godine osnovan kao samostalni muzej, kako i dolikuje ličnosti Predsjednika.

Muzej Sarajeva, dakle, danas izgleda ovako:

- Vila Kosta Herman – depoi, radionice i administracija.
- Brusa bezistan – stalna muzejska postavka o Sarajevu od neolita do 1914.
- Muzej Sarajevo 1878-1918 – austrougarski period i Sarajevski atentat.
- Svrzina kuća – arhitektura i kultura stanovanja muslimanske gradske porodice kroz 18. i 19. stoljeće.
- Despića kuća – arhitektura i kultura stanovanja pravoslavne gradske porodice kroz 19. i početak 20. stoljeća.
- Muzej Jevreja BiH – izložba o Jevrejima od njihovog dolaska na tlo naše zemlje.

Pored svega navedenog, stručnjaci našeg Muzeja su angažovani i na drugim projektima. Uključeni smo u projekat budućeg Muzeja tunela DB, naši stručnjaci su autori postavke u Muzeju 105. Motorizovane brigade, ko-autori na stalnoj postavci Muzeja grada Zenice, autori originalne i prvobitne muzejske postavke Art kuće sevdaha. Od 2007. godine arheološki tim Muzeja radi na najznačajnijem arheološkom istraživanju na području Kantona Sarajevo, na lokalitetu Bijela tabija.

Pored niza tematskih povremenih izložbi, potrebno je izdvojiti izložbu "Masovne grobnice u BiH" koje je održana u julu 2009. godine u povodu obilježavanja Evropskog dana sjećanja na genocid u Srebrenici, u devastiranoj zgradi Vijećnice i koju je otvorio tadašnji Predsjedavajući Predsjedništva BiH, gđin. Željko Komšić.

Pored toga, značajno je spomenuti i gostovanje u Beču 2008. godine sa izložbom "Sarajevo u Austro-ugarskom periodu" u okviru manifestacije Dani Sarajeva u Beču.

Muzej Sarajeva je stalni učesnik i saradnik međunarodnih festivala Sarajevska zima i Baščaršijske noći.

Iako zvuči impresivno, jedan muzej sa sedam objekata, mora se priznati da sudbina Muzeja nije rješena, te da Muzej nije kompletan. Stalna postavka u Brusa bezistanu završava austrougarskim periodom, a historija Grada od 1918. na ovamo nije zastupljena. Razlog je nedostatak prostora. Brusa bezistan je jedna monumentalna građevina u srcu Baščaršije, odlično mjesto za izložbe, ali ne i za Muzej Grada. Prije svega zbog nedostatka izložbenog prostora, ali i drugih pratećih prostora. Muzej Sarajeva ne posjeduje galeriju za sopstvene povremene izložbe, za bogatu Umjetničku kolekciju, za prijem gostujućih izložbi, pa samim tim naša saradnja sa drugim muzejima gotovo je nemoguća.

Ipak, da ne bismo potpuno zanemarili naše izložbene aktivnosti i saradnju sa drugim institucijama, u samom prostoru naše stalne postavke povremeno pravimo druge izložbe, što prije svega nije u skladu sa muzeološkim principima, a nije ni vizualno dobro. Takav način izlaganja "izložbe u izložbi" narušava izgled same postavke, a ni "nova" izložba ne dolazi do izražaja. Tako da posjetilac ostaje potpuno zbunjen – koji elementi pripadaju kojoj izložbi.

Muzej nema ni salu za održavanje seminara, radionica, prikazivanje filmova i slično, što je nezaobilazni dio svakog muzeja. Naše konzervatorske radionice su prilično skromne, biblioteka također. Depoi su urađeni po standardima muzeologije, eksponati su dobro zaštićeni, no depoi su puni, tako da otkup novih eksponata, naročito onih većeg gabarita, već sad predstavlja problem. Uloga muzeja je stalno prikupljanje materijala, tako da će naši depoi za par godina biti potpuno neupotrebljivi zbog nedostatka prostora.

Ovim nikako ne želim umanjiti sve ono što su djelatnici Muzeja zajedno sa nadležnim Ministarstvom za kulturu i sport i Vladom Kantona učinili u poslijeratnom periodu, naprotiv, želim ukazati na tužnu činjenicu

da uprkos velikom trudu, konačni status Muzeja Sarajeva nije riješen, te da se o tome treba voditi računa i planirati neko stalno rješenje za ovaj bitan segment grada Sarajeva i BiH.

Nakon burnog života koji je ovaj muzej imao, nakon čestih preseljenja, ratnih šteta i ponovnog rođenja naših objekata i izložbi, Javna ustanova Muzej Sarajeva danas ipak predstavlja instituciju vrijednu poštovanja. Postali smo nezaobilazna tačka turističkih obilazaka, dio školskih rasporeda, ponos građana, mjesto za mlade istraživače i umjetnike.

Javna ustanova Muzej Sarajeva je dobitnik javnog priznanja Skupštine Kantona Sarajevo "Plaketa Kantona" za usluge u očuvanju kulturne baštine grada Sarajeva. Plaketa je uručena na svečanoj sjednici Skupštine Kantona povodom obilježavanja dana Kantona Sarajevo, 06. maja 2010. godine u Narodnom pozorištu.

AMRA MADŽAREVIĆ

SIXTY YEARS OF THE SARAJEVO MUSEUM

Sarajevo is a city with a turbulent, rich history; a city through which various civilizations have passed and left their mark, a meeting place of East and West, a city ravaged by three wars in a hundred years, a city in which churches, mosques and synagogues stand side by side, a city that has endured the longest siege in history, and an Olympic city.

The Sarajevo Museum is the guardian of part of that turbulent but fascinating history. It was founded in 1949 after a formal meeting between Sarajevo's public and cultural workers; the decision to set it up was adopted in February, and by March 1949 the Museum was already in existence in the attic of the City Hall. At that point it had nothing but two desks, two chairs and a book cupboard; it now has its own building with store rooms and offices, six dependencies each with its own permanent exhibition, and ten thematic collections. The journey from the attic and two desks to the present was far from simple, rocked as it was by war, and its evolution into a comprehensive modern museum is by no means complete.

The Museum's first members of staff were its manager, Prof. Vojislav Bogičević, and a curator, Ljubica Mladenović. Prof. Bogičević left to take up another post in 1950, and Ljubica Mladenović served as acting manager until 1951, when Prof. Ahmed Grebo was appointed, remaining in post until his retirement in 1970, almost twenty years later. Their first task was to acquire material for the museum, which soon began to develop collections by gift and purchase. By October 1950 it had been allotted another three rooms in the City Hall, where the acquisitions were housed. With no prospects of obtaining its own building and opening a permanent exhibition, the museum began to set up separate annexes. The first of these was an exhibition of the haberdasher's craft in the Čatić family's shop in Kazazi Street in Baščaršija (a kazaz was a haberdasher making braid, buttons, ribbons and so on out of silk). In 1952, part of Svrzo's House was restored and opened to the public,

followed by the Despić House in 1953. Svrzo's House is an 18th and 19th century building presenting the domestic architecture and lifestyle of an urban Muslim family of the period. The Despić House, which belonged to an Orthodox urban family, dates from the 19th and early 20th century, and presents the domestic architecture of the turn of the century and two lifestyles.

The Mlada Bosna Museum, dedicated to the Sarajevo assassination, was opened on 28 June 1953 as a dependency of the Museum. The exhibition was designed by curator Ljubica Mladenović, and the outline design for the interior was by architect Juraj Neidhart. All three – Svrzo's House, the Despić House and the Mlada Bosna museum – still form part of the Museum.

Meanwhile, in 1952, the Shari'a Judges' School building was allocated to the Sarajevo Museum and the City Archives. After two years of building works and setting up the exhibition, the Museum was opened on 19 June 1951. The outline concept for a permanent exhibition dedicated to the history of the city was drawn up by Ljubica Mladenović, curator of the Museum, Dr. Alojz Benac and Marko Vego, research associates at the National museum. The architects Andrija Čičin Šain and Mirjan Baldazar drew up an outline design for the reconstruction of the building and the interior. That first exhibition was incomplete, lacking space for the Austro-Hungarian period, and there was no gallery for temporary or visiting exhibitions. Though no longer in the same premises, the Sarajevo Museum still has the same problem today, lack of space and of a separate gallery.

In 1963 the City Council decided to restore the old Jewish synagogue, known as Il Kal Grandi, and to use it as a museum dedicated to the Jews of Bosnia and Herzegovina. The permanent exhibition was designed by specialists from the Sarajevo Museum, Ljubica Mladenović and architect Evangelos Dimitrijević, and the interior was by the architects Marko Ovadija and Zlatko Ugljen. The Jewish Museum was opened in 1966 as a dependency of the Sarajevo Museum.

This completed the entity then known as the Sarajevo City Museum, consisting of the Shari'a Judges' School with a permanent exhibition on the history of the city, store rooms, workshops and offices, and five dependencies: Svrzo's House, the Despić House, the Mlada Bosna Museum, the Jewish Museum, and the Kazaz shop. The number of staff and specialists also grew to meet the Museum's operating needs, which included not only dealing with its exhibitions but also research, publishing, and establishing contact with other museums in Yugoslavia for the purpose of exchanging exhibitions.

Of particular importance were its archaeological investigations, begun in 1955 at Ilidža. The excavations conducted prior to this were minor

and unscientific, but from 1955 to 1963 an area of about 4,440 sq.m. was excavated, led by Prof. Esad Pašalić from the Faculty of the Humanities in association with the Sarajevo Museum's conservator, Evangelos Dimitrijević, and preparator Ivan Tometinović.

The Museum's director, Ahmed Grebo, launched its publishing activities. Of particular note among the works published before the 1992-1995 war was the edition *Sarajevo od najstarijih vremena do sada*, of which two volumes were published:

- Dr. Alojz Benac and Ljubica Mladenović: *Sarajevo kroz arheološka nalazišta* and *Sarajevo u doba turskog feudalizma*.
- Todor Kruševac: *Sarajevo pod austro-ugarskom upravom 1878-1918*.

Other books published were:

- Alija Bejtić: *Bibliografija štampanih radova o Sarajevu*
- Nikola Trišić: *Sarajevski atentat u svjetlu bibliografskih podataka*
- Dragan Ljubibratić: *Mlada Bosna i Sarajevski atentat*
- Alija Bejtić: *Ulice i trgovi Sarajeva*

The findings of their scholarly work and that of colleagues from other institutions were published in a periodical, *Prilozi za proučavanje historije Sarajeva*, the last issue of which came out in 1974, but which was relaunched a few years ago thanks to the determined efforts of the Museum's then director, Mevlida Serdarević.

Numerous catalogues and brochures were also published to accompany the temporary thematic exhibitions mounted to put on display some of the wealth of the Museum's holdings, acquired over the years by gift, purchase and research – of these, more later in this publication.

And then came 1992, the outbreak of war, the aggression, and the siege of the city, bringing food and water shortages, cutting off the city's power supplies, and the daily rain of shells from the hills. It was a struggle merely to survive, yet the Museum's dedicated staff gave their utmost to save its exhibits. Everything was moved from the annexes to the Shari'a Judges School, but then came the news that the building was to be returned to its owners, and that the Museum must move out. The building was already being used by the Army of Bosnia and Herzegovina, and was a potential target. All the Museum's exhibits and archives were packed up and transferred, in conditions of extreme difficulty and danger, to the Jewish Museum. As it turned out, the old synagogue, with its thick stone walls and few windows, was a relatively good choice to safeguard the Museum's treasures, most of which, both exhibits and archives, were saved.

Among those who rescued and safeguarded the Museum's treasures with no thought for their own lives, thanks to whom we again have a Sarajevo Museum and annexes, were Bajro Gec, then the Museum's director, Taib Kešmer, Zdravka Grebo, Mustafa Arslanović, Esad Beća, Nazif Borovina, Bejda Zvirac, Đurđa Kvesić, and Raza Hodžić. The Heritage Protection Squad, led by Josip Pejaković, also took part in the rescue operation, assisted by students from the Fine Arts Academy and cultural workers. The squad commander was Nusret Drašković.

After 1995 came a period of recovery. The buildings had suffered war damage, but by good fortune none had been destroyed. As already noted, the Museum had had to leave its own building for proprietary rights reasons, and as in its very beginnings in 1949, there was great uncertainty whether the Museum would obtain new premises, given the difficult post-war circumstances. As a result, work began on repairing the damaged dependencies, beginning with Svrzo's house, which was reopened in 1997. The former Mlada Bosna Museum building was also restored, and used to house small temporary exhibitions, both from the Museum's own holdings and visiting exhibitions. Staff and exhibits alike remained in the synagogue for a few more years. In 1998 Bajro Gec, the Museum's long-serving director, was succeeded by Mevlida Serdarević.

While a solution to the Museum's accommodation problems was being sought, the collections were reviewed and repair works began on the Despić House, which had become so dilapidated that it had been closed to the public since 1972.

Changes to the administration and the division of part of the country into cantons meant that the Sarajevo Museum became the responsibility of Sarajevo Canton and, by decision of the cantonal government, was renamed the Sarajevo Museum (formerly the Sarajevo City Museum). The government also decided to allocate the site of the old Hastahana in Marijin dvor to build a new Museum, but this project is still on paper, unfortunately, given the considerable costs involved. The decision was taken to provide temporary accommodation for the permanent exhibition in the Brusa Bezištan in Baščaršija.

The reconstruction of the Despić House was completed in 1999, and part of it was opened to the public, but only as a house, not a museum; the rest was used as offices by the Museum's staff, to free up the Jewish Museum and begin its restoration. Stari Grad municipality allocated a building in Baščaršija for storage purposes until a final solution could be found, so as to clear the synagogue. This enabled work to begin on the Il Kal Grandi

synagogue, followed by the reinstatement of the permanent exhibition. The Museum staff were thus working almost simultaneously on three permanent exhibitions: the chronological historical exhibition in the Brusa Bezistan, the Jewish Museum, and the exhibition in the former Mlada Bosna Museum. The Jewish Museum was opened in July 2004, the exhibition of the history of Sarajevo in the Brusa Bezistan in September 2004, and the "Sarajevo 1878-1918" exhibition, dedicated to the Austro-Hungarian period and the Sarajevo assassination, in 2006.

In the meantime, a solution was found to the problem of staff premises and storage space, when the cantonal government allocated the Kosta Hermann Villa to the Sarajevo Museum and the Cantonal Institute for the Protection of the Cultural and Natural Heritage. The villa was repaired and rebuilt, having suffered extensive war damage, and was equipped to museum standards, allowing the exhibits and offices to be transferred there in 2006. This freed up the Despić House, allowing it to be set up as a museum, opened to the public in 2007.

The Museum was temporarily enriched by yet another new permanent exhibition, the Alija Izetbegović Museum, dedicated to the first president of the Presidency of Bosnia and Herzegovina. The exhibition was put together by Sarajevo Museum experts, and opened in two gatehouses in the quarter of Sarajevo known as Kovači, very close to the shahids' burial ground and the grave of the President himself. This museum was opened on 19 October 2007 to mark the fifth anniversary of the President's death. Though the Sarajevo Museum had designed the exhibition, in 2010 the cantonal government decided to turn it into a separate museum, as befits a President.

The Sarajevo Museum thus now looks like this:

- the Kosta Hermann villa – store rooms, workshops and offices
- the Brusa Bezistan – permanent exhibition on Sarajevo from Neolithic times to 1914
- the Museum of Sarajevo 1878-1918 – the Austro-Hungarian period and the Sarajevo assassination
- Svrzo's House – the architecture and lifestyle of an urban Muslim family in the 18th and 19th centuries
- the Despić House – the architecture and lifestyle of an urban Orthodox family in the 19th and early 20th centuries
- the Jewish Museum – an exhibition on the Jews from their first arrival in the country.

As if this were not enough, the Museum's experts are also involved in other projects: the future DB Tunnel Museum, and the Museum of the 105th Motorized Brigade designed by Sarajevo Museum experts, who are also co-designing the permanent exhibition of the Zenica Museum and who designed the original exhibition for the Sevdah Art House. Since 2007, the Museum's archaeological team has been working on the most significant archaeological excavations in Sarajevo Canton, the site of the Bijela tabija (white bastion).

Among the many temporary thematic exhibitions the Museum has held, of particular note is the exhibition of Mass Graves in Bosnia and Herzegovina, held in July 2009 in the ruined City Hall to mark Europe's Srebrenica Genocide Day. The exhibition was opened by the president of the Presidency in office at the time, Željko Komšić.

Another milestone was the exhibition "Sarajevo in the Austro-Hungarian Period", which visited Vienna in 2008 as part of the Sarajevo Days event in Vienna.

The Sarajevo Museum is a regular participant and associate of the international festivals Sarajevo Winter and Bašćaršija Nights.

Though it may sound impressive, a museum with seven buildings, it has to be said that its fate remains unresolved, and that the museum is not yet complete. The permanent exhibition in the Brusa bezistan ends with the Austro-Hungarian period, and the city's history since 1918 remains unrepresented for lack of space. The Brusa bezistan is a sizeable building in the heart of Bašćaršija, ideal for exhibitions, but not for the Sarajevo Museum, with its limited exhibition space and lack of ancillary facilities. The Sarajevo Museum has no gallery to showcase its own temporary exhibitions or its extensive art collection, or to accommodate visiting exhibitions, making it almost impossible to work with other museums.

Despite these limitations, to avoid wholly neglecting our exhibition activities and work with other institutions, we set up temporary exhibitions from time to time in the very premises housing the museum's permanent exhibitions, which does not conform to museum principles, nor is it visually satisfactory. Setting up an exhibition within an exhibition is detrimental to the permanent exhibition and does not do justice to the new; visitors are left confused as to what exhibits belong to which.

The Museum does not even have a conference room where it could hold seminars and workshops, show films and so on, though these are an essential part of every museum. Our conservation workshops are rather

modest, as is our library. Our storage space meets museum standards, and the exhibits are properly safeguarded, but the space is full, and the purchase of new exhibits, particularly larger ones, is already posing a problem. It is the job of a museum to keep acquiring new material, and in a few years our storage space will be full to overflowing.

This is by no means to belittle what the Museum's staff have done, in tandem with the Ministry of Culture and Sport and the cantonal government, since the war, but to demonstrate that the Sarajevo Museum's final status remains unresolved, and that this is something we have to take into account and work on at all times.

After its first turbulent sixty years, with frequent moves, war damage and the resurrection of its premises and exhibitions, the Sarajevo Museum is now an institution worthy of respect, an unmissable attraction for tourists, an essential feature of school outings, the pride of its citizens, and a place for young researchers and artists.

ADNAN MUFTAREVIĆ

BRUSA BEZISTAN

Čaršija, centralni prostor orijentalnog grada razvija se oko glavne gradske džamije, kao svog nukleusa, ali i oko drugih masivnih objekata kao što su karavan-saraji, hamami, hanovi, bezistani i araste. Među ovim, posebno mjesto imaju trgovački objekti od kojih se naročito ističu bezistani.

BRUSA-BEZISTAN

Ovaj monumentalni objekat izgradio je 1551. Rustem-paša Veliki vezir Sulejmana Veličanstvenog. Objekat je služio za prodaju svile koju je sam osnivač proizvodio u Bursi. Rustem-paša je osim Brusa bezistana izgradio most na Željeznici i uz njega han. Oba objekta su porušena tokom historije, (postoje arheološki ostaci).

Brusa bezistan ima pravokutnu osnovu (29,5 x 20,5 m), građen je od kamena i pokriven sa šest kubeta i dva manja kubeta. Masivni stupovi unutar bezistana imaju konstruktivnu ulogu, a iznad kojih su manja kubeta koje su služile za čuvanje arhivskih dokumenata i sidžila.

Tokom opsade Sarajeva 1992-95. Brusa bezistan je bio veoma oštećen. Kasnije je nakon obimnih radova saniran.

Na inicijativu Vlade kantona Sarajevo - Ministarstva kulture i sporta, a na ideju tadašnje direktorice Muzeja Sarajeva gospođe Mevlide Serdarević, u aprilu 2001. godine je urađena projektna dokumentacija "Glavni projekt muzejske postavke u Brusa bezistanu". Svi unutrašnji radovi su izvedeni u skladu s projektnom dokumentacijom i objekat je za posjetiocce otvoren u septembru 2004. godine.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu člana V stav 4. Aneksa 8. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i

člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 4. do 10. jula 2006. godine je donijela je odluku da se *Graditeljska cjelina – Brusa bezistan (Rustem-pašin bezistan, Mali bezistan) sa dućanima u Sarajevu* proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.¹

Objekat je pravougaone osnove i na svakoj strani su centralno postavljena vrata građena na svod. Da bi muzejski prostor pravilno funkcionisao, te kako bi budućem posjetiocu ponudio maksimalan ugođaj i informaciju, ideja projektanta je bila da se ulazi na sjevernoj i južnoj strani zatvore tako da bi se portali na tim stranama iskoristili za smještaj dijela muzejske po-

¹ Objavljeno u "Službenim glasnicima BiH" broj 18/07 i 90/07. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu člana V stav 4. Aneksa 8. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 4. do 10. jula 2006. godine je donijela Odluku da se *Graditeljska cjelina – Brusa bezistan (Rustem-pašin bezistan, Mali bezistan) sa dućanima u Sarajevu* se proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik). Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji koja obuhvata k.č. br. 754, 755, 756, 757 i 758, posjedovni list broj 438, k.o. Sarajevo I (po novom premjeru), Opština Stari grad, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina. Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite i rehabilitacije utvrđene Zakonom o sprovođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene shodno Aneksu 8. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/02, 27/02 i 6/04).

Maketa Bašćaršije iz 1878., Brusa bezistan

stavke. U prizemlju je postavljen dio postavke vezan za arheologiju sarajevskog područja. Autor tog djela izložbe je kustos Zemaljskog muzeja BiH, gospođa Zilka Kujundžić - Vejzagić. Njen asistent na izložbi je arheolog - kustos Muzeja Sarajeva, gospodin Adnan Muftarević.

Izložba arheologije je podijeljena u tri segmenta: prehistoriju, antički period i srednji vijek.

Početak je naravno rezervisan za najpoznatije prehistorijsko nalazište u Bosni i Hercegovini – Butmir. Originalna duhovna kultura njegovih stanovnika uvrstila je bosanskohercegovačku arheologiju u evropske razmjere. Uz Butmir je prikazan kroz predmete i jedan veoma važan ljevački centar za izradu bakarnog oružja i oruđa – Debelo brdo.

Arheološka građa koja prezentira sarajevski kraj u doba rimske vlasti prikupljena je uglavnom na sistematskim istraživanjima antičke Ilidže, poljoprivrednog dobra na Stupu, kasnoantičkih refugija Debelo brdo i Gradac na Ilinjači, te brojnih pojedinačnih nalaza širom Sarajevskog polja i okoline.

Period koji u našoj arheologiji nazivamo srednjim vijekom obuhvata razdoblje od 6. do sredine 15. vijeka n.e. Arheološki spomenici ranog srednjeg vijeka pripadaju dobu seobe naroda i ranoslovenskom periodu, dok kasni srednji vijek obuhvata vrijeme nastanka i razvoja državne organizacije srednjovjekovne Bosne.

Stalna postavka Muzeja Sarajeva se nastavlja na spratu prikazom osmanskog perioda u Sarajevu. Autor tog dijela postavke je kutos Muzeja Sarajeva gđa Amra Madžarević.

Nastanak Sarajeva kao urbane cjeline veže se za dolazak Osmanlija u ove krajeve. Utemeljitelj grada je Isa-beg Ishaković, bosanski namjesnik, koji je na lijevoj obali Miljacke sagradio džamiju, uz nju upravni dvor, most kojim je povezo obale, da bi sa druge strane sagradio karavansaraj sa nekoliko dućana. Oko ove jezgre je počeo razvoj grada. Zadužbinska povelja ili vakufnama Isa-bega, čijom kopijom počinje izložba, smatra se zvaničnim aktom osnivanja grada.

Naredni dokument čija je kopija predstavljena u muzeju, je jedna od vakufnama, odnosno zadužbinska povelja Gazi Husrev-bega, koji se smatra najznačajnijim graditeljem Sarajeva. On je tokom XVI stoljeća dao sagraditi bezistan, karavansaraj, musafirhanu, imaret (javnu kuhinju), 60 dućana, hamam (javno kupatilo), džamiju, medresu i hanikah.

Sarajevo je bilo središte jedne od najzapadnijih provincija Osmanskog carstva, i kao takvo važna strateška tačka. U pojedinim vremenskim periodima bilo je i vezirski centar. Kao takvo, bilo je i vojno uporište. Osmanlije su, u doba kada su dolazili u naše krajeve, imali razvijenu kulturu gradske civilizacije, te se njihovim dolaskom, pored trgovine ubrzano počinje širiti i zanatstvo. Na izložbi su predstavljeni, uglavnom svi zanati čije je umijeće

dostizalo umjetničke vrijednosti (kazandžije, kujundžije, mudželiti sarači, berberi, terzije, ćurčije, kazazi, abadžije, kilikčije, bičakčije, jorgandžije i mnogi drugi).

Sljedeći segment izložbe se odnosi na umjetnost koja se razvija na ovom području. Islamska filozofija življenja koja je uveliko prodrla u sve aspekte života, odrazila se direktno i u umjetnosti. Kaligrafija (stilizovano pisanje arapskog pisma) i ornamentika razvili su se do savršenstva i bili su prisutni u raznim umjetničkim izrazima kao što su: graviranje u metalu, ispisivanje na papiru, bilo da se radi o dokumentima ili prepisima Kur'ana ili drugih knjiga, rezbarija u drvetu, vez na platnu, zidno slikarstvo, rezanje u kamenu.

Ovdje su prikazani primjeri ovih umjetničkih izraza. Posebno skrećemo pažnju na vez, obzirom da su to radile žene. Na prikazanim mahramama vide se izvezeni harfovi, arapska slova, što znači da su žene bile pismene. Naime, one su, pored lijepog veza koji su morale znati, učile i osnove pisanja i računanja. Ova znanja su sticala u mektebima, školama pri džamijama ili u užem krugu svoje kuće.

Arhitektura predstavlja značajan umjetnički izraz. U ovom periodu u Sarajevu nastaju monumentalne građevine, od kojih je većina sačuvana do danas. Izgled Bašaršije nekad, sa svim važnijim objektima može se vidjeti na Maketi u prizemlju Izložbe.

Sljedeća tema vrlo je značajna u historiji našeg grada – multikulturalnost. Sarajevo je jedini grad u Evropi u kome na prostoru od približno 500 metara kvadratnih postoje četiri bogomolje, neke nastale prije, neke u toku vladavine Osmanlija, ali sve aktivne i sačuvane do danas. Najveći broj džamija izgrađen je tokom XVI stoljeća, pravoslavna crkva izgrađena u XVI stoljeću, katolička crkva koja je postojala od ranije u naselju Latinluk, jevrejska sinagoga izgrađena u XVI stoljeću, što govori o toleranciji Osmanlija, ali i domaćeg stanovništva. Ova tolerancija postala je i ostala dio tradicije ovog grada. U vitrini su prikazani predmeti četiri najzastupljenije vjerske zajednice na području Sarajeva, neki od njih nastali na ovim prostorima, kao na primjer Kur'an u rukopisu i ikona Sveti Đorđe.

Prateći hronologiju Izložbe simbolično ulazimo u dio izložbe vezan za austrugarski period koji je Gradu donio mnoge promjene. Autor izložbe je kustos Muzeja Sarajeva i njegov nekadašnji direktor rahmetli Bajro Gec.

Mada je austrougarska vlast u Sarajevu ostala samo četrdeset godina, ovaj relativno kratki period je ostavio neizbrisivog traga.

U historiji je Austro-Ugarski period ostavio snažan pečat, naročito u Sarajevu, koje je od tipično orijentalnog grada poprimilo evropski izgled.

Stoga je i zbirka koja predstavlja to vrijeme veoma značajan dio fundusa Muzeja Sarajeva. Opći dio postavke iz austrougarskog perioda sadrži muzejski materijal, uglavnom zapadne provincijencije, a čine ga dokumenti, knjige, fotografije, medalje, itd.

Kada je riječ o etnografskom materijalu, najvrijedniji su muzički instrumenti, odjeća, oružje, nošnja u "A la Franga" stilu, servis za posluživanje iz Konaka, drugi kućni predmeti i sl.

Sažetak

BRUSA BEZISTAN

Ovaj monumentalni objekat izgradio je Rustem-paša, 1551. godine, Veliki vezir Sulejmana Veličanstvenog. Objekat je služio za prodaju svile koju je sam osnivač proizvodio u Bursi. Brusa bezistan ima pravokutnu osnovu (29,5 x 20,5 m), građen je od kamena i pokriven sa šest kupola i dvije manje kupolice. Masivni stupovi unutar bezistana imaju konstruktivnu ulogu, a iznad kojih su kupolice koje su služile za čuvanje arhivskih dokumenata i sidžila.

Tokom opsade Sarajeva 1992-95. Brusa bezistan je oštećen da bi poslije obimnih sanacionih radova tu danas smještena Stalna postavka Muzeja Sarajeva pod nazivom "Razvoj Sarajeva od prethistorije do austrougarskog perioda".

Summary

THE BRUSA BEZISTAN

This splendid building, erected in 1551 by Rustem pasha, Grand Vizier to Süleyman the Magnificent, was used to sell the silk that Rustem pasha made in Bursa. It is rectangular in plan, with sides of 29.5 and 20.5 m, and is built of stone, with six main domes and two smaller ones. The substantial piers inside the bezistan, which are structural, are topped by small domes where archive documents and sidžils (court records) were stored.

The Brusa bezistan was damaged during the 1992-1995 siege of Sarajevo. Following extensive repair works, it now houses the Sarajevo Museum's permanent collection entitled "The Development of Sarajevo from Prehistory to the Austro-Hungarian period."

AMRA MADŽAREVIĆ

SVRZINA KUĆA

Svrzina kuća je depadans Muzeja Sarajeva od 1965. godine. Ona predstavlja primjer stambene arhitekture Osmanskog perioda u Sarajevu i kulture stanovanja muslimanske porodice s kraja XVIII i kroz XIX stoljeće. Ova kuća je skup više zgrada koje čine jedan jedinstveni kompleks. Građena je etapno, a njen najstariji dio potiče s kraja XVIII stoljeća. Izgradila je stara sarajevska porodica Glođo, koja je pripadala višem staležu, ali je ova porodica ostala bez muških nasljednika, te je kuća ženidbenim vezama prešla u posjed, također stare sarajevske porodice Svrzo, koji su bili trgovci.

Ona ima elemente osmanske stambene arhitekture, no ipak se razlikuje od kuća iz drugih krajeva tadašnjeg carstva zbog svoje prilagođenosti podneblju i brdovitom terenu, kakvo je u Sarajevu. Stoga je ona potpuno asimetrična za razliku od simetrije koja je prisutna u ravnijim krajevima.

Kompleks je podijeljen na selamluk – javni dio kuće ili, kako se popularno zove muški dio kuće, i haremluk – porodični, ili popularno, ženski dio kuće. U haremluku se odvijao porodični život, dok je selamluk služio muškim članovima porodice za primanje gostiju i obavljanje poslova. U svom sastavu ovaj kompleks ima dvije avlije i dvije bašće, kao i dvije vanjske česme sa tekućom vodom.

Kuća je opremljena originalnim predmetima koji su dijelom pripadali porodici od koje je kuća otkupljena, a dijelom iz drugih sličnih kuća iz tog vremena.

Televizija Federacije Bosne i Hercegovine je 2002. godine snimila 45-minutni film o Svrzinoj kući, po ideji i realizaciji novinara i pjesnika Rešada Hadrovića.

Donosimo tekst autora Amre Maažarević koji je poslužio kao osnovni scenarij i po kojem je snimljen film, a koji je u svom pjesničkom stilu doradio gin. Hadrović.

Ulazeći u avliju Svrzine kuće, dočekuje nas sasvim drugi svijet omeđen visokim bijelim zidom koji danas razdvaja stvarnost od prošlosti, a nekada je napravljen ne da razdvaja, nego da sačuva porodicu, njenu intimnost i privatnost.

Ovaj isječak iz prošlog vremena, razlikuje se već na početku od stvarnosti po bojama koje tu nalazimo, boje prirode, bijela boja kreča, boja drveta i zelenila. Spoj prirode i arhitekture je veoma značajna dimenzija u graditeljstvu doba u kojem je kuća nastala. Kuća svojim doksatima, kamarijama izlazi u prirodu, a priroda se lozama i cvijećem uvlači u unutrašnjost.

Uvijek skroman izgled kuće prema vani, ali bogato i raskošno uređenje eksterijera, govori o čovjeku koji je živio u ovakvim kućama, njemu nije važno pokazivanje raskoši i dokazivanje drugima, za njega je osnovni poro-

dični život i sopstveno uživanje. Cijeli kompleks je izgrađen baš prema potrebama ondašnjeg načina života. Tako nije slučajno što se, ulazeći sa ulice, nalazi prvo selamluk, poznatiji kao muška avlija sa muškim dijelom kuće.

Cijela kuća, tačnije kompleks kuća, avlija i bašći, podijeljen je na selamluk, muški dio i haremluk, ženski dio kuće. Ipak, čini se da ovakvi nazivi zvuče malo pregrubo, te bi, da bismo bili bliže značenju ovih dvaju dijelova, bilo prikladnije ako bismo ih nazvali javni i privatni dio. Selamluk je mjesto susreta, mjesto primanja muških gostiju, mjesto gdje su se odvijali razgovori, katkada i od državne važnosti. Žena i ostali članovi porodice, da bi bili pošteđeni teških razgovora, a u isto vrijeme da dječija graja ne bi ometala susrete, povlačili bi se u haremluk, ženski, odnosno privatni dio kuće.

U avliji se nalazi "Momačka kuća", kuća namijenjena muškoj posluži. Bogate porodice, poput Glođa i Svrza, imale su momke i cure koji su im pomagali. Ovi momci i cure najčešće su bili djeca sa sela ili iz siromašnijih gradskih porodica. Uzimani su u kuću da pomažu, ali su bili kao članovi porodice. Ostajali bi u kući sve do udaje ili ženidbe, odakle su ispraćani kao iz svoje rođene kuće.

Momačka soba se po veličini, rasporedu namještaja i načinu opremanja ne razlikuje mnogo od ostalih prostorija. Mora se priznati da ona nije bogato ukrašena, ali i ona, kao uostalom i sve druge prostorije ima mindere i okolicu sa banjicom, što je već samo po sebi pokazatelj da je posluga kao član porodice.

U ovim su se prostorijama često dešavala momačka sijela, gdje se uz kucanje u saz akšamlučilo i sijelilo do dugo u noć. Skupili bi se tu momci iz mahale, a djevojke su ih krišom slušale i promatrale kroz obližnje mušebke. Momačka kuća, odvojena od ženskog ili porodičnog dijela kuće, bila je zgodno mjesto za takva druženja.

Uz ovu sobu nalazi se kahve-odžak, mala kuhinja za spremanje toplih napitaka – kahve, čaja, salepa...

Velika kapija iza momačke kuće je jedan od prolaza za ženski dio kuće. Pored kapije je česma sa tekućom vodom. Munib efendija Glođo je dao sagraditi Sedrenički vodovod, vodu sa jednog od sedreničkih izvora je doveo do mahalske džamije, a jedan rukavac tog vodovoda sproveo u svoje avlije. Poznato je da je Sarajevo već u 16. stoljeću imalo vodovod i da je lična i opća higijena postala tradicionalna vrlina. Prije uvođenja tekuće vode, u avliji je postojao bunar.

U dnu muške avlije je kuća, u čijem je prizemlju ahar, prostorija za konje, dok je na spratu niz prostorija za rad i muhabet. Prizemlje gradskih

bogatijih kuća nije služilo za stanovanje, već za pomoćne prostorije, što je slučaj i ovdje. Na ulazu u ahar nalazi se binjektaš, kamen na koji se penje prilikom uzjahivanja na konja. Kroz ahar se izlazi u jednu od bašći. Ova bašća je svojevremeno imala izlaz na ulicu, tako da konji nisu morali prolaziti kroz avliju i prljati je.

Drveni basamac i vode na kamariju muške kuće. El-kamer – mjesec na arapskom jeziku, kamarija – mjesto obasjano mjesecinom, ili, ako hoćete, mjesto odakle gledamo mjesec. To je mali balkon za uživanje u pogledu na okolinu.

Pravo na vidik je nepisano pravilo o kome se vodilo računa pri gradnji kuće, tako da bi naprosto kuće izmicale jedne drugim da ne bi zaklanjale vidik.

Sa kamarije se ulazi na čardak, dio kuće koji gleda u avliju i niz ulicu. Ova mala prostorija je po mjeri jednog čovjeka, napravljena da kućevlasnik

u trenucima odmora, razmišljanja i molitve može biti sam. Prozori mu pružaju vezu sa vanjskim svijetom, a molitva uz Kuran i tespih vezu sa Bogom i unutarnji mir.

Uz kamariju sa suprotne strane je abdesthana – umivaonik, prostor za uzimanje abdesta – obavezno pranje određenih dijelova tijela prije molitve propisano u Islamu. Voda se sa česme donosila u ibricima.

Kao u svakoj domaćinskoj kući, a ovaj dio kuće je javni za primanje musafira, odmah uz halvat nalazi se kahve odžak. Vatra u kaminu i u njoj šiš sa sirovom kahvom koja se prži širile su neodoljivi miris ovog omiljenog napitka po cijeloj kući. Džezve dvice, četvrtice, osmice poredane na rafama zajedno sa fildžanima i zarfovima, predstavljaju, kako prije dvjesto godina, tako i danas neizostavni dio poslužnja gostiju.

Jedina soba u kući koja gleda na ulicu je halvat muškog dijela kuće. Ova prostorija se svojim doksatom nadvije nad ulicu, pa tako sjedeći na

minderu uz pendžer vidimo niz mahalalu i uz mahalalu. U određenim momentima bilo je važno vidjeti ko dolazi i prilazi kući, jer su se u ovoj prostoriji često odvijali važni poslovni, trgovački, pa i razgovori od državne važnosti, naročito u periodu kada je Munib ef. Glođo pozivao sarajevsku ulemu, kojoj je i sam pripadao, na borbu za što veću autonomiju Bosne u okviru Carstva.

Da su porodice Glođo i Svrzo pripadale sloju visoko obrazovanih ljudi tog vremena, svjedoči i veoma bogata biblioteka koju su ostavili iza sebe, a samo jedan mali dio te bogate biblioteke nalazi se u ovoj prostoriji.

Ova prostorija je opremljena slično, odnosno gotovo isto kao i sve druge prostorije u kući. Sistem uređenja se razlikuje od klasičnog evropskog uređenja prostorije. Naime, ovdje je namještaj fiksiran; duž jednog zida je musandara ili, kako se u Sarajevu naziva okolica. To je drveni plakar u koji je obavezno ugrađena peć od glinenih lončića, uz nju banjica i ormar. Duž ostala dva ili tri zida je minder. Sredina je uvijek prazna i, zavisno od toga šta se nalazi u sredini, razlikujemo namjenu prostorije. Na sredini ove prostorije je mangala, koja je služila za održavanje toplote kahvi ili čaju. Ali osim te osnovne funkcije, mangala je mogla zagrijavati prostoriju u prelaznim godišnjim dobima, a i svjetlost vatre koja je prolazila kroz rupice njenog poklopca, davala je finu svjetlost prostoriji. Uz kahvu na mangali je i nargila, pribor za pušenje. Poznat je sarajevski ćeif – kahva i cigara.

Iz ove prostorije kroz uski hodnik mabejn, arapski “nešto između”, dolazi u haremluk – porodični dio. Negdje na sredini mabejna je zahod.

U zahod se ulazi iz kuće, ali je on fizički van kuće, što govori o visokom stepenu higijene. Njegov odvod je riješen kopanjem septičke jame duboko u bašći. U prošlosti je kompleks kuće imao više zahoda, a svi ostali su se nalazili van kuće.

Prošavši kroz uski mabejn, dolazi se u jedan prostraniji, svjetliji i uređeniji prostor, izlazimo na divhanu porodičnog dijela kuće. Divhana, poluo-tvorena veranda, iz koje se ulazi u pojedinačne prostorije, rezbarenim lukovima i drvenim ogradama prelazi u kamariju, prostraniju i uređeniju od one u muškom dijelu. Kamarija je veza čovjeka i prirode, arhitekture i prirode. Sa ovog mjesta se pruža pogled na Sarajevo, mahale, nebo, mjesecinu, na rascvalu avliju i česmu iz koje je uvijek tekla izvorska voda.

Znajući koliko je svijet islamske kulture vezan za okosnicu zemlja –nebo nije ni čudo što svaka kuća u Sarajevu ima avliju, otvor prema nebu i zemlji...

Drveni basamac koji vode u avliju, imaju drveni poklopac, peštahtu. Imao je više namjena, da zatvori basamake, što je, na primjer, omogućavalo mladoj majci da ne brine hoće li dijete pasti dolje, ili da posluži kao stalaža za odlaganje, npr. table sa priborom za kahvu i slično. Na plafonu je fenjer sa svijjećom, za osvjetljavanje u doba poslije akšama, sumraka.

Na ulazu u prostorije, kao i na prozorima sa vanjske strane su gvozdene kapije i demiri. Poučeni iskustvom čestih sarajevskih požara, a već smo pomenuli pretpostavku da je baš na ovom mjestu postojala kuća prije velikog požara Eugena Savojskog, oni se nastoje zaštititi od vatre. Jedan od vidova zaštite su upravo ova vrata i demiri, koji u isto vrijeme štite i od velike hladnoće.

I u ovom dijelu kuće nalazimo abdsthanu – umivaonik, bez obzira što svaka soba ima banjicu. Visina i oblik abdestahane su prilagođeni upravo uzimanju abdesta i mnogo je praktičnija za ovu namjenu od banjice. Ova je mušebkom zaklonjena od pogleda sa vanjske strane.

Djevojačka soba je mala prostorija gdje su mlade djevojke provodile vrijeme najčešće vezući. Iz ove sobice izlazila su prava remek-djela: bošče, mahrame, jorgani izrađeni u zlatovezu i srmovezu. Za jednu gradsku djevojku bilo je jako važno da lijepo veze i da sama spremi svoje ruho, ali isto tako i da ima ima osnovno obrazovanje. Djevojke su se školovale, u bogatijim kućama učitelji bi dolazili u kuće, gdje bi se skupile djevojčice iz mahale, dok su druge pohađale mekteb i ruždiju (osnovnu školu), stičući osnovna znanja.

Vež je, pored rezbarije, način ukrašavanja enterijera kuće jer u muslimanskim kućama nema ukrasa zapadnog tipa umjetničkih slika, kipova i slično. Stoga su makati / prostirači na minderu, jastuci, zarčići na prozorima, mahrame, posteljine i svaki drugi komad tekstila u kući vezeni. O nošnjama da i ne govorimo. Čak su i učkuri na dimijama, iako nisu vidljivi, bili vezeni. Zato su, baš u ovoj sobici, vrijedne ruke na đerđefu vezle boščaluke, slagale ih brižljivo u sehare i čekale dan kada će je otvoriti u kući svog odabranika. Sehare su, pored nakita i lijepog veza čuvale i djevojačke tajne, koje su se šaptale na prozoru.

Jedina soba u haremluku s pogledom na obje avlije je spavaća soba. Stoga su na prozorima mušepci, da zaštite ženu od pogleda stranaca iz muške avlije, ali u isto vrijeme njoj pružaju dovoljan pogled da vidi ko je u kući. Ovako skrivena iza mušebka, žena ostaje tajna, i takva mnogo poštovanja.

I ova soba je opremljena minderima i musandarom sa banjicom i peći, što pokazuje da je, dizanjem šilteta za spavanje, ona mogla biti korištena

cijeli dan za druge svrhe. Spavalo se na podu, na vunanim dušecima. Dušeci se steru na ćilim, koji je sastavni dio enterijera muslimanske kuće, jer se po kući nikad ne hoda u obući u kojoj se ide vani.

Posteljina je od tankog pamučnog beza, bogato ukrašena zlatovezom. Jorgan od svile, vezen, kako za odrasle, tako i za djecu. Beške za bebe su ukrašene rezbarijom i sedefom, a posteljina također bogato vezena.

Posteljina bi se ujutro dizala i slagala u dušekluke, a jednom godišnje, tokom ljeta, dušeci, jorgani i jastuci su se obavezno čistili. Iz njih se vadila vuna, prala, zračila i čupala, pa tako čista ponovo vraćala u oprane navlake.

Nadohvat ruke je hamamdžik / banjica za ličnu higijenu, između dušekluka i peći, skrivena u musandari svake sobe. Pored peći je uvijek toplo, ali i praktično, jer je u samu peć ugrađena posuda – pešnjak za zagrijavanje vode. Dakle, naše kuće su imale bojler prije dvije stotine godina. Na plafonu je setilj – posuda za vodu sa slavinom. U setilju se miješala topla i hladna voda i iz njega se pralo. Topla voda se velikom kevcijom zahvatala iz pešnjaka, a hladna džugumima donosila sa avlijske česme. Odvod u kamenom koritu je zemljanim cijevima ukopan u zemlju. Još jedan detalj govori o prilagođenosti svakog detalja čovjeku, drveni okvir oko kamenog korita sačinjen je da ne zebru noge dok se kupa. Hamam peškir je sačinjen

od debljeg pamučnog platna i na krajevima ukrašen vezom, čak su i nanule ukrašene...

U dnevnoj sobi ženskog dijela kuće se sjedilo, čitalo, vezlo, razgovaralo, objedovalo, odmaralo... Sve su ove sobe mogle imati sadržaj cijeli dan i noć, a to je omogućavao praktični pokretni dio namještaja. Tako se, unošenjem demirlije, pripremala sofru / trpeza. Sofra se postavlja na pod, obično negdje na sredinu ćilima. Prvo se postave demiri / stalci, obično željezni, na koje se stavlja demirlija, velika tepsija koja služi za postavljanje sofru. Demirlije su bogato ukrašene savatom, posebnom tehnikom graviranja, najčešće geometrijskim i biljnim motivom, a radili su ih nadaleko poznate sarajevske kazanžije. Bakreni sahani u koje se servira hrana rad su istih majstora. Sjedi se na podu u krug oko demirlije. Okolo sofru je sofru-bošča, velika tkana salveta iz jednog komada, koja se stere po krilu, a na demirliji su pirlitane mahrame. Uz sofru je obavezno ibrik i leđen za pranje ruku prije i poslije jela. Porodica se zajedno okupljala najčešće u večernjim satima, jer muški radnim danima obično nisu dolazili kući na ručak, nego im se jelo u metrizima nosilo do dućana. Stoga je zajednički ritual objedovanja važan, te mu se posvećivala posebna pažnja. Za vrijeme jela vladao je mir, a svi članovi porodice predavali su se slastima čuvene bosanske kuhinje.

Poslije jela se odmara uz razgovor na minderima zasrtim bijelim vezenim makatima, šivenim od tanjeg pamuka radi lakšeg održavanja.

Pored ukrasnih, bogato tkanih zavjesa, vezenih jastuka i rezbarije na musandarama i škrabijama koje stoje uz minder, ukrase čine i levhe. One predstavljaju zidne ukrase sa vjerskim ili mudrim izrekama umjesto likovnih dekoracija. Pisane su stilizovanim arapskim ili perzijskim jezikom, na papiru, vezene na platnu ili rezbarene u drvetu... Na jednoj od levhi je napisano:

*Iako je moj grijeh kao Kaf-planina, ne mari ništa,
jer u odnosu na Tvoju milost, Bože, to je sitnica.*

Spustivši se niz basamake dolazi se pred magazna vrata. Prizemlje cijele kuće koristilo se za ostave.

Jedna je magaza koristila za ostavljanje finih stvari – sezonskog tekstila, ćilima, dušeka, druga za ogrijev – ćumur i drva, a treća za hranu – turšije, slatka, bestilje, te ljetinu koja se ubirala na imanjima ishodnih kuća u okolini grada i koja se odlagala na široke drvene rafe odignute od poda. Magaza za čuvanje hrane je dobrim dijelom ukopana ispod nivoa tla, njeni zidovi su debeli, tako da je ona hladna čak i za toplih ljetnih dana. Mali prozor sa sitnim rešetkama služio je za ventilaciju.

U zidu koji dijeli selamluk od haremluka je čekme-dolaf / drveni kotur na okretanje sa vratima. Tako je ženskinje dodavalo hranu u muški dio, a ostajalo skriveno od pogleda...

Neko je jednom rekao da je Sarajevo grad sa 26 hiljada bašči. Ova kuća ima dvije avlije i tri bašče. Posebna se pažnja posvećivala upravo avliji ženskog dijela kuće, jer su baš u njoj domaćice provodile najveći dio dana u ljetnim i proljetnim danima.

Avlije su pokaldrmisane, sastavljene od kamenih bijelih oblutaka približno jednake veličine. Između oblutaka je ostajala zemlja, u koju su najčešće sijani ježiči – nisko cvijeće raznih boja, te je avlija odavala utisak najljepšeg prirodnog ćilima. Uz zid je rasla loza, koja osim estetske, ima i praktičnu funkciju. Ruže, hadžibeg, katmer, zambak, akšamčići, đurđin, šekaik, kasum-paša krasile su, i danas krase, svojom ljepotom i misrisom bašče i avlije u mahalama. Uvijek bi se, među ovim cvijećem našao i poneki stručak nane, bosioaka, kamilice, pa i peršuna i kopra, za lijeka i mirisa hrani. Ruža đulbešećerka je neizostavni dio avlija, jer je, pored opojnog mirisa, služila i za spravljanje slatka, soka i sirćeta, sa izuzetnim ljekovitim dejstvom. Od voća se sadila šeftelija (breskva), višnja, tunja i po koja jabuka.

Posebnu čar avliji davala je voda iz česme koja je gotovo stalno tekla, te svojim zvukom pojačavala prisustvo prirode u svakom trenutku.

Dio avlije, a istovremeno i dio kuće je hajat – prostrano predsoblje koje je glavna veza vanjskog i unutrašnjeg svijeta, naročito za vrijeme ljetnih i proljetnih dana i noći. Hajat znači život. Ovdje život ide iz priorde direktno do sobe i u sobu.

U skladu sa samim nazivom i namjenom hajata šiše (plafon) je obojeno živim bojama i cvjetnim motivom.

Porodice Glođo i Svrzo, radi svog statusa u onovremenom društvenom životu Sarajeva, tražila je poseban veliki prostor unutar stambenog kompleksa za prijem rodbine i prijatelja u vrijeme bajramskih svečanosti, iftara, svadbi, mevluda, sijela ili jednostavno za zanimljiv eglen (razgovor).

I tako je u ženskom kraju nastao prostrani halvat uzdržane otmjenosti sa bogatim detaljima.

Poseban ukras ove prostorije je musandara, veoma bogato rezbarena. Ova prostorija je opremljena skupocjenim stvarima. Na minderu su, umjesto makata, prosrte serdžade sa Istoka. One su mogle biti kupljene za vrijeme mnogobrojnih putovanja na koja su Glođe i Svrze kao obrazovani i bogati ljudi išli, ali su mogle biti kupljene i u sarajevskoj čaršiji, koja je u to doba bila trgovački centar sa robom koja je dolazila i sa Istoka i sa Zapada. Tako se ovdje mogu vidjeti predmeti od venecijanskog stakla, venecijansko ogledalo, perzijske serdžade.

Od pokretnog namještaja ovdje se nalaze: sehara, mangala, peškuni sa rezbarenom ornamentikom, koji su se koristili kao pomoćni stolići, kao i rahle ukrašene sedefom.

Čilim u muslimanskoj kući predstavlja mnogo više od prostirke. On je neophodan zbog islamskih propisa o vršenju molitve (klanjanju) na čistoj površini, bez obzira što se i preko čilima prostre molitvena serdžada. Ali, osim što pokriva pod, čuva od zime i prljavštine, čilim predstavlja i ukras. Njegova likovna kompozicija je pravo umjetničko djelo, njegovi motivi sadržavaju razne filozofije suočene na našem tlu, a njegova veličina pokazuje veličinu žene koja ga je tkala.

Čilim iz Velikog halvata je sačinjen po mjerama baš te sobe, po narudžbi porodice. Zahvaljujući običaju da se u kuću nije ulazilo u obući u kojoj se išlo vani, a koji se zadržao i do danas, stari su se čilimi uspjeli dobro očuvati.

Uz Veliki halvata nalazi se i Mali halvata. Jednostavnost sobe i veličina mindera navodi nas na pomisao da su se tu igrala djeca, upravo u vrijeme porodičnih okupljanja. Visoki pervaz je mogao služiti da bar malo onemogućujući dječije trčkanje i ometanje "velikih".

U ovom dijelu kuće nalazi se mutvak. Naime, tradicionalno narodno graditeljstvo ogleda se, prije svega, u smještanju otvorenog ognjišta u centru kuće. Ta se prostorija u srednjovjekovnoj tradiciji zvala "kuća".

"Kuća" je osmanskim periodu nazvana "mutvak" od arapske riječi matbah – kuhinja. Ona je imala značajno mjesto u čitavom sistemu. Kuhinja je u pravilu u prizemlju, a dim ide kroz dimluk. Pošto nema stropa, čitava krovna drvena konstrukcija sa otvorima predstavlja dimluk.

U kuhinji postoji odvojeni dio za čuvanje vode i pranje suđa – vodnica. Iz vodnice se prolazi u prostoriju u kojoj je boravila ženska posluga, a iz nje se moglo izaći i u avliju.

Muzejski objekat Svrzina kuća je jedan od najposjećenijih muzeja u našem gradu, ali u isto vrijeme i jedan od najskupljih objekata za održavanje. Obzirom na starost samog objekta, kao i eksponata koji su u njemu izloženi, potrebna su ogromna sredstva za održavanje. Muzej u saradnji sa Ministarstvom kulture i sporta Vlade Kantona Sarajevo ulaže značajna sredstva u tom pravcu, ali to nije dovoljno.

Svrzina kuća je Odlukom Komisije za Očuvanje Nacionalnih spomenika je novembru 2004. godine proglašena nacionalnim spomenikom.

Sažetak

SVRZINA KUĆA

Svrzina kuća je dependans Javne ustanove Muzej Sarajeva. Ona predstavlja primjer stambene arhitekture Osmanskog perioda u Sarajevu i kulture stanovanja muslimanske porodice s kraja XVIII i kroz XIX stoljeće. Ova kuća je skup više zgrada koje čine jedan jedinstveni kompleks. Građena je etapno, a njen najstariji dio potiče s kraja XVIII stoljeća.

Izgradila je stara sarajevska porodica Glođo, koja je pripadala višem staležu, ali je ova porodica ostala bez muških nasljednika, te je kuća ženidbenim vezama prešla u posjed, također stare sarajevske porodice Svrzo, koji su bili veleposjednici, ali također i učeni ljudi. Članovi porodice Glođo su poznati kao visko obrazovani, ali i vođe pobune za autonomiju Bosne u okviru Osmanskog carstva.

Kuća ima elemente osmanske stambene arhitekture, no ipak se razlikuje od kuća iz drugih krajeva tadašnjeg carstva zbog svoje prilagođenosti podneblju i brdovitom terenu, kakvo je u Sarajevu. Stoga je ona potpuno asimetrična za razliku od simetrije koja je prisutna u ravnijim krajevima.

Kompleks je podijeljen na selamluk – javni dio kuće ili, kako se popularno zove muški dio kuće, i haremluk – porodični, ili popularno, ženski dio kuće. U haremluku se odvijao normalan porodični život, dok je selamluk služio muškim članovima porodice za primanje gostiju i obavljanje poslova. U svom sastavu ovaj kompleks ima dvije avlije i dvije bašće, kao i dvije vanjske česme sa tekućom vodom.

Kuća je opremljena originalnim predmetima koji su dijelom pripadali porodici od koje je kuća otkupljena, a dijelom iz drugih sličnih kuća iz tog vremena.

Summary

SVRZO'S HOUSE

Svrzo's House, a dependency of the Museum of Sarajevo, is an example of Ottoman-period residential architecture in Sarajevo and of the lifestyle of a Muslim family in the late 18th and throughout the 19th century. It consists of a group of buildings forming a single complex, built in stages, with the oldest part dating from the late 18th century.

It was built by the upper-class Glođo family, but when the family was left without a male heir, it passed by marriage to another old Sarajevo family, the Svrzos, who were merchants. Members of the Glođo family are known for their erudition, but also for leading the struggle for Bosnian autonomy within the Ottoman Empire.

The house has some features of Ottoman residential architecture, but differs from those in other regions of the Empire by virtue of its adaptation to the climate and the steep hillsides of Sarajevo. Unlike the symmetrical layout of the houses of less hilly regions, therefore, it is extremely asymmetrical.

The complex consists of the selamluk or public areas of the house, commonly known as the men's quarters, and the haremluk or private family areas, popularly known as the women's quarters. Normal family life took place in the haremluk, while the selamluk was used by the male members of the family to receive guests and conduct their business affairs. The complex has two courtyards and two gardens, as well as two outdoor fountains with running water.

The house is furnished and equipped with original articles, some of which belonged to the family from whom it was purchased, while others came from other, similar houses of the period.

DESPIĆA KUĆA

Despića kuća, jedan od depandansa Muzeja Sarajeva, je objekat koji datira iz 17. vijeka, a građen je u nekoliko faza i u tri različita perioda. Konačni izgled, kuća je dobila spajanjem dva postojeća objekta te njihovom nadogradnjom i adaptacijom. Vjerovatno je ovo interesantno arhitektonsko rješenje bilo jedan od razloga što je švedska organizacija "Nasljeđe bez granica" uvrstila ovaj objekat na listu svojih finansijskih ulaganja u BiH, te tako omogućila njeno osposobljavanje za muzejsku funkciju, nakon punih trideset godina.

Prema predanju, u zapisima o ovoj porodici, Despići su porijeklom iz sela Sombora u Gatačkom polju. Rodonačelnik te porodice, Risto Slijepčević, je došao u Sarajevo da izuči ćurčijski zanat (ćurčije su krznari). Oženio je Despu Despić i sa njom dobio dva sina koje su vremenom prozvali Despini sinovi, te tako prihvataju majčino prezime. Jedan od sinova, Nikola, nastavio se baviti očevim poslom, obogatio se i posao proširio na trgovinu. Nikola je uzeo pod zakup, a vrlo brzo i kupio kuću u Latinluku, dijelu grada u kojem je stanovalo domaće hrišćansko stanovništvo, kao i Dubrovčani.

Nakon toga ubrzo, kupuje još jedan objekat koji povezuje sa prvim, a njegov sin Jovo, dodaje "desno krilo" kuće, čime ona poprima današnji izgled. Ovako građena, u fazama sa nadogradnjom i adaptacijom, kuća predstavlja pravi izazov i inspiraciju za arhitekte.

Jedan od Jovinih sinova, Makso Despić, je sigurno najznačajnija ličnost ove porodice i sinonim u porodičnom pominjanju. Za vrijeme turske uprave bio je haznadar (državni blagajnik), čiji je mandat dva puta obnavljan zbog uspješno obavljenog posla, dok je za vrijeme austrougarske uprave bio Gradski vijećnik i član delegacije koja je u ime BiH išla u Beč kod Cara. Poznato je da je Makso Despić išao dva puta na hadž, u Jerusalim. Umro je u devedesetoj godini, a iza sebe je ostavio vrlo zanimljiv testament u kojem je izrazio svoju volju o načinu ukopa i podjeli imovine. Koliko je bio omiljen,

govori podatak o broju prisutnih na njegovoj sahrani. Nakon Maksine smrti, u kući na Obali još je jedno vrijeme živjela njegova kćerka, Darinka.

U pominjanju porodice Despić ne trebamo preskočiti ni ime Ive Despić, koja je bila prva žena skulptor u periodu između dva rata.

Despića kuća je značajna još iz jednog razloga. U njoj su se održavale prve pozorišne predstave zapadnog tipa. U Pozorišnoj sali, Despići su ugošćavali ugledne ljude svog vremena, predstavnike diplomatskog kora akreditovanog u tadašnjem Sarajevu, svoje prijatelje i članove svoje porodice. Kada se vide dimenzije ove prostorije onda se shvati intima ovakvih društvenja. Dio inventara neophodnog za ovu djelatnost kupili su od engleskog konzula, a dio je nabavljen iz Beča. Sve do 1878. su se u ovoj kući održavale pozorišne predstave, a nakon ove godine, druženja se nastavljaju uz recitovanja, ples i muziku...

Porodica Despić je iselila u Belgiju 1967. godine, a kuću je poklonila Gradu, sa željom da u njoj bude otvoren muzej. To nije jedini objekat poklonjen Sarajevu od strane ove porodice. Naime, Despići su bili vlasnici i kuće u kojoj je danas smješten Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH, a koja se nalazi u ulici paralelnoj sa ulicom u kojoj je smješten ovaj depandans Muzeja.

Zaostavština ove porodice obuhvata čitav niz različitih grupa predmeta: od pokućstva, slika, ikona, posuđa, fotografija, odjeće i rodoslova. Muzej Sarajeva ima oko 600 predmeta koji su pripadali porodici Despić:

- Nepokretno pokućstvo, kojem pripadaju ugrađeni ormari – musandere, zidne police – rafe, i mali, niski ormari – škrabije koji su fiksirani za sećije. Ovi dijelovi namještaja imaju elemente orijentalne kulture stanovanja. Ukrasno pokućstvo čine: srebreni svijećnjaci, porculanski tanjiri i zdjele, kineske vaze, kao i četiri ogledala venecijanske, turske i francuske proizvodnje
- Namještaj, koji obuhvata dvadesetak predmeta veoma fine izrade: drveni, rezbareni, sanduci – sehare. Škrinje za nakit ukrašene sedefom, francuska stilizirana komoda, mali, rezbareni stočići – peškuni, lusteri, lampe. U jednom popisu pokućstva nalazimo podatak da je dio namještaja kupljen od francuskog konzula u Sarajevu.

Ne smijemo izostaviti umjetničke slike među kojima nalazimo potpise imanentnih slikara tog vremena.

Sakralni predmeti se mogu podvesti pod posebnu vrstu predmeta koji pripadaju porodici Despić. Izdvajamo: ikone, kandilo, reljefne minijature...

Ukratko, materijal zbirke se proteže od kraja 18. do polovine 20.vijeka, dok glavnina zbirke pripada 19. vijeku.

Vrijednost ove zaostavštine je neprocijenjiva za proučavanje kulturne istorije Sarajeva, ali i cijele BiH. Ona oslikava vrijeme i društvo u kojem je nastajala, te je treba posmatrati kao svjedočanstvo o životu građanskog društva i ostatak jednog vremena, koje je iza nas.

Autor tematsko-ekspozicionog plana ove postavke je gđa. Ljiljana Hadžidedić.

Despića kuća, obnovljena i muzeološki postavljena, je otvorena 27.12. 2007. godine, uz prigodan program studenata glume sarajevske Akademije. Ovim smo pokušali vratiti kuću njenim korijenima i oživjeti stare sadržaje ovog prostora. Takvu namjenu ćemo pokušavati njegovati i ubuduće.

Despića kuća je proglašena nacionalnim spomenikom, kao historijska građa, 2005. godine.

Sažetak

O DESPIĆA KUĆI

Depandans Muzeja Sarajeva, koji datira iz 17. vijeka, a građen je u nekoliko faza i u tri različita perioda. Prezentuje kulturu stanovanja imućne, trgovačke, porodice Despić koji su je poklonili Gradu zajedno sa još jednim objektom u kojem je smješten Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti.

Smatra se i pretečom modernog pozorišta. Naime, u njoj su se odigravale prve pozorišne predstave koje su braća Despići pripremali za svoje goste. Najmarkantnija ličnost ove porodice bio je Makso Despić, *haznadar* za vrijeme turske uprave i gradski vijećnik za vrijeme austrougarske vlasti u BiH.

Summary

THE DESPIĆ HOUSE

The Despić House is a dependency of the Sarajevo Museum. Originally dating from the 17th century, it was enlarged and altered at various times, during three different periods. It presents the lifestyle of a wealthy merchant family, the Despić family, which donated it to the City together with another property, housing the Museum of Literature and the Performing Arts.

It is also regarded as the precursor of modern theatre, for it was here that the first theatre performances were held by the Despić brothers as entertainment for their guests. The most notable member of the family was Makso Despić, *haznadar* (treasurer) during the Ottoman period and a city councillor during the Austro-Hungarian period.

MUZEJ JEVREJA BOSNE I HERCEGOVINE (JEVREJSKA ZBIRKA)

Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine smješten je u najstarijoj sinagogi u Bosni i Hercegovini, Velikom hramu, sagrađenoj 1581. godine – koja je po mišljenju muzejskih stručnjaka jedan od najljepših izložbenih prostora na teritoriju bivše Jugoslavije. Prvi put je izložba otvorena 1966. godine, sa namjerom da se obilježi 400 godina od dolaska Jevreja Sefarada na tlo Bosne i Hercegovine. Inicijator osnivanja bio je tadašnji predsjednik Jevrejske opštine u Sarajevu, dr. Jozef Konforti.

Nažalost, samo je kratak vremenski period, ovaj depandans Muzeja Sarajeva, imao kustosa i u tom intervalu su napravljene dvije izložbe: jedna posvećena životu i radu dr. Kalmi Baruha i druga o sinagogama u Bosni i Hercegovini. I tada smo, kao i danas, bili daleko od materijalnih mogućnosti kojima raspolažu jevrejski muzeji u svijetu.

Jevrejska zbirka je formirana zahvaljujući donacijama: Jevrejske opštine, Komunalne banke i štedionice, kao i individualnim poklonima i otkupima od pojedinaca.

Od 1992. godine, kao posljedica ratnih dešavanja i gubitka matične zgrade, svi eksponati Muzeja grada Sarajeva su premješteni u zgradu Sinagoge, cijeneći da je to najsigurnije mjesto u tadašnjem Sarajevu. Samim tim i Muzej Jevreja nije mogao biti otvoren za javnost sve dok se u julu 2004. godine nisu stekli uvjeti za njegovo ponovno aktiviranje.

Cijeneći sve okolnosti ponovnog otvaranja Muzeja, naročito kratko vrijeme koje smo imali na raspolaganju kao i raspoloživa sredstva odlučili smo ipak izvršiti preinake prethodne Izložbe a sve u svrhu savremene muzeološke prezentacije ovog prekrasnog prostora.

Danas, muzejska postavka izgleda ovako:

Smještena je u prizemlju i na dvije galerije. Pored obrednih predmeta koji su smješteni u prizemlju Sinagoge, u Muzeju se mogu vidjeti: fotografije, dokumenta, knjige, mape, slike, dijelovi zaostavštine istaknutih naučnika i umjetnika jevrejskog porijekla. Dakle, i pored skromnog obima osnovna karakteristika Zbirke je njena kompleksnost. Jedan od najvrijednijih i naj-

starijih predmeta je Srebrni tas ili štit Tore koji datira iz 1844. godine. Na njemu se mijenjaju pločice sa imenom nastupajućeg praznika. On, također, čuva uspomenu na grudni štit hramskog sveštenika. Inače, najatraktivniji dio Zbirke su obredni predmeti od kojih mnogi imaju inskripcije, na hebrejskom jeziku. A, riječ i pismo su stalni pratilac jevrejskog predmeta, i sakralnog i profanog.

Za kulturnu istoriju Jevreja u Bosni i Hercegovini poseban značaj ima Hagada u kojoj se nalaze molitve, anegdote, psalmi, himne a u središtu kazivanja je izlazak i oslobođenje Jevreja iz egipatskog ropstva. Čitala se kod kuće za vrijeme Sedera i prvih noći Pesaha. Nastala je na tlu Španije u 14. vijeku da bi nakon protjerivanja Jevreja, preko Italije i Dubrovnika, stigla u Sarajevo. Original Hagade čuva se u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine.

Predmeti na prvoj galeriji prikazuju život i kulturu Jevreja Bosne i Hercegovine, njihov doprinos razvoju nauke, trgovine i zanatstva. Novina je postavljenje Atarskog dućana na mjesto gdje se nekad nalazio limarski, koji je reduciran i izložen na drugom mjestu. Jedan od zanata kojima su se

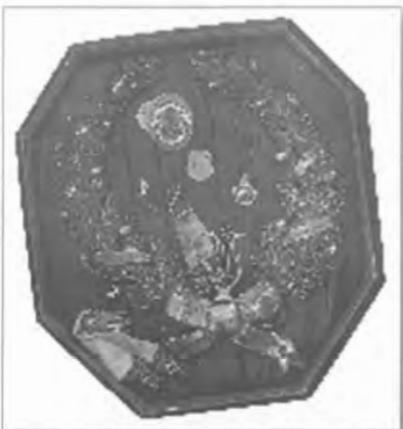

Nadgrobni spomenik sa jevrejskog groblja "Kovačići"

Mastionica, olovka i upijač tinte Isaka Samokovlije

Odlikovanja jevrejskog pjevačkog društva "Lira"

Jevreji bavili u to vrijeme u BiH bio je li-marski. Prikazani su predmeti iz jedne takve, tenećijske, radnje u kojoj su izrađivani i prodavani predmeti za najširu upotrebu.

Atarski dućan je pripadao porodici Papo i jedini je sačuvani te vrste. Nalazio se neprekidno 300 godina na istoj adresi, Sarači br. 6, a zatvoren je 1942. godine. Pored njega izložena je umjetnička slika, rad Petra Tiješića, sa istom tematikom.

Na drugoj galeriji prikazano je učešće i stradanje Jevreja u toku Drugog svjetskog rata kao i njihov doprinos razvoju radničkog pokreta.

U ovom, najtužnijem dijelu Muzeja, vidimo i scene iz koncentracionih logora u bivšoj Jugoslaviji i iz evropskih zemalja, u koje su deportovani i ubijani Jevreji. Tu je i logorska haljina zatvorenice Mire Papo iz logora Ravensbrik, te sramne oznake koje su Jevreji morali nositi, da bi se razlikovali od drugih.

Knjiga stradanja 12.000 Jevreja smještena je na galeriji između dva krila sa popisom imena Jevreja koji su "pali" kao žrtve fašističkog terora. 6.000 imena sarajevskih Jevreja i 6.000 iz drugih krajeva BiH upisano je abecednim redom kao svjedočanstvo ljudskog bezumlja jednog vremena.

U ovu temu se dobro uklapa i obilježavanje Pravednika jevrejskog naroda. Akcija je kontinuirana i izvodi se u saradnji sa Institutom za zločine "Konrad Adenauer" organizacijom, a njen pokretač je gosp. Eli Tauber.

S obzirom da je trend moderne muzeologije stvaranje muzeja koji će biti što dostupniji posjetiocu, u kojima neće vladati pravilo “gledaj, ali ne diraj”, Muzej Sarajeva u ovom svom depandansu vrši male preinake shodno potrebama, npr. obilježavanja jevrejskih praznika, kada se uoči nastupajućeg praznika postavlja uvodna legenda koja ga objašnjava i po mogućnosti dodaje vitrina sa eksponatima koji podupiru tematiku.

U nedostatku slobodnog izložbenog prostora (galerije) Muzej je primoran svoje postojeće, stalne postavke, reducirati i donekle mijenjati da bi dobili mogućnost postavljanja, kako gostujućih, tako i svojih privremenih izložbi. Svjesni nedostataka takvih odluka koji umanjuju značaj stalnog postava i ne pružaju adekvatnu šansu manjim izložbama, između dva zla, biramo manje.

Tako je i prostor Muzeja Jevreja u par navrata ugostio izložbe: iz Beča “Jevrejska vjenčanja”, zatim u saradnji sa J.U. Apoteke Sarajeva pravljen je izložba “Jevreji zdravstveni radnici u BiH”, te posljednja tako realizirana izložba je u saradnji sa Češkom ambasadom “Dječija priča”.

Cilj nam je što više popularizirati djelatnost naših objekata te njihova vrata otvoriti za građane i posjetioce Sarajeva. U tom smislu organiziramo posebna predavanja za učenike sarajevskih škola, uključujemo se u šire akcije koje se pokreću u Gradu (Bašćaršijske noći, Sarajevska zima i sl.) u kojima naši objekti postaju mjesta okupljanja i kulturnog dešavanja Grada. U tom smisli proširujemo i djelatnost ovog depandansa Muzeja.

Komisija / Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika je na Sjednici od 7. 11. 2003. godine proglasio Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine, nacionalnim spomenikom, kao istorijsku građu.

Logorska haljina
zatvorenice Mire Papo

Sažetak

O MUZEJU JEVREJA BOSNE I HERCEGOVINE

Muzej Jevreja BiH otvoren je povodom obilježavanja 400 godina od dolaska ovog naroda na tlo BiH, u prekrasnom ambijentu stare sinagoge. Izložba prezentuje specifičnost religije, doprinos koji su dali razvoju nauke i kulture, te stradanje Jevreja u Drugom svjetskom ratu.

U nedostatku slobodnog, izložbenog, prostora Muzej Sarajeva je primoran svoje stalne postavke reducirati i donekle mijenjati, kako bi dobili prostor za postavku, kako gostujućih tako i svojih privremenih izložbi. Muzej Jevreja BiH je ugostio, između ostalih, bečku izložbu "Jevrejska vjenčanja", prašku "Dječiju priču", te izložbu "Jevreji, medicinski radnici" koju je Muzej upriličio zajedno sa J.U. Apoteke-Sarajevo.

Summary

JEWISH MUSEUM OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

The Jewish Museum, opened to mark the quadricentennial of the arrival of the Jews in Bosnia and Herzegovina, is housed in the highly atmospheric setting of the old synagogue. The exhibition includes artefacts relating to Judaism, the contribution made by the Jews to the development of science and culture, and their suffering during World War II.

Lack of space has forced the Sarajevo Museum to limit and somewhat alter its permanent exhibition to create space for visiting exhibitions and its own temporary exhibitions. The exhibitions hosted by the Jewish Museum include the exhibition of Jewish wedding gowns from Vienna, Children's Tales from Prague, and the exhibition entitled "The Jews, medical workers," mounted by the Museum jointly with Apoteke Sarajevo.

MUZEJ SARAJEVO 1878-1918

Narodni odbor grada Sarajeva (što je predstavljalo gradsku izvršnu vlast) je 1953. godine obezbjedio finansijska sredstva i dodijelio tadašnjem Muzeju grada Sarajeva dio zgrade, ispred koje je izvršen atentat na F. Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju, u svrhu pravljenja spomen muzeja Gavrilu Principu i Mladoj Bosni kao odjeljenja - depandansa Muzeja grada Sarajeva.

Nakon preimenovanja ovog depandansa u sadašnji naziv "Muzej Sarajevo 1878-1918" prišlo se realizaciji stalne izložbene postavke "Sarajevo 1878-1918". Tako da je ovo prva stalna izložba koja prikazuje Sarajevo za vrijeme austro-ugarske vlasti.

Ova hronološko-tematska izložba započinje prikazivanjem događaja koji su predhodili dobijanju mandata za okupaciju Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske monarhije a završava sa Prvim svjetskim ratom i učešćem 1. bosanske regimente u njemu.

Teme koje su prikazane na ovoj izložbi su:

1. Otpor okupaciji;
2. Nova administrativna uprava;
3. Kultura življenja;
4. Kulturna i vjersko-prosvjetna društva, štamparije i izdavaštvo;
5. Industrija i arhitektura;
6. Aneksija i Bosanski sabor;
7. Atentat na prestolonasljednika F. Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju;
8. Prvi svjetski rat;

Pored ovih tema u izložbenom prostoru su smještene lutke koje prikazuju Franca Ferdinanda i Sofiju u prirodnoj veličini.

Sažetak

MUZEJ SARAJEVO 1878-1918

Nakon preimenovanja ovog dependansa u sadašnji naziv "Muzej Sarajevo 1878-1918" prišlo se realizaciji stalne izložbene postavke "Sarajevo 1878-1918". Tako da je ovo bila prva stalna izložba koja prikazuje Sarajevo za vrijeme austro-ugarske vlasti.

I pored malog prostora uspjelo se kroz osam tematskih cijelina muzeološki prikazati ovaj period naše historije.

Summary

SARAJEVO 1878-1918

Once this dependency was renamed “The Sarajevo 1878-1918 Museum”, work began on setting up the permanent exhibition of this period in Sarajevo, making it the first permanent exhibition presenting Sarajevo during the Austro-Hungarian period.

Despite its limited space, the period is presented by means of eight thematic groups.

RAD NA STALNOJ MUZEJSKOJ POSTAVCI MUZEJA “ALIJA IZETBEGOVIĆ”

Alija Izetbegović, Prvi predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine je nesumnjivo jedna od najznačajnijih ličnosti u historiji naše zemlje. Rad na stalnoj muzejskoj postavci posvećenom ovom čovjeku je veliki profesionalni, ali i ljudski izazov. Muzej Sarajeva je imao čast, ali i veliku odgovornost, jer je dobio ovaj zadatak.

Projekat Muzeja Alija Izetbegović je vrlo kompleksan, u njemu su, pored našeg Muzeja učestvovali i Fond Memorijala Kovači i Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa, kao i veliki broj stručnih saradnika.

Prostor koji je određen za ovu namjenu jesu dvije kule iz osmanskog perioda, koje predstavljaju sastavni dio Vratničkog bedema, a koje se nalaze u neposrednoj blizini mezara rahmetli Predsjednika, koji je sahranjen na Šehidskom mezarju Kovači. Kule su svojom površinom male, predstavljaju spomenik kulture jednog vremena i bio je izuzetno težak zadatak spojiti dva različita historijska događaja u tom prostoru. Jednako je bilo zahtjevno, izuzetno bogat životni put Alije Izetbegovića predstaviti na relativno malo površini. I treći, možda najnezahvalniji zadatak za muzealce jeste stvarati muzej za savremenika, čovjeka kojeg se svi sjećamo. Koliko smo u svom poslu uspjeli, svjedoči sam Muzej, knjiga utisaka i broj posjetilaca.

Muzej je otvoren 19. oktobra 2007. godine na dan obilježavanja četiri godine od smrti Predsjednika. Muzej je tri godine bio u sastavu Javne ustanove Muzej Sarajeva, da bi 2010. godine dobio status samostalnog Muzeja, kako i dolikuje ličnosti jednog Predsjednika.

U daljem tekstu donosimo kratak koncept muzejske postavke muzeja “Alija Izetbegović”.

U velikom dijelu svoje dosadašnje historije Bosna i Hercegovina i njeno stanovništvo, posebno Bošnjaci, bosanski muslimani, bili su raspjeti između krupnih ideoloških i političkih podjela na evropskom kontinentu. Preko teritorije Bosne prolazile su granice između Zapadnog i Istočnog rimskog carstva (između Rima i Bizanta), zatim istočnog i zapadnog hrišćanstva, kao i one što su razdvajale Habzburško i Osmansko carstvo.

Kao fizičko središte Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Bosna je bila njen integrativni faktor, prepreka ostvarivanju velikosrpskih i velikohrvatskih osvajačkih aspiracija genocidnog karaktera. Na osnovi nacionalističke ideologije i velikodržavnih projekata u dosadašnjoj historiji nad Bosnom i Bošnjacima izvršeni su brojni zločini, čija je kulminacija došla do izražaja genocidom u XX stoljeću.

Uprkos tome, burna historija Bosne i Hercegovine i prožimanje raznih civilizacija stvorili su bogatstvo različitih kultura, naroda i vjera na njenom tlu. Tradicionalno gostoprimstvo bosanskog čovjeka kroz stoljeća privuklo je mnoge koji su došli i ostali ovdje. Poznato je da u Sarajevu, i diljem Bosne i Hercegovine, na malom prostoru stoljećima postoje jedna pored druge bogomolje četiri najveće svjetske religije. Stoga se s pravom kaže da Bosna i Hercegovina spaja i razdvaja Istok i Zapad.

Uporedo sa raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije vođeni su pregovori o podjeli Bosne. Za idejne autore takvog fašistič-

kog i zločinačkog projekta pojavio se veliki problem: muslimansko i drugo bosanski orijentisano stanovništvo ove zemlje, koje je uvijek pružalo otpor takvoj politici i praksi.

U najtežim godinama za ovu zemlju, u periodu od raspada SFRJ do kasnih devedesetih, pojavljuje se čovjek koji je postao simbol borbe za slobodu i ideju Bosne i Hercegovine kao multietničke i građanske države – Alija Izetbegović. Posvetivši čitav svoj život pravdi i demokratiji, u najtežem vremenu postao je simbol časne borbe, zastupnik demokratskih težnji svih ugroženih, beskrajne ljubavi prema svojoj Bosni i Hercegovini, domovini svih onih koji je vole, cijene i prihvataju kao svoju državu.

Ove dvije kule, zajedno sa Bedemom koji ih povezuje, dio su odbrambenog štita koji je u nekom historijskom periodu nastao da odbrani glavni grad Države i Državu od neprijatelja. Kule i Alija imaju nešto zajedničko – predstavljaju simbol odbrane.

Stoga je muzej posvećen Aliji Izetbegoviću, prvom predsjedniku Predsjedništva Bosne i Hercegovine, našao svoje mjesto upravo ovdje u Kulama, na kapijama grada, a kao Komandant Armije ostaje pored svojih boraca.

U prizemlju Kule Ploča, pored prijemnog dijela, nalazi se biblioteka u kojoj su predstavljena najznačajnija djela i izdanja Alije Izetbegovića, kao i neki lični predmeti. Njegova djela su prevedena na devet svjetskih jezika, a zbog nekih je, za vrijeme komunističkog režima bio osuđivan. Najzna-

čajnija djela Alije Izetbegovića su *Islam između Istoka i Zapada* i *Islamska deklaracija*. Zabilježske koje je pravio čitajući Kur'an, govore o interesovanju ovog čovjeka i predstavljaju uvod u izložbu o životu i djelu Alije Izetbegovića.

— Na ekranu koji je postavljen iznad recepcije mogu se pogledati dva filma u dužini od po 15 minuta.

Na spratu Kule Ploča je, na malom prostoru na devet izložbenih panoa, hronološki, kroz tekst i fotografije, prikazan život Alije Izetbegovića, kao običnog čovjeka i kao državnika. Izložba je podijeljena u devet manjih cjelina: Mladost, Sarajevski proces, Prvi višestranački izbori i Raspad Jugoslavije, Međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine, U paklu Sarajeva, Pobjeda istine, Ideja Bosne – izazov svih humanista, Odlazak u vječni život i Rekli su o Aliji.

U središnjem dijelu Kule nalazi se vitrina u obliku otvorene kutije za odlikovanja, u kojoj su predstavljene najznačajnije nagrade i priznanja, kao što su: Hrvatsko odličje "Kraljica Katarina", Godišnja nagrada Američkog centra za demokratiju, Orden slobode Republike Turske, Orden nezavisnosti države Katar, Nagrada Foruma Crans Montana itd.

I u ovom prostoru se može pogledati film.

Simbolika Bedema koji povezuje dvije kule poslužila nam je da u ovom prostoru, u dijelu koji je natkriven, postavimo fotografije susreta Izetbegovića

vića sa javnim ličnostima i običnim ljudima, kroz koje se jasno vidi njegova opredijeljenost da spaja ljude, narode i kulture.

Muzejska postavka u kuli Širokac posvećena je Aliji Izetbegoviću kao vrhovnom komandantu Armije Bosne i Hercegovine i Armiji. Na šest zidnih panoa predstavljeno je formiranje Armije Bosne i Hercegovine i uloga nje-

nog Vrhovnog komandanta, i to po sljedećim temama: Prijetnje Bošnjacima, Odgovori na prijetnje i političko organiziranje Bošnjaka, Okupacija Bosne i Hercegovine, Početak i rizici vojnog organiziranja, Doprinos predsjednika Izetbegovića u odbrani, Najkritičnije godine i jačanje Armije Bosne i Hercegovine. U zidnoj vitrini je postavljena uniforma vojnika s početka rata i uniforma vojnika s kraja rata. U podnoj vitrini nalazi se dio oružja kojim se Armija koristila u odbrani. Centralni dio ovog prostora je rezervisan za beretku sa amblemom koju je Predsjednik i Komandant najradije nosio, i koja je postala simbol borbe za Bosnu i Hercegovinu.

Sažetak

RAD NA STALNOJ MUZEJSKOJ POSTAVCI MUZEJA "ALIJA IZETBEGOVIĆ"

Prvi predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Alija Izetbegović, predstavlja jednu od najzačajnijih ličnosti u historiji Bosne i Hercegovine. Stručnjaci Javne ustanove "Muzej Sarajeva" su autori stalne muzejske postavke muzeja "Alija Izetbegović".

Ovaj muzej se nalazi u dvije kule iz Osmanskog perioda koje su sastavni dio Vratničkog odbrambenog bedema, a koje se nalaze u neposrednoj blizini mezara Alije Izetbegovića i njegovih saboraca.

U prvoj kuli, kuli Ploča, prikazan je život Alije Izetbegovića kao pisca, mislioca, političara, kao i neki izvodi iz privatnog života.

U kuli Širokac prikazana je njegova uloga Vrhovnog komandata Armije Bosne i Hercegovine i njegova uloga u odbrani Zemlje.

Summary

THE ALIJA IZETBEGOVIĆ MUSEUM

Alija Izetbegović, the first president of the Presidency of Bosnia and Herzegovina, is one of the most important figures of the history of Bosnia and Herzegovina. The museum dedicated to and named after him was put together by Sarajevo Museum experts, and opened in two Ottoman-period gatehouses forming part of the Vratnik ramparts, very close to the grave of the President and his fellow combatants.

The first gatehouse, the Ploča gatehouse, contains exhibits representing Alija Izetbegović as a writer, thinker and politician, as well as certain personal effects revealing his private life.

The Širokac gatehouse is dedicated to his role as Supreme Commander of the Army of Bosnia and Herzegovina and the part he played in the defence of the country.

ARHEOLOŠKA ZBIRKA MUZEJA SARAJEVA

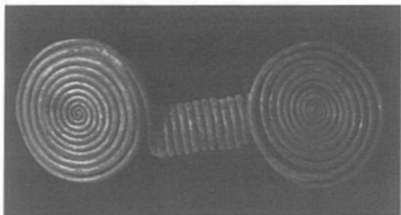
Arheološka zbirka Muzeja Sarajeva formirana je 1951. godine zahvaljujući ustupanju izvjesnog broja predmeta od strane Zemaljskog muzeja BiH, a zatim je zbirka u novije vrijeme obogaćena materijalom sa naučno-istraživačkih i zaštitnih arheoloških radova, koja su godinama vršena na širem i užem području grada Sarajeva.

Ova zbirka posjeduje nekoliko hiljada inventarnih jedinica sa kojima se može približno rekonstruisati prošlost ovog područja, od neolita do perioda osmanske uprave. Za uređenje najnovije stalne izložbene postavke Muzeja Sarajeva, upotpunjen je temeljni fundus, koji nam pruža svjedočanstvo dugog ljudskog prisustva na ovim prostorima.

U nedostatku finansijskih sredstava Muzej Sarajeva je dolazio u posjed arheološkog materijala i podataka sondažnim radovima, rekognosciranjem na terenu, površinskim prikupljanjem materijala, evidentiranjem i snimanjem kulturnih spomenika.

Prehistorijska grupa raspolaže materijalom od neolita pa sve do antičkog doba. Neolitski materijal potiče sa neseobine Butmir, koja po najnovijim istraživanjima seže i do perioda od 5.500 god. stare ere. Materijal metalnog doba potiče sa dvije gradine – Debelo brdo i Ilinjača, više puta ispitivane u periodu od 1887-1984. godine.

Antički materijal potiče sa nekoliko naseobina različitog karaktera. Iz naseobina kao što su Kotorac i Debelo brdo vršena je kontrola puta koji je presjecao Sarajevsko polje. U I stoljeću formirano je i gradsko naselje "AQ-VAE S..." na području današnje Ilidže. Na potezu od Alipašine džamije do Zemaljskog muzeja otkriveni su ostaci objekata naseobine u kojoj je bila razvijena zanatska djelatnost u III i IV stoljeću.

Fibula

Patera

Ulomak keramike

ANTIČKO DOBA ili *doba rimske uprave* u sarajevskom kraju uglavnom je prezentirano materijalnim ostacima sa rimskog gradskog naselja poznatog kao "AQVAE S..." lociranog na području današnje Ilidže.

Fragment reljefa iz Blažuja na kojem je sačuvan donji dio Dijaninog lika, interpretira božanstvo na grčko-rimski način. Dijana se na ovom spomeniku naziva Silvija što nas upućuje na kulturnu zajednicu sa Silvanom - božanstvom, šuma, polja, stada i pastira.

Patera - keramička posuda sa drškom u obliku glave i tijela lava nađena na antičkoj Ilidži, posuda je kulturnog karaktera i vjerovatno je korištena u obredima orijentalnog kulta Kibebe ili Magne Mater.

Tu su još zastupljeni arheološki predmeti sa poljoprivrednog dobra iz antičke vile rustike sa Stupa, te pojedinačni nalazi sa šireg područja Sarajeva i nekoliko eksponata sa Debelog brda i Ilinjače, iz doba kasne antike.

Period srednjeg vijeka zastupljen je u zbirci Muzeja nalazima iz tri faze ove epohe: "seobe naroda" od propasti imperija 475. g. do doseljenja Slavena, period od doseljenja do formiranja prvih oblika državne vlasti i period od jačanja, a zatim osamostaljivanja bosanske države do uspostavljanja osmanske vlasti u ovim krajevima.

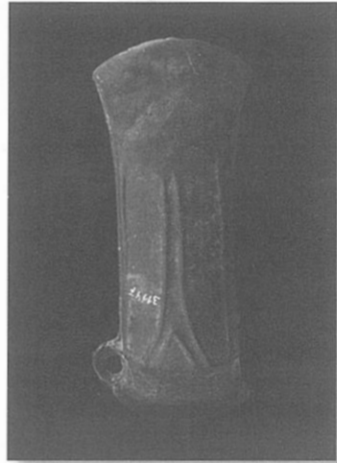
Masivni drveni sanduk otkriven ispod stećka u centralnoj grupi spomenika, izrađen od grube hrastovine, pretpostavlja se da je pripadao knezu Pavlu Rađenoviću koji je ubijen 1415. godine.

Bogati grobni prilozii svakako svjedoče da je tu bio sahranjen pripadnik feudalne porodice.

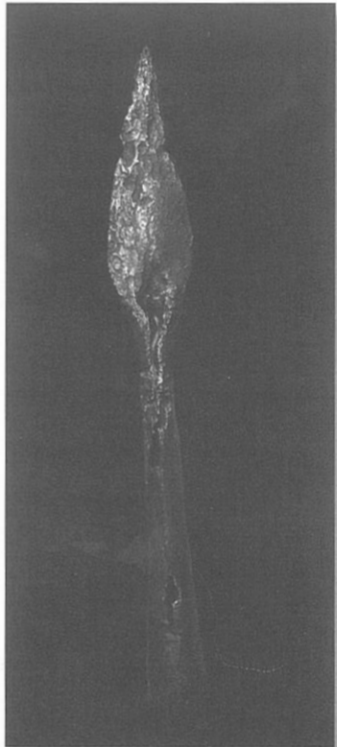
Arheološka izložba na stalnoj postavci Muzeja Sarajeva završava ekspozicijom nadgrobnog spomenika iz Faletića iz 15. vijeka koji zapravo čini prelaznu formu nadgrobnika od stećka ka nišanu, odnosno sepulkralnom spomeniku islamskih nekropola.

Arheološka istraživanja Muzeja Sarajeva:

- Arheološko iskopavanje na antičkom lokalitetu Aque s...
- Arheološko iskopavanje na antičkom lokalitetu Aque s... (selo Lužani)
- Arheološko iskopavanje na lokalitetu Varošište (Rajlovac)
- Arheološko iskopavanje na Slanom trgu (Tuzla)
- Arheološko iskopavanje ostataka Bakrbabine džamije – Atmejdan (Sarajevo)
- Arheološko iskopavanje na neolitskom lokalitetu Okolište (Visoko)
- Arheološko iskopavanje na antičkom lokalitetu Krivoglavci (Vogošća-Sarajevo)
- Arheološko iskopavanje ostataka Tašlihana (Sarajevo)
- Arheološko iskopavanje ostataka Džamije Hadži Alije Kalina (Sarajevo)
- Arheološko iskopavanje lokaliteta Bijela tabija (Sarajevo)

Sjekira

Koplje

Sažetak

ARHEOLOŠKA ZBIRKA MUZEJA SARAJEVA

Arheološka zbirka Muzeja Sarajeva formirana je 1951. godine zahvaljujući ustupanju izvjesnog broja predmeta od strane Zemaljskog muzeja BiH, a zatim je zbirka u novije vrijeme posebno obogaćena materijalom sa naučno-istraživačkih i zaštitnih arheoloških radova koji su godinama vršeni na širem i užem području grada Sarajeva.

Ova zbirka posjeduje nekoliko hiljada inventarnih jedinica sa kojima se može približno rekonstruisati prošlost ovog kraja od neolita do perioda osmanske uprave. Za uređenje najnovije stalne izložbene postavke Muzeja Sarajeva, upotpunjen je temeljni fundus, koji nam pruža svjedočanstvo dugog ljudskog prisustva na ovim prostorima.

Summary

THE SARAJEVO MUSEUM'S
ARCHAEOLOGY COLLECTION

The Sarajevo Museum's archaeology collection was formed in 1951 when a number of artefacts were transferred to it from the National Museum of Bosnia and Herzegovina. Since then the collection has been enriched by finds from research and development-led archaeological excavations conducted over the years in Sarajevo and its environs.

The collection consists of several thousand inventory items, from which the region's past from the Neolithic to the Ottoman period can be approximately reconstructed. The basic holdings testifying to the long human presence in this part of the world have been supplemented to create the Museum's latest permanent collection.

ADNAN MUFTAREVIĆ

NUMIZMATIČKA ZBIRKA MUZEJA SARAJEVA

Numizmatička zbirka Muzeja Sarajeva je formirana odlukom Upravnog odbora 2005. godine. Broji više primjeraka metalnog novca, papirnih novčanica, medalja, spomenica, plaketa, znački, kolajni, markica i žetona.

Osnovna područja, koja pokrivaju i odgovarajući inventari jesu: rimski carski novac, novac srednjeg vijeka, osmanski novac, novac novog doba i na kraju medalje. Kao osobitu rijetkost, u svjetskim razmjerima bilo bi teško izdvojiti bilo koju od tih cjelina.

Polemičnost koncepcije numizmatičkih zbirki u našim muzejima kao i krivo tretiranje numizmatike kao specifične naučne discipline proizlazi gotovo redovno iz krivih i nestručnih gledanja i nepoznavanja osnovnih savremenih zadataka numizmatike kao nauke.

Numizmatika je samostalni dio nauke o materiji i kulturi čovjeka. Osnovni zadatak numizmatike kao nauke je proučavanje novca. U srcu numizmatike spadaju sva platežna sredstva od najstarijih formi do savremenih platežnih sredstava. Svi predmeti te vrste bez obzira na formu, oblik, značenje, osnovni su predmet studije numizmatike kao nauke. Novac znači u prvom redu platežno sredstvo za izmjenu dobara, novac je historijski, politički i ekonomski dokument vremena, ali je on uglavnom i važan datirani umjetnički i kulturni spomenik. Novac je ujedno i dokument pisma i jezika.

Neposredno uz kovanice prate nas i medalje, koje su po formi gotovo redovito identične sa kovanicama. Ove medalje, odnosno u klasičnoj antici nazvani "medaljoni", još više nadopunjuju podatke, koje nam daje proučavanje samih kovanica.

Sažetak

NUMIZMATIČKA ZBIRKA MUZEJA SARAJEVA

Numizmatička zbirka Muzeja Sarajeva je formirana odlukom Upravnog odbora 2005. godine. Broji više primjeraka metalnog novca, papirnih novčanica, medalja, spomenica, plaketa, znački, kolajni, markica i žetona. Osnovna područja, koja pokrivaju i odgovarajući inventari, jesu: rimski carski novac, novac srednjeg vijeka, osmanski novac, novac novog doba, i na kraju medalje. Kao osobitu rijetkost, u svjetskim razmjerima bilo bi teško izdvojiti bilo koju od tih cjelina.

Summary

THE SARAJEVO MUSEUM'S
NUMISMATIC COLLECTION

The Sarajevo Museum's numismatic collection, formed in 2005 by decision of the Management Board, consists of coins, paper money, medallions, commemorative items, plaquettes, badges, medals, tags and tokens. The main areas covered by the collection are imperial Roman coins, medieval coins, Ottoman coins, modern coins, and medals. It would be hard to identify any of these as of particular rarity in international terms.

ORIJENTALNA ZBIRKA

Sarajevo kao urbana sredina nastaje dolaskom Osmanlija u naše krajeve. Nakon četrinstogodišnje vladavine, ova kultura je ostavila tragove, ne samo u izgledu grada, arhitekturi, nego i u duhovnom smislu.

Širenjem islama, dolazi i do širenja islamske duhovnosti i prosvjete. Otvaraju se obrazovne institucije u kojima se izučava arapski, turski i perzijski jezik. Pojedini slojevi stanovništva koristili su se ovim jezicima podjednako dobro, kao i maternjim.

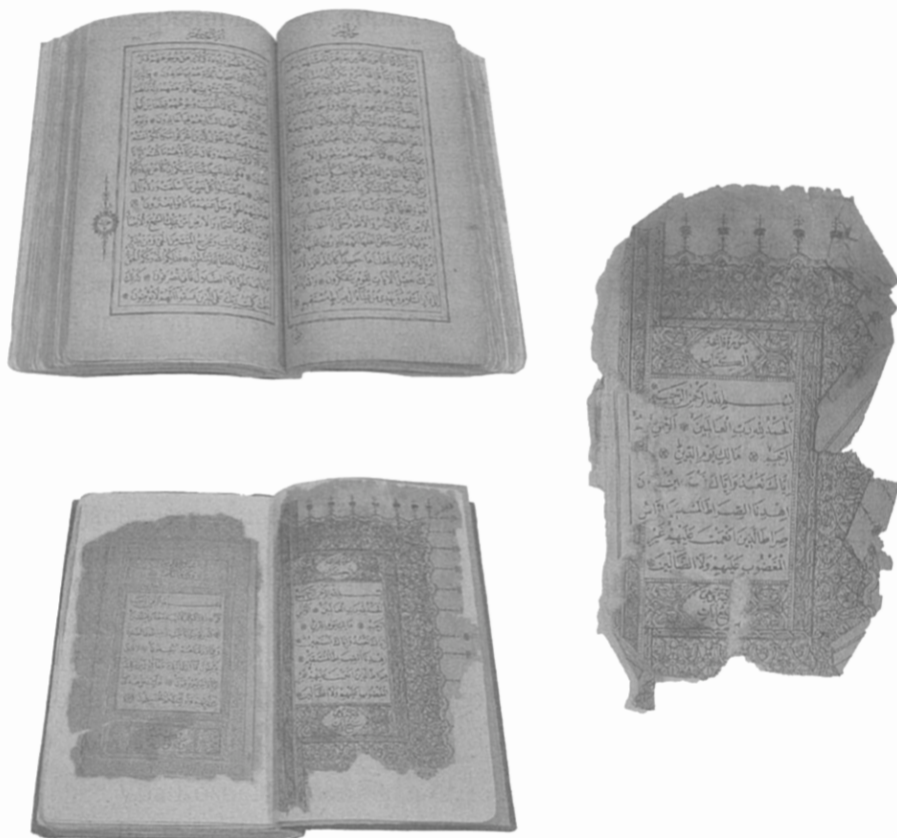
Zvanična korespondencija je vršena na osmanskom turskom jeziku.

Zahvaljujući tome, danas u Sarajevu postoji značajan broj arapskih, turskih i perzijskih dokumenata, prepisa knjiga, rukopisa, u nekoliko kolekcija. Najbogatija je, svakako, kolekcija gazi Husrev-begove biblioteke, zbirke Historijskog arhiva i Nacionalne biblioteke. Jedna od najznačajnijih institucija koja je skupljala, baštinila i obrađivala orijentalne spise je Orijentalni institut. Na žalost, tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992-95. godine, jedna od prvih institucija koja je uništena bio je upravo ovaj institut. Veliki dio materijala je izgorio, ali institut danas veoma uspješno obnavlja svoje kolekcije.

Muzej Sarajeva posjeduje manju kolekciju orijentalnih spisa, ali značajnu za istraživanje historije našeg grada.

U našoj zbirci nalazi se oko stotinu rukopisa na arapskom i turskom jeziku iz oblasti teologije, šerijatskog prava, lingvistike, književnosti, historije, medicine... Među najvrijednije eksponate spadaju iluminirani primjerci rukopisnih Kur'ana i molitvenika Enama, prepis Muvekitove "Bosanske hronike", Nidaijeva ljekaruša.

Veoma je značajna kolekcija dokumenata u kojoj se nalaze defteri i pojedinačni dokumenti.

Primjerci rukopisnih Kur'ana

Među defterima je jedan obračun Gazi – Isabegova vakufa iz 1819. godine, treća knjiga popisa satanovništva u Sarajevu iz 1866, te trgovački defteri porodice Kumašin iz Sarajeva. Interesantna je i kolekcija od trideset zanatskih deftera porodice Čatić, koji su bili kazazi (pozamanterija).

Zbirka pojedinačnih dokumenata sastoji se od fermana, berata, levhi, privatnih pravnih dokumenata, npr. kupoprodajnih ugovora i ugovora druge vrste. U ovim dokumentima pominju se stare sarajevske porodice, te oni predstavljaju važnu kariku u izučavanju historije našeg grada i porodica. Pored toga, pojedini dokumenti imaju i umjetničku vrijednost, posebno fermani i berati, jer su pisani rukom, lijepom kaligrafijom i ukrašeni ornamentima.

Ova zbirka je, kao i druge u Muzeju, nastala otkupima i poklonima. Jedan od najznačajnijih poklona ovoj zbirci je stotinjak knjiga koje je poklonio Ahmed Tulić. Mi čuvamo i biblioteku Mustafe Nedžati efendije Hadži-

halilovića, bogatog i učenog sarajevskog posjednika iz 19. stoljeća. Iz zaoštavštine historičara i velikog poznavaoča bosanske historije dr. Muhameda Hadžijahića, muzej posjeduje bogatu kolekciju astronomskih instrumenata, koje je izradio Muhamed Hulusi, vjerovatno naš sugrađanin, 1842. godine.

Naša Orijentalna zbirka nije velika, ali je značajna. Njen značaj je porastao nakon agresije na naš grad i gubitka ostavštine Orijentalnog instituta.

Sažetak

ORIJENTALNA ZBIRKA

Orijentalna zbirka Muzeja Sarajeva sadrži oko 900 inventarnih jedinica. U ovoj zbirci se čuvaju rukopisi i štampa na turskom, osmanskom, perzijskom i arapskom jeziku, uglavnom sa područja Sarajeva iz Osman-skog perioda.

U našoj zbirci nalazi se oko stotinu rukopisa na arapskom i turskom jeziku iz oblasti teologije, šerijatskog prava, lingvistike, književnosti, historije, medicine... Među najvrijednije eksponate spadaju iluminirani primjerci rukopisnih Kur'ana i molitvenika Enama, prepis Muvekitove "Bosanske hronike", Nidaijeva ljekaruša.

Veoma je značajna kolekcija dokumenata u kojoj se nalaze defteri i pojedinačni dokumenti.

Summary

THE ORIENTAL COLLECTION

The Sarajevo Museum's oriental collection consists of about 900 inventory units, with manuscripts and printed matter in Turkish, Ottoman Turkish, Persian and Arabic, mainly from Sarajevo during the Ottoman period.

These include about a hundred manuscripts in Arabic and Turkish dealing with theology, shari'a law, linguistics, literature, history, medicine and so on. Among the most valuable of these are illuminated copies of the Qur'an and the Enam prayer book, a transcription of Muvekit's *Bosnian Chronicle*, and Nidai's book of physic.

It also contains an important collection of documents, including defters (cadastral tax census records) and individual documents.

ETNOLOŠKA ZBIRKA

Najbogatija i najraznovrsnija zbirka Muzeja je etnološka zbirka koja baštini predmete karakteristične za kulturu življenja u Sarajevu od dolaska Osmanlija do današnjih dana.

Ova zbirka je podijeljena u nekoliko kolekcija:

- gradske i seoske nošnje
- zanati (alati, sirovine i proizvodi)
- oružje
- tekstilno pokućstvo
- posuđe za pripremanje i serviranje hrane
- ukrasni i ritualni predmeti
- pribor za kahvu i pušenje
- dječije igračke

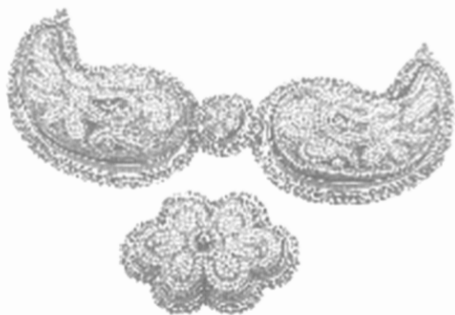
Etnološka zbirka je oformljena odmah po osnivanju Muzeja i spada u najstarije kolekcije. Nastala je poklonima, otkupima i istraživanjima. Sadrži originalne muzejske eksponate kućne, zanatske i fabričke izrade koji predstavljaju kulturu života Sarajeva i okoline u Osmanskom i dijelom Austro-ugarskom periodu.

Bogata kolekcija gradskih nošnji sadrži uglavnom nošnje iz osmanskog perioda i nekoliko primjeraka austro-ugarske mode. Postoje ženski, muški i dijelovi dječijih nošnji, kao i svakodnevne i svečane. Pored toga što prikazuju način odijevanja, status onih koji su ih nosili, nošnje su značajne i sa drugog aspekta, a to je način izrade. Mnoge, a naročito svečane, su bogato ukrašene ručnim radom, koji pokazuje umješnost majstora, ali i žena tog doba. One su uglavnom rađene od uvoznih materijala, za razliku od seoskih.

Seoske nošnje iz okoline Sarajeva, a naročito veoma bogata kolekcija nošnji sa Bjelašnice, pravljene su najvećim dijelom od ručno tkanog

Anterija

Pafte

platna i domaće vune. Bogatstvo boja i motiva pokazuje sposobnost seoskih žena, a razni oblici i vrste odjevnih predmeta govore o mnogočemu, npr. o statusu osoba koje ih nose, naročito ženskih, o klimatskim uslovima, o religijskoj pripadnosti itd.

Razvoj zanatstva u Sarajevu predstavlja vrlo značajan aspekt u proučavanju historije našeg grada, obzirom da Sarajevo kao urbana sredina nastaje pojavom prvih zanata. Ova kolekcija sadrži mnogobrojne zanate, neki od njih su kompletirani i sadrže alate, sirovine, puluproizvode i proizvode, pa se može rekonstruisati cijeli proces rada. Posjedujemo, na primjer, kujundžijski zanat sa kalem-džijskim, cizlerskim i graverskim, zatim kazandžijski, kovački, berberski sa hirurškim priborom i priborom za obrezivanje, kazaski, atarski. Djelomično su skupljeni puškarski, zildžijski, čebedžijski, mumdžijski i alat križača duhana i proizvodi drugih zanata.

Dolaskom Austro-ugarske, dolazi i do modernizacije pojedinih zanata, te otvaranja Sarajevske radionice za umjetničke zanate, koja počinje izradu upotrebnih i ukrasnih predmeta po uzoru na tradicionalne zanate. Neki proizvodi ove radionice čuvaju se u našoj kolekciji.

Veoma interesantna kolekcija oružja s kraja 18. do početka

20. stoljeća je dio naše Etnološke zbirke. Dragocjeni primjerci vatrenog i hladnog oružja, uglavnom ručne izrade, bogato ukrašeni, često sa potpisom i pečatom vlasnika i naručioca, svjedoče o umješnosti majstora koji su ga izrađivali. To je bilo vrijeme kada se oružje ukrašavalo i ručno proizvodilo, te je samim tim proces izrade bio duži pa je i produkcija bila manja. Onog trena kada je počela masovna i industrijska proizvodnja oružja i njegova primjena je postala, na žalost, većih razmjera.

Tekstilno pokućstvo je veoma raznovrsna i zanimljiva kolekcija. Sadrži predmete upotrebne i ukrasne vrijednosti. U predmete ukrasne vrijednosti spadaju tzv. boščaluci – mladino ruho, ukrasne mahrame (peškiri), vezene jastučnice i slično. Predmeti upotrebne vrijednosti su mahrame, stoljnaci, zavjese, prostirke, ćilimi... Ovo su uglavnom predmeti domaće izrade, ali ima i onih koji su uvozni, što, između ostalog ukazuje i na razvijenu trgovinu u vrijeme od kada datiraju isti. Posebno je zanimljiva kolekcija ćilima, serdžada i makata, od kojih je najveći dio sastavni dio naših izložbenih postavki u Svrzinoj i Despića kući.

Kao i u svim drugim kolekcijama, tako i u kolekciji posuđa, je prisutan susret istočne i zapadne kulture. Bakreno posuđe izrađeno rukama sarajevskih majstora, već stoljećima predstavlja jedan od prepoznatljivih suvenira. Suđe izrađeno od bakra, kalaisano i ukrašeno tehnikom savat: ibrici, sahani, džezve, tepsije, demirlije, zarfovi, dio su kolekcije. Drugi dio predstavlja porculansko posuđe, među kojim posebnu vrijednost ima servis za ručavanje iz rezidencije Konak.

Kako kahva u Sarajevu ima mnogo veću vrijednost od običnog toplog napitka, tako se njenom konzumiranju posvećivala posebna pažnja. Tako posuđe za pripremanje i pijenje kahve predstavlja posebnu kolekciju, kao i pribor za pušenje, koji ide uz pribor za kahvu. Dio kolekcije su, pored džezvi, fildžana, zarfova i tabli, i čibuci, muštikle, lule, pepeljare...

Pravu rijetkost predstavljaju predmeti iz kolekcije dječijih igračaka. To su predmeti uglavnom ručne izrade, ali veoma zanimljivi, pogotovo u vrijeme današnjih medija poput televizije i računara, kad se čak i industrijske igračke sve manje koriste.

Dio Etnološke zbirke se nalazi na našim izložbama, a dio u depoima. Da bi smo ovu, kao i druge kolekcije približili javnosti, Muzej organizuje povremene tematske izložbe putem kojih nastoji prikazati i predmete iz depoa.

Popunjavanje zbirki je naš stalni posao, te nastojimo sistematski popuniti naše zbirke, prije svega predmetima koji nam nedostaju, zatim onima

koji su rijetki, kojih imamo manji broj u našim kolekcijama, zatim sličnim onima koji su izloženi na izložbama, te je samim tim njihov rok trajanja manji od onih koji su u depoima zaštićeni. Naši fondovi za otkup su uvijek manji od potreba i ponude, te je vrlo bitno odrediti prioritete.

Rezime

ETNOLOŠKA ZBIRKA

Etnološka zbirka baštini predmete karakteristične za kulturu življenja u Sarajevu od dolaska Osmanlija do današnjih dana.

Upravo zbog toga, ovo je jedna od najbogatijih i najraznovrsnijih zbirki. Podijeljena je u nekoliko kolekcija:

- gradske i seoske nošnje
- zanati (alati, sirovine i proizvodi)
- oružje
- tekstilno pokućstvo
- posuđe za pripremanje i serviranje hrane
- ukrasni i ritualni predmeti
- pribor za kahvu i pušenje
- dječije igračke

Summary

THE ETHNOLOGY COLLECTION

The ethnology collection consists of articles typical of the lifestyle of Sarajevo from the arrival of the Ottomans to the present. This makes it one of the richest and most diverse collections, subdivided into several groups:

- urban and rural costume
- crafts and trades (tools, raw materials and finished products)
- arms
- household textiles
- kitchen utensils and serving dishes
- decorative and ritual articles
- coffee sets and smoking accoutrements
- children's toys.

ZBIRKA AUSTRO-UGARSKOG PERIODA

Ubrzo nakon osnivanja (19.02.1949. g.) u Muzeju grada Sarajeva pored arheološke, etnografske, umjetničke, i zbirke pomoćnih predmeta osnovana je historijska zbirka sa dvije kolekcije i to: kolekcija austro-ugarskog perioda i kolekcija sarajevskog atentata.

Zanimljivo je da je u ovom periodu počeo i proces glorifikacije ličnosti i organizacije koja po svim svjetskim uzusima treba imati prefiks teroristički, a to su Gavrilo Princip i organizacija Mlada Bosna. Rezultat takvog stremljenja je i nastanak Muzeja “Mlade Bosne i Gavrila Principa” u Sarajevu (svečano otvoren 28. juna 1953. godine na Vidovdan.

Nekih 40 godina kasnije se shvatilo da je primjereniji naziv “zbirka austro-ugarskog perioda” a unutar nje tematska cjelina posvećena sarajevskom atentatu.

Nakon završetka oružane agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i vremenskog perioda potrebnog za realniju ocjenu ovog historijskog događaja, vlada Kantona Sarajevo je donijela odluku o preimenovanju ovog depandansa Muzeja Sarajeva u “Muzej Sarajevo 1878-1918”. Kao rezultat ove odluke, postavljena je nova stalna izložba “Sarajevo 1878-1918” u istoime-nom depandansu Muzeja Sarajeva.

Zbirka Austro-Ugarskog perioda sadrži oko 4.000 predmeta. Opšti dio zbirke sadrži muzejski materijal, većim dijelom iz zapadnog dijela Evrope, a manjim dijelom domaće provenijencije. Tu su takođe vladini pečati, vojne mape, stenogrami sa sjednica Sabora, projekti nekih sarajevskih objekata, fotografije itd.

U ovu Zbirku spadaju i zaostavštine poznatih sarajevskih porodica: Despić, Skarić, Besarović, Škaljić i Jeftanović. Pored ovog, Zbirka sadrži i znatan broj knjiga, časopisa i štampe na njemačkom i našem jeziku, a odnose se na Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu.

Etnografski dio zbirke čine odjevni predmeti i oružje koji su pripadali austrougarskim činovnicima, zatim austrijska soba, u stilu bidermajer, servisi iz "Konaka", pozorište sjenki Karadžoz, itd.

Značajan dio Zbirke čini kolekcija "Mlade Bosne" i vezana za nju, kolekcija Nikole Trišića.

Zbirka Austro-Ugarskog perioda sadrži arhivski, fotografski, etnografski i dokumentacioni materijal o okupaciji, aneksiji, vojnim manevrima, posjetama cara Franje Josifa kao i prestolonasljedničkog para Franca Ferdinanda i njegove supruge Sofije, Prvom svjetskom ratu, itd.

Trenutno je u formiranju nova kolekcija Hasiba Ramića čija zaostavština sadrži predmete prvog mađioničara u Sarajevu kao i već poznato pozorište sjenki - Karadžoz.

Sažetak

ZBIRKA AUSTRO-UGARSKOG PERIODA

Zbirka Austro-Ugarskog perioda sadrži oko 4.000 predmeta. U ovu zbirku spadaju zaostavštine poznatih sarajevskih porodica: Despić, Skarić, Besarović, Škaljić i Jeftanović. Značajan dio zbirke čini kolekcija "Mlade Bosne", i vezana za nju kolekcija Nikole Trišića. Trenutno je u formiranju nova kolekcija Hasiba Ramića čija zaostavština sadrži predmete prvog mađioničara u Sarajevu kao i već poznato pozorište sjenki - Karadžoz.

Summary

THE AUSTRO-HUNGARIAN COLLECTION

The Austro-Hungarian collection consists of some 4,000 items, including the legacies of several prominent Sarajevo families: Despić, Skarić, Besarović, Škaljić and Jeftanović. A major feature of this period is the "Mlada Bosna" (young Bosnia) collection and the related Nikola Trišić collection. A new collection, the Hasib Ramić, is currently being formed, consisting of the effects of the first magician in Sarajevo and the familiar Karadžoz shadow theatre.

Mirsad Avdić, history teacher, Sarajevo Museum consultant, designer of the permanent exhibition "Sarajevo 1878-1918."

O ZBIRCI IŠTVANA (STJEPANA, STEFANA) MEZE (1877-1967)

Ovaj veliki kolekcionar je čovjek sa tri imena (kojima je označavao svoje eksponate) i najmanje dvije domovine, a slobodno ga možemo nazvati građaninom svijeta, kojeg je gotovo cijelog proputovao. Sa tih putovanja donosio je brojne uspomene koje su ostajale kao svjedočanstvo o vremenu koje je prošlo. Vremenu, koje je nastojao sačuvati materijalno ga potkrepljujući raznovrsnim predmetima.

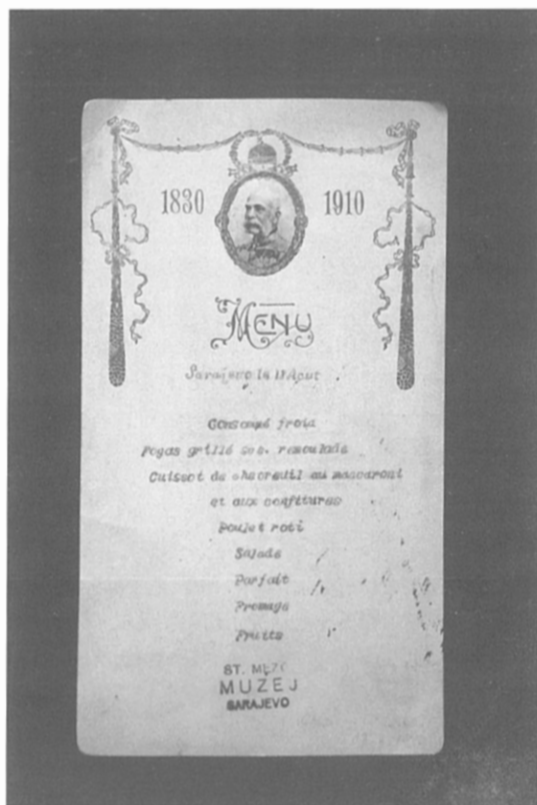
Ta iskonska potreba čovjeka za sakupljanjem, stara je gotovo koliko i čovječanstvo. Na početku, usmjerena samo na preživljavanje, vremenom se kultivisala i poprimala različite oblike i dimenzije. Svako od nas prošao je "sakupljačku" fazu u životu, od koje rijetko ostane neki trag; poneka sličica, salveta, značka, novčić... Samo rijetki "sačuvaju" to dijete u sebi, obogaćujući svijet i sve nas takvom djelatnošću.

Takav je bio Ištvan Mezo.

Rođen je u malom mjestu, pored Kečkemeta, u Mađarskoj. U Budimpešti je završio školu za konobara i počeo raditi u jednom budimpeštanskom restoranu. I, otprilike u to vrijeme, Mezo počinje sa aktivnošću koja će ubrzo postati njegova najveća strast i ljubav. Naime, posmatrajući gosta koji je prilikom izlaska iz restorana ponio jelovnik, kao uspomenu na boravak u njemu, Mezo počinje prikupljati jelovnike. Za pretpostaviti je da ga je taj motiv "vodio" svijetom, od grada do grada, od hotela do hotela, i napokon do – Sarajeva. Ne zna se da li se "napio vode sa Baščaršije", ali se zna da je neumorni putnik tu, konačno, spustio svoje kofere i odlučio predahnuti.

Zašto je izabrao baš Sarajevo, možemo samo pretpostavljati.

Možda je u njemu osjetio taj nadaleko prepoznatljiviji spoj Istoka i Zapada koje je upoznao putujući, a kao kolekcionar nastojao sačuvati uspo-

mene o doživljenome, ili ga je gostoprinstvo Sarajlija vezalo za ovaj Grad? Možda su golubovi u njemu najpitomiji?

Ovo su samo neka od mnogobrojnih pitanja na koja ne znamo odgovor, a tiču se Meze.

Nigdje se ne spominje podatak da je bio oženjen, mada na poledini jedne fotografije stoji natpis: "Supruga i dijete S.M.", ali odmah pored toga je veliki znak pitanja. Pretpostavljamo da je bilo gotovo nemoguće dijeliti ljubav i energiju, koja je bila usmjerena samo na jednu stranu. Upoznati, prikupiti i sačuvati što više, što raznovrsnije i rjeđe. I sve je bilo podređeno tom cilju.

Napustivši Budimpeštu – u Parizu počinje raditi kao prodavač novina. Pere posuđe u restoranima, a vrlo brzo počinje raditi posao konobara, u pariškim hotelima. Čini se da je Mezo birao i mijenjao zaposlenja vođen impulsom kolekcionara. Bilo je potrebno uvijek biti na "izvoru", slobodan za putovanja, nezvan porodičnim ili drugim vezama, koje bi ograničavale ili na bilo koji način sputavale neumornog putnika u njegovim nakanama.

Putujući, Mezo je sklapao poznanstva sa ljudima sličnih interesovanja koji su mu stalno slali nove primjerke jelovnika, kojima se uvećavala kolekcija i sreća ovog čovjeka. Mezo je, vjerovatno, najveći kolekcionar jelovnika na svijetu.

Zbog njih je bio spreman "prepješčiti" Centralnu i Sjevernu Afriku, Japan, Rusiju. Došao je i do perzijskog cara od koga je na poklon dobio rijetke primjerke jelovnika. Nošen željom za posjedovanjem rijetkih i neobičnih jelovnika Mezo je obećao brak jednoj dvorkinji sa ruskog dvora kako bi dobio primjerke jelovnika sa svečanog ručka povodom krunisanja ruskog cara Aleksandra III u Moskvi, u maju 1883. godine. I to su sigurno najljepši i najneobičniji primjerci jelovnika do kojih je Mezo uspio doći. Veliki, bogati i moćni, kao carska Rusija tog vremena.

Nasuprot njima, u Mezeovoj kolekciji nalaze se i primjerci elegantnih i profinjenih jelovnika kao na primjer, jelovnik kojim se služila poznata francuska glumica Sara Bernar, datiran 21.9.1911. godine, ili primjerak kojim se koristio kompozitor Franc List iz 1858. godine. Treba pomenuti i jelovnik pravljen povodom obilježavanja osamdesetog rođendana cara Franje Josifa /18.8.1910./, kao i onaj kojim se koristio austrougarski prestolonasljednik Ferdinand tri dana prije atentata u Sarajevu, 25.6.1914. godine.

Sa ponosom zaključujemo da sarajevski jelovnici ljepotom dizajna i atraktivnošću nimalo ne zaostaju za evropskim jelovnicima tog vremena.

Kada smo počeli "gubiti korak" sa Evropom, ostavljamo drugima u razmatranje. Nama ostaje činjenica da je Mezo prenio dio te Evrope u Sarajevo i tu ga zauvijek ostavio.

O tome svjedoče i neki drugi primjerci sakupljenog blaga, osim jelovnika, koji su najbrojniji. Na primjer, čaše sa likom austrougarskog cara Franje Ferdinanda ili prekrasni primjerci porculanskog posuđa koji pripadaju ovoj kolekciji, vaze, ćupovi, lusteri, oružije, dijelovi namještaja, umjetničke slike, fotografije pa sve do kutija šibica – tog, gotovo bezvrijednog, potrošnog predmeta koji u kolekciji Stjepana Meze dobija poseban značaj s obzirom na brojnost, starost, porijeklo i poruke pojedinih primjeraka. Posmatrajući više od 450 komada sakupljenih šibica "vraćamo" se u vrijeme NOB, velikih sportskih natjecanja. Saznajemo kako je "Borac" iz Travnika reklamirao svoje proizvode prije četrdeset i više godina, koja je pasta za zube i koji deterđent bio moderan. I koja marka radio – aparata je tada bila hit. Danas, u vremenu računara, i džinovskih plakata ove reklame djeluju prevaziđeno i nemoćno – kao i predmeti na kojima su odštampani. Ali, tako jasno ocrtavaju duh prošlog vremena, njegove specifičnosti i vrijednosti. A, to su kategorije na koje muzejska djelatnost računa. Snaga muzeja "leži" u mjenjanju

percepcije i izazivanju emocije, empatije, mnogo više nego u “usađivanju” novih činjenica.

Oko 4.000 jelovnika zajedno sa velikim brojem umjetničkih slika, oružja, dijelova namještaja, satova, kutija šibica, Mezo je 1961. godine, uz simboličnu novčanu naknadu, predao Muzeju grada Sarajeva. Devet godina poslije njegove smrti, sudskom odlukom Mezeova zaostavština je dodijeljena njegovim sestričnima, koje su živjele u Mađarskoj. Kada su otvorena vrata prostorije u kojoj su se čuvale Mezeove stvari konstantovano je da je gotovo sve propalo usljed vlage i neadekvatne brige. Ispostavilo se da su nagađanja oko vrijednosti zaostavštine bila neosnovana. Samo je numizmatička zbirka zadržala vrijednost i ponuđena je na prodaju.

Kao da je pretpostavio kakva bi sudbina mogla zadesiti njegovu kolekciju Mezo ju je na vrijeme predao u sigurnije ruke. Nažalost, ni Muzej kao ustanova koja prije svega treba da prikuplja i adekvatno čuva, pa tek onda da obrađuje i izlaže bogatstva koja se nalaze u njemu – nije bila u stanju do kraja ispoštovati ove, osnovne muzeološke principe. Već skoro 50 godina zaostavština Ištvana Meze “leži” u Muzeju Sarajeva, nedostupna za one kojima je namjenjena i poklonjena. Istina, davne 1961. godine, kada je Zbirka “ušla” u Muzej napravljena je izložba na kojoj se mogao vidjeti dobar dio onoga što je Mezo sakupio i poklonio Sarajevu. I još u par navrata Sarajlije su mogle vidjeti dio Mezeove kolekcije, ali nikad u cjelini, sređenu i adekvatno muzeološki obrađenu, a oni su itekako bile zainteresirani za život i djelo ovog čovjeka. Još među njima ima onih koji se sjećaju “kralja golubova” sa prepoznatljivom francuskom kapom, kariranom košuljom i obaveznom leptir mašnom i njegovog druženja sa omiljenim pticama. To dokazuju i mnogobrojni novinarski članci napisani još za vrijeme njegovog života a naročito nakon smrti, kada se javila ideja o stavljanju spomenika na mjestu gdje je Mezo živio (Titova ulica br. 37, preko puta legendarne kafane “Park”). Još za života Mezo je bio atrakcija, naročito strancima koji su posmatrali svakodnevnini ritual hranjenja golubova upotpunjavan mnogobrojnim poljubcima. Svaki dan, bez obzira na vrijeme i njegove čudi, Mezo je tačno u 15 minuta do 12 sati izlazio da nahrani ptice, koje su ga prepoznavale i slijetale mu na ruke i ramena. Dubovački kipar, Marjan Kocković bio je spreman besplatno uraditi skulpturu u prirodnoj veličini, ali na žalost, do realiziranja ove ideje nikada nije došlo. Da je spomenik napravljen vjerujem da nikada ne bi bio usamljen. Mezeovi golubovi to ne bi dozvolili.

A, mislim da je to bio i dug prema čovjeku koji je sav svoj imetak i energiju ulagao u ono što je postalo opšte dobro ovog Grada. Kao što je i sam Mezo bio njegovo prepoznatljivo obilježje. Na onima iza njega je – da on to ostane zauvijek.

Sažetak

O ZBIRCI ISTVANA MEZE

Ovaj strastveni kolekcionar je sve sakupljeno, poklonio Muzeju Grada Sarajeva 1961. godine. Kolekcija je veoma raznolika, a među najbrojnije i najprepoznatljivije primjerke ubrajaju se jelovnici. Oko 4.000 primjeraka svjedoči o kulturi ishrane i načinu dizajniranja jelovnika kroz dugi vremenski period, u raznim sredinama i za različite namjene. Kolekcija nije izložena ni u jednom depandansu Muzeja, ali bi uskoro trebala biti prezentirana u virtualnom svijetu muzeja.

Summary

THE ISTVAN MEZO COLLECTION

This passionate collector donated his entire collection to the Sarajevo Museum in 1961. Prominent among the extremely diverse artefacts he acquired are about 4,000 menus, attesting to the cuisine and the design of menus over a long period, in different circles and for a variety of occasions. The collection is not currently on display in any of the Museum's dependencies, but should shortly be presented in our virtual museum.

ZBIRKA DVADESETOG VIJEKA

Sarajevo i Bosna i Hercegovina su u svojoj povijesti u dvadesetom vijeku prošli kroz tri teška rata! Ti ratovi su ukupno trajali dvanaest godina i odnijeli su veliki broj nedužnih života i prčinili veliku materijalnu i ne materijalnu štetu. Međutim, tu je i onih osamdeset osam godina mira, koji su često u sjenci ratova, koji su potresli naš grad Sarajevo i našu zemlju. Međutim, tih osamdeset osam godina mira samo su dio višestoljetne i tradicionalne povijesti zajedničkog života koja prije svega obilježava Sarajevo.

Povijest grada Sarajeva podrazumijevala je elemente zajedničkog života u više oblika saradnje među njegovim žiteljima. Tu su bili prisutni i socijalni elementi zajedništva. Poštovao se komšijski odnos, praznici i religiozni običaji. Svu tu tradiciju, uz druge kulturno-povijesne institucije, čuva i oživljava i Muzej Sarajeva kroz svoje tematske zbirke, stalne postavke i povremene izložbe.

Tako je jedan od neizostavnih segmenata Muzeja Sarajeva i njegova Zbirka dvadesetog vijeka. Ova zbirka je nastala fuzioniranjem Zbirke radničkog pokreta i NOB-e i Zbirke socijalističke izgradnje. Znači da je ona imala svoj specifičan razvoj. Naime, prvo je formirana Zbirka radničkog pokreta i NOB-e.

Iako je Muzej grada Sarajeva osnovan 1949. godine, Zbirka radničkog pokreta i NOB-e je formirana tek sredinom pedesetih godina dvadesetog vijeka. Glavni razlog što se tek tada počelo sa prikupljanjem predmeta i dokumenata vezanih za radnički pokret i NOB, bilo je postojanje Muzeja revolucije. Naime, neophodno je spomenuti da je u to vrijeme preovladalo mišljenje da Muzej Grada ne treba da formira zbirku i da taj period ne spada u njegov domen rada. Sav materijal koji se odnosi na tu temu već je uveliko bio prikupljen i smješten u zbirka Muzeja revolucije (danas Historijski muzej).

Fotografija oslobođenja

Potrebno je istaći da se Muzej grada Sarajeva u svojim počecima uglavnom orjentisao na prikupljanje materijala iz dalje prošlosti grada. Tek je nešto kasnije pojačano nastojanje da se prikuplja materijal i za tu Zbirku jer i drugi muzeji zavičajnog tipa obrađuju tu tematiku. Tako je uz sve teškoće i kašnjenja, Muzeju uspjelo da u relativno kratkom vremenu prikupi toliko materijala da uz djelomičnu upotrebu kopija, postavi i stalnu izložbu Radničkog pokreta i NOB-e grada Sarajeva. Važno je istaći da je materijal prikupila i koncepciju izložbe dala Ljubica Mladenović. U toku tog rada Muzej je došao do nekih dragocijenih i originalnih predmeta i dokumenata čime je Zbirka kvalitetno obogaćena.

Zbirka radničkog pokreta i NOB-e tematski je bila podijeljena u dvije cijeline: radnički pokret od kraja devetnaestog vijeka do 1941. godine i peri-

od NOB-e (1941-1945.). Tako prvi dio obuhvata događaje vezane za stvaranje i djelovanje radničkog pokreta do 1941. godine. Brza industrijalizacija poslije austro-ugarske okupacije Bosne i Hercegovine i novi način života privređivanja bio je je glavni preduvjet za stvaranje radničke klase. Veoma brzo su proleterci počeli da osnivaju svoja strukovna radnička udruženja koja su svoje jedinstvo manifestovali prilikom prvomajskih proslava a nezadovoljstvo brojnim štrajkovima.

Poslije završetka Prvog svjetskog rata, Kongres ujedinjenja i stvaranja KPJ je jedan od presudnih događaja za dalji razvoj napredne misli među radnicima. Međutim, Obznanom i Zakonom o zaštiti države,

Kraljevina SHS stavlja van zakona KPJ ali komunisti su nastavili svoj rad u ilegalnim uvjetima. Stvaranjem Narodnog fronta jasno su definirane želje i ciljevi radničkog pokreta što će se manifestovati u martovskim događajima 1941. godine.

Drugi dio odnosi se na period NOB-e. Početak Drugog svjetskog rata i bombardovanje Sarajeva aprila 1941. godine najaviće četiri teške godine stradanja i razaranja. Koncentracioni logori i druge strahote rata ostavili su dubok trag u povijesti našega grada. Dizanjem ustanka i stvaranjem partizanskih odreda pružen je otpor neprijateljskoj vojnoj sili. Veliki doprinos borbi za slobodu od 1941. do 1945. godine dao je ilegalni rad kojim je rukovodio narodni heroj Vladimir Perić Valter. Produkt toga rada su bile česte diverzije od kojih se mogu istaći na Željezničkoj radionici, aerodromu Rajlovac i miniranje pruga. Sve je to unosilo pometnju u neprijateljske redove. Konačna operacija oslobođenja Sarajeva uspješno je izvršena 5. i 6. aprila 1945. godine.

Pored već pomenute Zbirke radničkog pokreta i NOB-e u Zbirku dvadesetog stoljeća uključena je i Zbirka socijalističke izgradnje. Zbirka socijalističke izgradnje prati u svim osnovnim segmentima život i razvoj grada Sarajeva od 1945. do 1990. godine. Ona daje značajan broj informacija za povijest Sarajeva poslije Drugog svjetskog rata. U početku njeno formiranje

Valter Perić

bilo je vezano za Zbirku NOB-e i tek 1979. godine ona je postala samostalna zbirka.

Bogatstvo kulturnog života grada Sarajeva prezentiraju materijali vezani za pozorišnu, likovnu i filmsku umjetnost, kulturno-umjetnička društva, radničke domove i naučne institucije. Obrazovanje i izdavačka djelatnost predstavljaju činioce koji su uz ostalo determinisali Sarajevo kao republički kulturno obrazovni centar. Brojne osnovne i srednje škole, Univerzitet, naučne institucije i Akademija nauka BiH svojim djelovanjem doprinijele su bržem razvoju grada Sarajeva i Republike. Svestrani kulturno-naučni život Sarajeva upotpunile su i velike izdavačke kuće svojim brojnim programima.

Brzim poslijeratnim razvojem Sarajevo je stasalo u privredni i trgovački centar Bosne i Hercegovine. Mnoga preduzeća i nekoliko velikih privrednih sistema svojim postojanjem i uspješnim radom upotpunjavali su sliku Sarajeva u tom vremenu. Taj privredni napredak je uslovalo i veliko i prostorno širenje grada Sarajeva i višestruko povećanje broja stanovnika. Tako se u tim uvjetima broj stanovnika popeo na blizu 500 000 po podacima popisa stanovništva 1991. godine. Zbog svog položaja i prirodnog ambijenta Sarajevo je postalo i turistički centar, a kao organizator velikih sportskih manifestacija, među kojima se ističu Četrnaeste zimske olimpijske igre 1984. godine, stiže ugled u svijetu.

Djelatnosr Zbirke socijalističke izgradnje se ne ogleda samo u ovim elementima nego i u stalnom praćenju rada Muzeja grada Sarajeva od njegovog osnivanja 1949. godine. Povremenim izložbama vezanim za period socijalističke izgradnje, zbirka je izašla u javnost i publici približila interesantne događaje. Ipak materijal za ovu zbirku dosta je nesistematično prikupljen, pa su pojedine teme nedovoljno zastupljene.

Objedinjavanjem dvije pomenute zbirke u Zbirku dvadesetog stoljeća ona nije do kraja kompletirana. Naime 1989. i 1990. godine dolazi do promjena u Evropi koje nisu mimoišle ni bivšu Jugoslaviju a samim tim ni Bosnu i Hercegovinu i Sarajevo kao njene tadašnje sastavne dijelove. Evropu je tada obilježilo rušenje berlinskog zida, pad komunizma u istočnoevropskim zemljama i raspad Sovjetskog Saveza. Svi ti događaji imali su refleksije i na bivšu Jugoslaviju.

Dakle u jugoslavenskim republikama su 1990. održani prvi višestranački izbori poslije Drugog svjetskog rata. Došlo je do promijena i pada socijalističkog sistema. Na površinu su vrlo brzo izbila politička previranja i različiti pogledi na budućnost zajedničke države. Dalji opstanak Jugoslavije kao zajedničke države svih naroda i republika koja je do tada počivala

na temeljima ravnopravnosti vrlo brzo je doveden u pitanje. Sama Bosna i Hercegovina i grad Sarajevo zajedno sa svojim stanovnicima, kao najmultietničkiji dijelovi bivše države, iako nisu to željeli postali su najveće žrtve svih tih previranja.

Sarajevo je i ranije u svojoj povijesti proživljavalo niz teških trenutaka ali nesumnjivo je da je period opsade i razaranja grada od 1992. do 1995. godine bio najteži od svih. U tim teškim godinama na kraju dvadesetog vijeka grad je pretrpio velike žrtve. Pored velikog stradanja civila, stradali su mnogi stambeni objekti, privredni objekti, zdravstvene ustanove, škole, fakulteti i mnoge druge javne i kulturne ustanove. Sva ta stradanja neće zaobići ni Muzej Sarajeva. Pored devastacije njegovih dependansa Muzej Sarajeva 1993. godine gubi i svoju matičnu zgradu u kojoj je bio smješten još od 1954. godine. Tada je došlo i do devastacije muzejskih zbirki.

U tim teškim trenucima uposlenici Muzeja su rizikovali i vlastite živote da bi spasili i sačuvali što veći broj eksponata. Samim tim i Zbirka radničkog pokreta i NOB-e i Zbirka socijalističke izgradnje pretrpili su određene gubitke. Potpuno je razumljivo da se nije mogao spasiti svaki eksponat. Nakon najtežeg povijesnog perioda razaranja Sarajeva, u drugoj polovici devedesetih godina dvadesetog stoljeća, krenut će se sa obnovom i normalizacijom života.

Tada dolazi i do objedinjavanja spomenutih zbirki u Zbirku dvadesetog vijeka. Eksponati koji su pohranjeni u muzejskoj zbirci su različiti po svojoj funkciji, obliku i povijesnoj vrijednosti. Pored raznih dokumenata, fotografija, trodimenzionalnih predmeta, štampe, zbirka sadrži i komplet oružja iz vremena NOB-e. Osim toga u zbirci se čuva i komplet oružja i borbenih sredstava iz perioda opsade Sarajeva 1992.-1995. godine koje je Muzej Sarajeva dobio na privremeno čuvanje i muzeološku upotrebu od Federalnog ministarstva odbrane 2000. godine. Svi eksponati koji čine zbirku su prikupljeni na tri načina: otkupom, poklonima građana i društvenih organizacija, razmjenom i fotokopiranjem dokumenata i fotosa koji se nalaze u drugim ustanovama muzejskog i arhivskog tipa.

Kulturno-povijesna vrijednost Zbirke dvadesetog vijeka je velika jer povijesnim obilježjem i autentičnošću doprinosi istraživanju i saznanju o prošlosti Sarajeva. Svojom kompletnošću obuhvata mnoge segmente života kroz cijeli dvadeseti vijek. Glavne dijelatnosti stručnog lica su istraživanje, prikupljanje, inventarisanje, proučavanje, klasifikacija i prezentacija muzejskog materijala, jer se na taj način stiče opšti uvid u povijesnu vrijednost eksponata i njihovu tematsku karakteristiku. Uz biblioteku, koja koja sadrži određen broj stručnih izdanja, zbirka predstavlja značajan izvor informacija.

U tekućoj godini kada Muzej Sarajeva slavi šezdeset godina rada započeo sam rad na reviziji zbirke, pa stoga ne bih želio kalkulisati s brojčanim podacima koliko zbirka sadrži eksponata. Moram spomenuti da je zbirka kada je muzej izgubilo matičnu zgradu izgubila i svoj izložbeni prostor. Danas, u stalnim postavkama, u određenim dependansima Muzeja Sarajeva mogu se vidjeti i eksponati koji se vezuju za dvadeseto stoljeće ali oni tematski pripadaju drugim zbirkama Muzeja Sarajeva. Uz trenutni rad na reviziji zbirke njeni eksponati će biti dio zajedničkih izložbi Muzeja Sarajeva.

Kada se završi revizija zbirke što više bi pažnje trebalo usmjeriti na očuvanje njenog postojećeg fonda, jer njen današnji smještaj ne odgovara muzeološkim normativima. Odmah potom neophodno je pristupiti obnavljanju zbirke i njenom proširivanju. Kada spominjem obnavljanje zbirke, smatram da se u korektnoj saradnji sa srodnim institucijama može ponovo obnoviti dio njenog fonda. To su prije svega fotokopije dokumenata koje je zbirka ranije posjedovala a bile su ustupljene Muzeju od određenih arhiva. Nesumnjivo je da danas tehničke mogućnosti to dozvoljavaju i njihova upotreba daje perspektivu toj zbirci. Uz obnavljanje postojećeg fonda neophodno je i njegovo širenje a pritom se neizostavno misli na period devedesetih godina dvadesetog vijeka.

Svi ovi segmenti usmjeravaju rad zbirke u budućnosti, kako bi ona svojim fondom davala što potpunije informacije o ovom periodu povijesti grada Sarajeva. Tek kada ovaj posao bude završen, zbirka dvadesetog vijeka Muzeja Sarajeva će početi da djeluje kao svojevrstan hroničar grada Sarajeva i svojim materijalom i informacijama će da upotpuni saznanja o povijesti našega grada od kraja 19. do kraja 20. vijeka.

Sažetak

ZBIRKA XX STOLJEĆA

Zbirka dvadesetog stoljeća je nastala spajanjem dvije zbirke, Zbirke radničkog pokreta i NOB-e i Zbirke socijalističke izgradnje. Zbirka radničkog pokreta i NOB-e, formirana je sredinom pedesetih godina dvadestog vijeka, a tek poslije, Zbirka socijalističke izgradnje. Zbirku radničkog pokreta i NOB-e činile su dvije tematski podjeljene cjeline: radnički pokret od kraja devetnaestog vijeka do 1941. godine i period NOB-e (1941-1945). Formiranje Zbirke socijalističke izgradnje bilo je vezano za zbirku NOB-e, i tek 1979. godine ona je postala samostalna zbirka.

Sarajevo je i ranije u svojoj povijesti proživljavalo niz teških trenutaka, ali nesumnjivo je da je period opsade i razaranja grada od 1992. do 1995. godine bio najteži od svih. Sva ta stradanja neće zaobići ni Muzej Sarajeva. Pored devastacije njegovih dependansa Muzej Sarajeva 1993. godine gubi i svoju matičnu zgradu u kojoj je bio smješten još od 1954. godine. Tada je došlo i do devastacije muzejskih zbirki.

U tim teškim trenucima uposlenici Muzeja rizikovali su i vlastite živote da bi spasili i sačuvali što veći broj eksponata. Samim tim i Zbirka radničkog pokreta i NOB-e i Zbirka socijalističke izgradnje pretrpili su određene gubitke. Potpuno je razumljivo da se nije mogao spasiti svaki eksponat.

Krajem devedesetih godina dolazi do objedinjavanja spomenutih zbirki u Zbirku dvadesetog stoljeća. Zbirka sadrži dokumenta, fotografije, predmete, kao i komplet oružja iz vremena NOB-e. Osim toga, u zbirci se čuva i komplet oružja i borbenih sredstava iz perioda opsade Sarajeva 1992.-1995. godine.

Summary

THE TWENTIETH CENTURY COLLECTION

The twentieth century collection was created by merging two earlier collections: the Workers' Movement and War of National Liberation collection and the Socialist Development collection. The former was set up in the mid 1950s, while the latter followed only later. The Workers' Movement and War of National Liberation collection consists of two thematic groups; the workers' movement from the late 19th century to 1941 and the War of National Liberation (1941-1945). The formation of the Socialist Development collection was initially part of the latter, becoming a collection in its own right only in 1979.

Sarajevo has lived through many difficult times over the centuries, but there can be no doubt that the 1992-1995 siege and the ravages inflicted on the city were one of the hardest, during which the Sarajevo Museum was not spared either. The damage was not only to its dependencies; in 1993 the Sarajevo Museum lost its own building, which it had occupied since 1954, and the collections also suffered.

Braving the dangers, the Museum staff risked their own lives to rescue and safeguard as many of the exhibits as they could. It proved impossible,

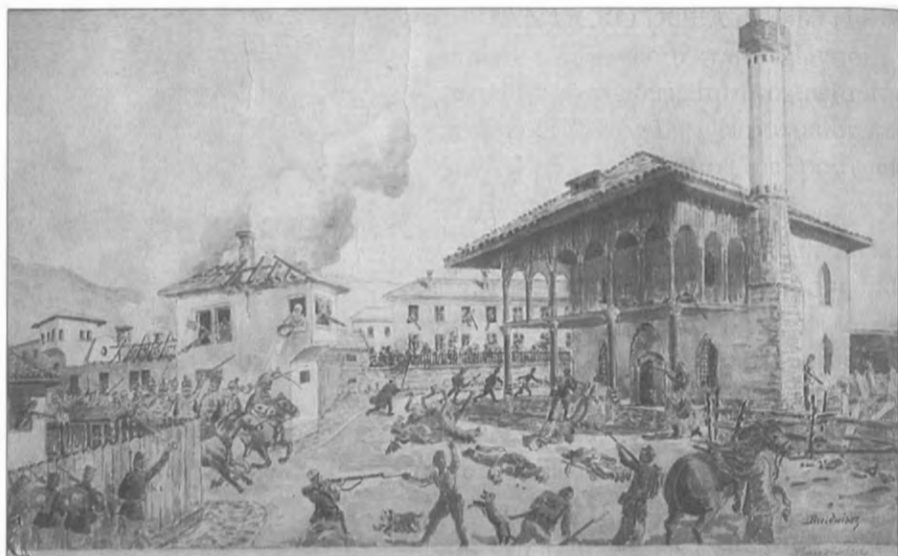
in these circumstances, to rescue everything, and both collections suffered certain losses.

The two collections were merged in the late 1990s to create the twentieth century collection, consist of documents, photographs, artefacts, and a set of arms and armaments dating from the 1992-1995 siege of Sarajevo.

UMJETNIČKA ZBIRKA

Umjetnička Zbirka datira od 1949. godine, a nastala je poklonima gradskih i republičkih državnih organa i pojedinaca, te razmjenom sa odgo-varajućim institucijama u Gradu i otkupom. Umjetnička Zbirka se od svog osnivanja do danas nekoliko puta selila. Do 1954. godine je bila smještena u zgradi Vijećnice, potom u matičnoj zgradi novootvorenog Muzeja ul. Sa-grdžije (današnja zgrada FIN-a), a tokom 1992. i 1993. godine izmještena u Muzej Jevreja BiH. Poslije rata je bila na privremenoj lokaciji improvizovanog depoa u ulici Veliki Čurčulik. Od 2007. godine dolazi do preseljenja Muzeja u novi matični prostor u vilu Koste Hermana, (ulica Josipa Štadlera 32.), a sa njim i Umjetničke Zbirke. Umjetnička djela su smještena u adekvatan prostor depoa po najsavremenijim standardima prevencije, zaštite i očuvanja njihovog originalnog stanja.

Od uspostavljanja Umjetničke zbirke njome su rukovodili: Ljubica Mladenović, direktor Muzeja – od utemeljenja Zbirke do odlaska u penziju 1979. godine, Mehmed Klepo, akademski slikar, kustos Zbirke od 1980. godine (sa prekidom u periodu 1992-1996 godine) do 2001. godine i Hamdija Dizdar, akademski slikar, od 2007. godine do danas. U periodu od 2001-2007 nije bilo uposlenika na ovoj poziciji. Od 2007. godine Muzej Sarajeva pokreće niz akcija okrenutih u pravcu saniranja, dokumentovanja, revitalizacije i obnove umjetničke Zbirke. Zahvaljujući Ministarstvu kulture i sporta Kantona Sarajevo koje je odobrilo sredstva, započete su sljedeće aktivnosti: pokrenut je otkup umjetničkih djela, urađen projekat opremanja umjetničkih djela, te započet projekat hitne restauracije i konzervacije najugroženijih eksponata. Od ukupnog broja vrijednih eksponata koji su se u proteklih šest decenija uspjeli prikupiti u fundus Muzeja grada Sarajeva, dobar dio pripada i umjetničkoj zbirci. Pored toga što je brojčano relativno bogata, umjetničku zbirku karakteriše i to što vremenski raspon u kojem su djela nastala, a obuhvata skoro pet vijekova (od najstarijih ikona

Teodor Breidwiser, Bitka kod Magribije

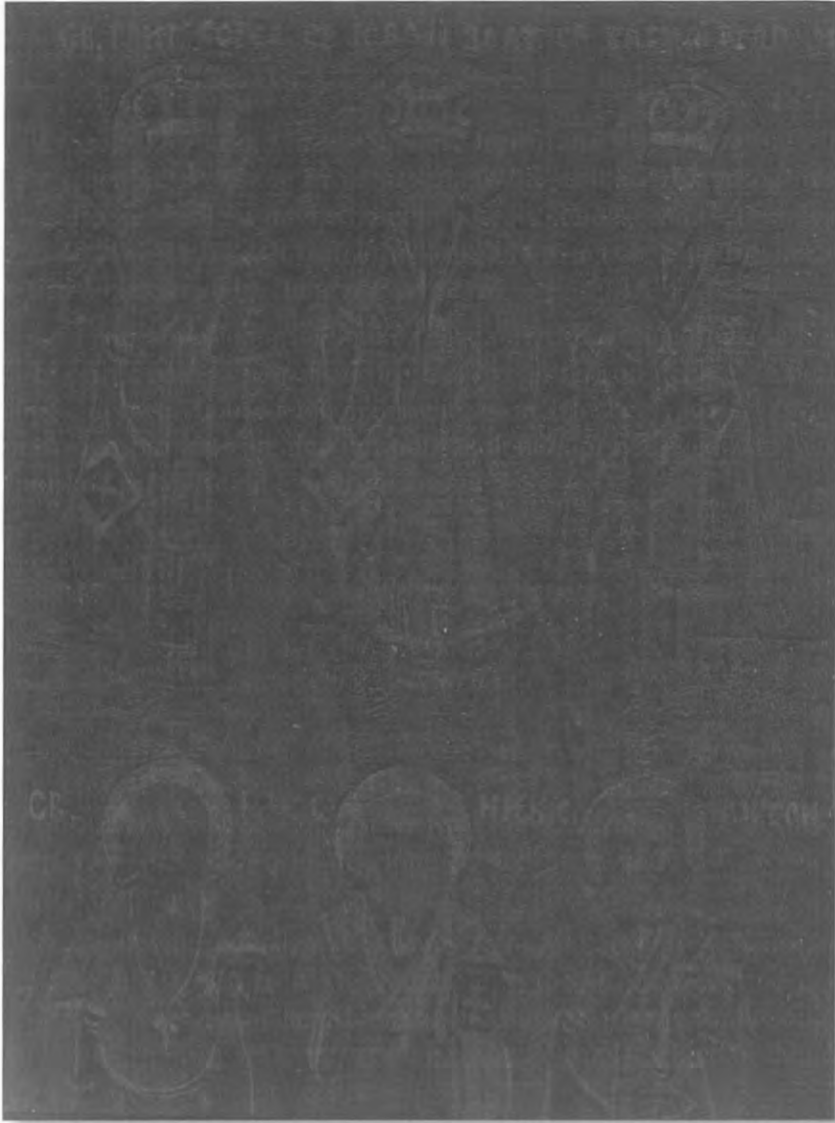

Ismet Mujzinović, Autoportret

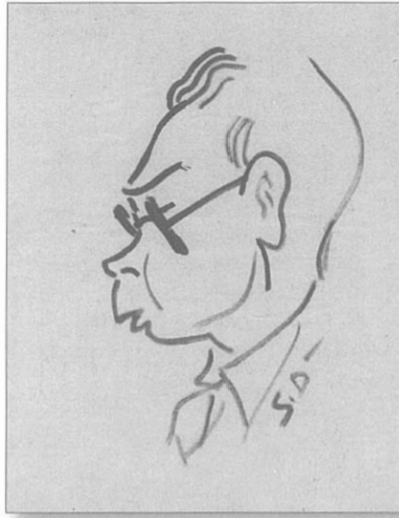
Vojo Dimitrijević, Autoportret

iz XVI vijeka, do djela savremene umjetnosti). Ovako obimna i kvalitetna zbirka formirana je zahvaljujući fondovima za otkup umjetničkih djela koji su imali i imaju za cilj da vrijedna umjetnička djela, nastala u ovoj ili nekoj drugoj sredini, a koja po svom kvalitetu i tematici imaju veliki značaj za nju, postanu i dio njene baštine. Umjetnička zbirka ima nekoliko tematskih cjelina: ikone, portrete gradonačelnika i sarajevskih građana, autoportreti sarajevskih slikara, pejzaže i vedute Sarajeva, kolekciju savremene umjetnosti (slikarstvo, skulptura, grafika i crtež). Pored navedenih tematskih cjelina u zbirci se nalaze karikature i akvareli. Od likovnog stvaralaštva iz osmanskog doba Muzej Sarajeva na posjeduje mnogo radova. U posjedu Umjetničke zbirke se nalaze dvije sjajne replike zidnog slikarstva iz Mišćine džamije u Sarajevu. Radi se o kolorisanim crtežima na kojima su predstavljene Meka i Medina a koje je radio Hadži-Mustafa Faginović. U pravoslavnom hrišćanskom svijetu njegovano je isključivo crkveno slikarstvo u vidu freske, ikone i minijature. Ikonografija je naročito njegovana u Sarajevu kao najbogatijoj crkvenoj opštini. Od domaćih majstora koji su radili u Sarajevu, samo su identifikovani oni koji su ostavili zapise kao što su: Todor Vuković-Desisalić, Maksim Tujković, Šimun Lazović, Nenko Solak, Sanko Daskal i posljednji sarajevski ikonopisac Rista Čajkanović koji je radio ikonostase u Blažuju

Rista Čajkanović, Tri jeroha

i Visokom i mnoge ikone i portrete u Sarajevu. Vrlo zanimljivu cjelinu u okviru umjetničke zbirke predstavljaju portreti gradonačelnika Sarajeva i starih sarajevskih građana. Portreti su rađeni u akademskom maniru, pa kao takvi ne predstavljaju značajne stvaralačke domete u smislu ostvarenja novih vrijednosti likovnih umjetnosti. Međutim, njihova vrijednost je u snazi kojom ovi portreti svjedoče kao prvorazredni dokumenti o jednom prohujalom vremenu i ljudima toga vremena. Špiro Bocarić je bio najomilje-

Hamid Dizdar,
Književnik Simo Drašković

niji slikar građanskih portreta u Sarajevu tako da u zbirci ima najviše njegovih radova. Pored njega stvarali su: Slovenka Ivana Kobilca, amater Nikola Nardelli i drugi. Pejzaž kao samostalna slikarska vrsta u našim krajevima prvi put egzistira u vrijeme austro-ugarske okupacije – to su i prvi slikari – vojnici koji su došli sa okupacionim trupama u Sarajevo.

Pogled na Sarajevo sa Velešića

Ljudevit Kuba, Bentbaša

Petar Tiješić, Sinanova tekija

Sarajevo je svojim izgledom, okolinom i folklorom fasciniralo evropljane koji su došli u ovaj, za njih egzotičan kraj. Iz tog razloga umjetnici su radili svoje slike u formi što vjernije ilustracije, tako da dokumentarnost tih slika izbija u prvi plan ispred kreativno likovnih vrijednosti. Međutim, početkom vijeka, pojavljuju se domaći slikari koji su svoja znanja stekli po značajnim umjetničkim centrima tadašnje Austro-ugarske i Evrope, a koji započinju da slikaju direktno u prirodi. Pejzaž je u periodu pred I svjetski rat i između dva rata dominantan u odnosu na druge slikarske žan-

rove. Međutim, poslije II svjetskog rata pejzaž gubi primat naročito kod mlađe generacije slikara, tako da mu sve više biva pretpostavljena apstraktna metoda izražavanja.

Veći broj pejzaža u fundusu Muzeja grada rađen je u realističkom duhu, ali u znatnoj mjeri su prisutne i druge tendencije koje se baziraju na iskustvima impresionizma, postimpresionizma, kubizma i kreću se do ekspresionističkih i lirsko-kolorističkih rješenja, a neki u sebi sadrže i socijalnu dimenziju.

Sudbina autoportreta kao jedne od disciplina likovne umjetnosti uzrokovana je sudbinom kompletne likovne umjetnosti u našim krajevima, o čemu je ranije bilo riječi.

I u autoportretu, kao i drugim likovnim disciplinama, umjetnik je tražio idealne odnose, proporcije, ljepotu i nerijetko dramu vlastite duše. Autoportret je pretrpio sve transformacije koje je pretrpila i čitava umjetnost u tom vječitom traganju za nečim novim u likovnom izrazu. To je ovisilo o vremenu u kojem je autoportret nastajao kao i od same stvaralačke ličnosti autora. Prvi autoportret u Sarajevu naslikao je Anastas Bocarić 1902. godine. Od tada do danas nastao je veliki broj autoportreta sarajevskih slikara od kojih se u fundusu umjetničke zbirke nalazi ukupno 29 komada.

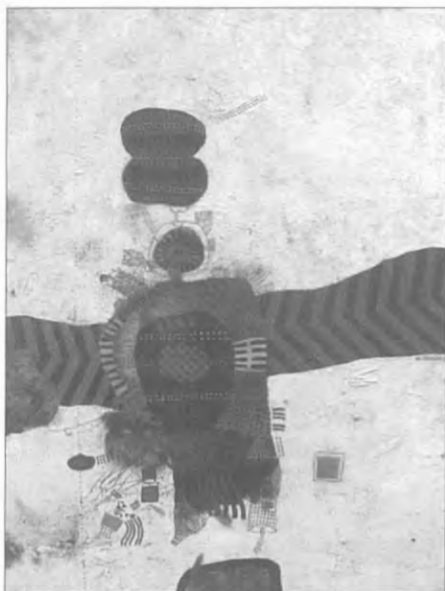
Dio fundusa umjetničke zbirke koji se odnosi na savremenu umjetnost je razumljivo najbrojniji i najotvoreniji za dalju popunu. Ovaj dio zbirke je ustvari odraz stanja u likovnoj umjet-

Mustajbeg Fadilpašić, gradonačelnik

Portret Petra Tiješića

Mehmed Zaimović, Erupcija monologa II

nosti naše sredine u posljednjih šest decenija.

U tom dijelu zbirke zastupljena su djela savremenih sarajevskih slikara, skulptora i grafičara, koji su dali obilježje likovnoj umjetnosti ne samo naše sredine nego mnogo šire.

Već postojeći broj umjetničkih djela iz fundusa Umjetničke zbirke koji ima intencu rasta i obogaćivanja novim umjetničkim djelima, nameće potrebu za galerijskim prostorom u kojem bi ovaj bogati fundus bio predstavljen u vidu stalne postavke.

Seid Hasanefendić, Elementi Bosne III

Sažetak

UMJETNIČKA ZBIRKA

Umjetnička Zbirka datira od 1949. godine, a nastala je: poklonima gradskih i republičkih državnih organa i pojedinaca, razmjenom sa odgovarajućim institucijama u Gradu i otkupom. Od ukupnog broja vrijednih eksponata koji su se u proteklih šest decenija uspjeli prikupiti u fundus Muzeja grada Sarajeva, dobar dio pripada i umjetničkoj zbirci. Pored toga što je brojčano relativno bogata, umjetničku zbirku karakteriše i to što vremenski raspon u kojem su djela nastala, a obuhvata skoro pet vijekova (od najstarijih ikona iz XVI vijeka do djela savremene umjetnosti). Umjetnička zbirka ima nekoliko tematskih cjelina: ikone, portrete gradonačelnika i sarajevskih građana, autoportrete sarajevskih slikara, pejzaže i vedute Sarajeva, kolekciju savremene umjetnosti (slikarstvo, skulptura, grafika i crtež).

Summary

THE ART COLLECTION

The art collection dates from 1949, and has been formed from gifts from city, republic and national bodies and individuals, exchange with relevant institutions in the City, and purchase. A good many of the valuable exhibits acquired by the Museum over the past six decades belong to the art collection. As well as consisting of a relatively large number of works, the art collection also includes works spanning almost five decades, from the oldest icon, dating from the 16th century, to modern works of art. It is divided into a number of thematic groups: icons, portraits of Lord Mayors and citizens of Sarajevo, self-portraits by Sarajevo's artists, landscapes and panoramas of Sarajevo, and a modern art collection (paintings, sculpture, graphics and drawings).

FOTOTEKA

Osim svojih tematskih zbirki Muzej Sarajeva u svojoj bogatoj kolekciji posjeduje i vlastitu fototeku. Još davne 1948. godine, prije nego što je Muzej zvanično i osnovan, Povjereništvo za kulturu i umjetnost grada Sarajeva dalo je zadatak profesoru Vojislavu Bogičeviću, koji je bio i prvi upravnik Muzeja, da prikuplja materijal. Rad u tom pravcu vrlo brzo je pokazao prve rezultate tako da je Muzej, prilikom svog osnivanja 1949. godine, imao izvjestan muzeološki fond čiji je sastavni dio bila tada mala fotozbirka.

U narednim godinama rad na prikupljanju materijala bio je intenziviran. Uz ostali muzeološki materijal prikupljen je i veći broj fotografija. Do 1963. godine, fototeka je imala 2.522 inventarska broja sa 8.798 fotografija! Od toga se 867 odnosilo na eksponate umjetničke zbirke, 1.398 na arheološku, 177 na orijentalnu i 17 raznih albuma. Ostatak od 5.000 fotografija odnosio se na Sarajevski atentat, Radnički pokret i NOB, te kulturnu istoriju Sarajeva. Već 1974. godine kada je Muzej slavio svoju dvadestpetogodišnjicu rada, fototeka je dostigla zavidan broj od 18.000 fotografija. Velik doprinos povećanju ovog broja nesumnjivo je dao i tadašnji preparator Muzeja Ivan Tometinović koji je od 1951. godine snimio i razvio veliki broj fotografija. Određeni dio fotografija, od kojih je veliki broj nastao prije osnivanja Muzeja, prikupljen je otkupom i saradnjom sa drugim kulturnim ustanovama ili pojedincima koji su ustupali svoje negative, duplikate ili originale.

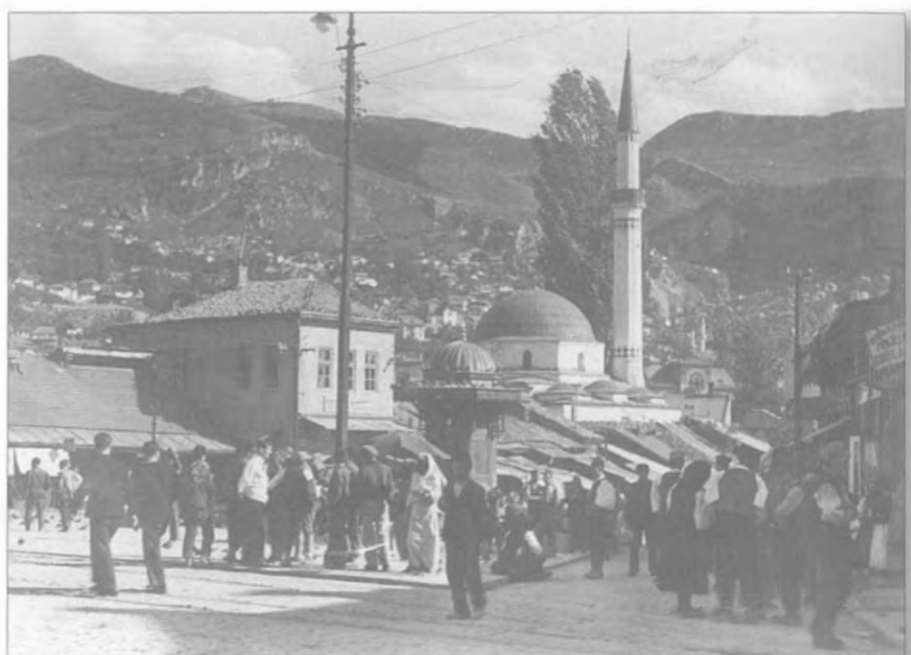
Danas, fototeka ima 9.037 inventarskih brojeva sa više od 20.000 fotografija od kojih je najveći broj crno-bijelih, te velik broj negativa, dija-pozitiva i starih dopisnica i razglednica. Fototeka je tematski sortirana u više fondovskih grupa koje su različite po svom sadržaju, vremenu i mjestu nastanka. Najveći broj fotografija potiče s područja Sarajeva i njegove bliže okoline. Međutim jednu skupinu čine i fotografije koje prikazuju prizore iz drugih gradova i mjesta Bosne i Hercegovine. Najstarije fotografije datiraju iz sredine devetnaestoga vijeka. Prema tome, vremenski raspon fonda foto-

teke kreće se od sredine 19. vijeka do danas. Tako fotografska građa čuva obilje vizuelnih podataka o životu, radu i kulturi u različitim povjesnim periodima koji su obilježili grad Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu u posljednja dva stoljeća. Osim fotografija koje su snimili uposlenici i saradnici Muzeja od njegovog osnivanja, fond sadržava i fotografije autora i kolekcionara kao što su Alija Bejtić, Kosta Mandić, Stojan Petrović, kao i mnogi drugi. Međutim, potrebno je naglasiti da u fototeci ne postoje fotografije iz perioda opsade Sarajeva od 1992. do 1995. godine. Zato je neophodno što prije započeti rad na prikupljanju materijala vezanog za ovaj period.

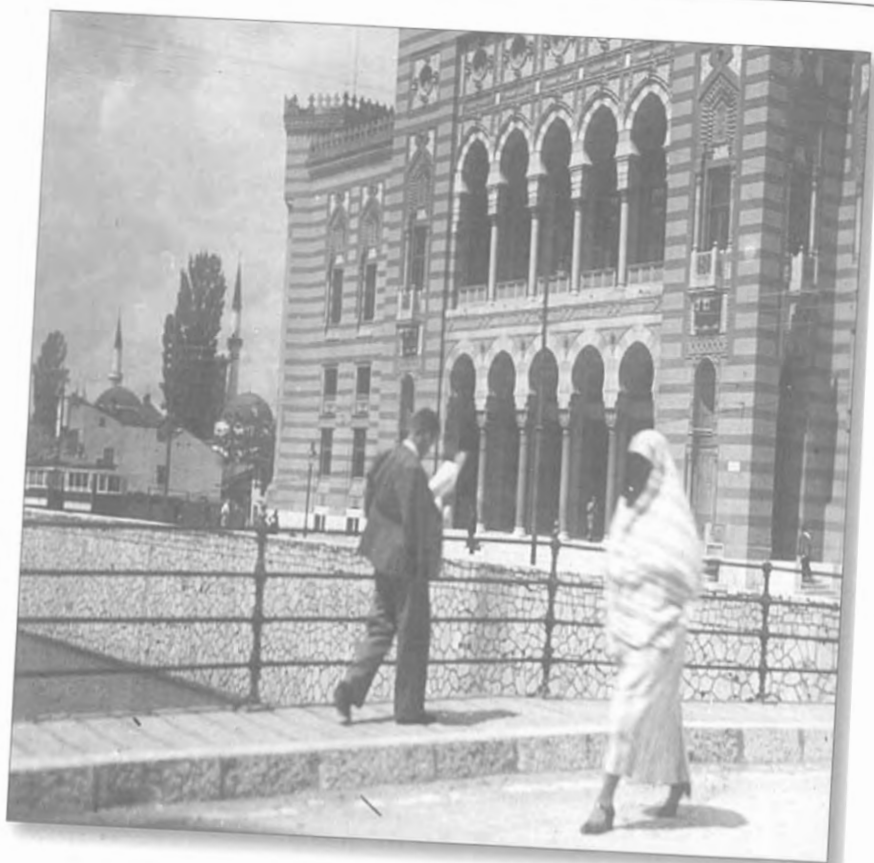
Dakle, fotografski fond obuhvatio je snimke iz svakodnevnog života, snimke raznih građevina i kulturno-povjesnih spomenika. Iz toga možemo u kontinuitetu pratiti život i rad ljudi unutar šireg vremenskog raspona. Stoga su fotografije iz ove zbirke jednako interesantne istoričarima, umjetnicima, arheolozima, etnolozima, urbanistima, arhitektima i svim onim koji se žele upoznati sa fotografski zabilježenom istorijom ovog prostora.

Sažetak

FOTOTEKA

Osim svojih tematskih zbirki, Muzej Sarajeva u svojoj bogatoj kolekciji posjeduje i vlastitu fototeku. Muzej je prilikom svog osnivanja 1949. godine, imao izvjestan muzeološki fond čiji je sastavni dio bila mala fotozbirka. U narednim godinama rad na prikupljanju materijala bio je intenziviran. Uz ostali muzeološki materijal prikupljen je i veći broj fotografija. Određeni dio fotografija, od kojih je veliki broj nastao prije osnivanja Muzeja, prikupljen je otkupom i saradnjom sa drugim kulturnim ustanovama ili pojedincima koji su ustupali svoje negative, duplikate ili originale. Danas fototeka ima 9.037 inventarskih brojeva sa više od 20.000 fotografija. Ovaj fotografski fond obuhvaća snimke iz svakodnevnog života, snimke raznih građevina i kulturno-povjesnih spomenika.

Summary

PHOTO LIBRARY

In addition to its thematic collections, the Sarajevo Museum also has its own photo library. At the time it was founded, in 1949, the Museum's modest museum holdings included a small photo library. Over the next few years much effort went into collecting material, including a considerable number of photographs. Some of these photographs, many of which dated from before the Museum was founded, were acquired by purchase and cooperation with other cultural institutions or individuals who made their negatives, duplicates or original photographs available. The photo library now has 9,037 inventory items with more than 20,000 photographs, ranging from photographs of everyday life to those of a variety of buildings and cultural and historic monuments.

AIDA SULEJMANAGIĆ

BIBLIOTEKA I DOKUMENTACIONA SLUŽBA MUZEJA

Još prije samog osnivanja, prvi upravnik Muzeja, gosp. Vojislav Bogićević, kojem je povjereništvo za kulturu i umjetnost stavilo u zadatak da prikuplja materijal, već krajem 1949. godine je imao muzeološki fond uključujući i biblioteku sa oko 600 stručnih knjiga.

Dr. Dušan Marinković, profesor u penziji iz Sarajeva, zavještao je Muzeju svoju biblioteku koja sadrži 1.500 knjiga, pisanih na našem i na stranim jezicima. Ona sadrži knjige koje obuhvataju više naučnih oblasti, a ima ih priličan broj, te knjige beletrističkog sadržaja.

Danas, bibliotečki fond, koji ima preko 4.000 jedinica, pokriva područje znanja o muzejima i muzejskoj djelatnosti, historiji, kulturi, umjetnosti itd.

Biblioteka svoju građu nabavlja dugogodišnjom razmjenom sa muzejskim, kulturnim i srodnim institucijama, poklonima i kupovinom.

U okviru svojih mogućnosti, Muzej je tijekom svog djelovanja posvetio pažnju izdavačkoj djelatnosti i stručnom naučnom radu, te iste objavljuje u svojim edicijama: "Prilozi za proučavanje historije Sarajeva" i "Sarajevo od najstarijih vremena do danas".

Neka od izdanja Muzeja Sarajevo:

- Dr. Alojz Benac i Ljubica Mladenović, *Sarajevo kroz arheološke spomenike i Sarajevo u doba turskog feudalizma*, knj. 1.;
- *Sarajevo od najstarijih vremena*, knj. II;
- Todor Kruševac, *Sarajevo pod austro-ugarskom upravom*, Sarajevo, 1960.
- *Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva*, godina I, knj. I, Sarajevo, 1963.

- Alija Bejtić, *Bibliografija štampanih radova o Sarajevu*, Sarajevo, 1964.
- Dragoslav Ljubibratić, *Mlada Bosna i Sarajevski Atentat*, Sarajevo, 1964.
- Nikola Đ. Tršić, *Sarajevski atentat u svjetlu bibliografskih podataka*, Sarajevo, 1964.
- *Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva*, godina II, knj. II, Sarajevo, 1966.
- Mula Muhamed Mestvica, *Popis uzajamnog jamčenja stanovništva u Sarajevu iz 1841. god.*, knj. I, Sarajevo, 1970.
- Alija Bejtić, *Ulice i trgovi Sarajeva*, Sarajevo, 1973.
- *Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva*, godina III, knj. III
- *Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva*, godina IV, knj. IV, Sarajevo, 1974.
- D. Ljubibratić, *Mlada Bosna i sarajevski atentat*
- *Monografija o Svrzinoj kući*, Sarajevo, 2001.
- *Prilozi za proučavanje historije Sarajeva*, br. 5., Sarajevo, 2008.
- *Prilozi za proučavanje historije Sarajeva*, br. 6., Sarajevo, 2008.
- *Monografija o Despića kući*, Sarajevo, 2009.

U proteklom vremenu Muzej je priredio niz tematskih, povremenih izložbi o kulturnoj baštini Sarajeva, za koje su štampani katalogi, prospekti i slično.

Iako je biblioteka internog karaktera, omogućen je pristup prvenstveno studentima, naučnim radnicima, stručnjacima.

Na web stranici: www.muzejsarajeva.ba, na brz i savremen način približavamo informacije o Muzeju Sarajeva, novosti, aktivnosti, kao i prezentacije svake zbirke i depandansa ponaosob.

Dokumentovanjem muzejskih aktivnosti i projekata, digitalizacijom muzejske građe, fotodokumentiranjem, namjera nam je da se podaci uključe u jedinstven informacioni sistem, radi daljnjeg upoznavanja domaće i strane stručne i naučne javnosti.

Sažetak

BIBLIOTEKA I DOKUMENTACIONA SLUŽBA MUZEJA

Biblioteka Muzeja Sarajeva ima preko 4.000 jedinica, pokriva područje znanja o muzejima i muzejskoj djelatnost, historiji, kulturi, umjetnosti itd.

Na web stranici: www.muzejsarajeva.ba, se nalaze informacije o Muzeju Sarajeva, novosti, aktivnosti, kao i prezentacije svake zbirke i depandansa.

Dokumentovanjem muzejskih aktivnosti i projekata, digitalizacijom muzejske građe, fotodokumentiranjem, namjera nam je da se podaci uključe u jedinstven informacioni sistem, radi daljnjeg upoznavanja domaće i strane stručne i naučne javnosti.

Summary

THE MUSEUM'S LIBRARY AND DOCUMENTATION SERVICE

The Sarajevo Museum Library contains more than 4,000 items dealing with museums and their work, history, culture, art and so on.

The Sarajevo Museum's web site, www.muzejsarajeva.ba, provides background information on the Museum, a news section, and details of each collection and dependency.

The purpose of documenting the museum's activities and projects and of digitalizing and photographing its holdings is to link the information to a central system, making it more widely accessible to the academic and professional community at home and abroad.

POPIS SVIH UPOSLENIKA I ČLANOVA UPRAVNIH ODBORA MUZEJA

Nesebičan doprinos Muzeju Sarajeva dali su njegovi uposlenici:

DIREKTORI			
R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
1.	Vojislav Bogićević	prvi upravnik Muzeja	1949-1951.
2.	Ahmet Grebo	upravnik i direktor	1951-1970.
3.	Ljubica Mladenović	kustos, direktor Muzeja	1949-1970. 1970-1979.
4.	Vasiljka Prelević-Stojković	kustos, direktor Muzeja	1963-1978. 1978-1986.
5.	Bajro Gec	pedagog, direktor Muzeja, kustos	1973-1986. 1986-1998. 1998-2005.
6.	Mevlida Serdarević	direktorica Muzeja	1998-2007.
7.	Amra Madžarević	kustos, direktorica Muzeja	1989-2007. od 2007.

NEKADAŠNJI UPOSLENICI MUZEJA			
R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
1.	Sabaheta Đuvić	prvi administrativni radnik	1949-1955.
2.	Ivan Tometinović	preparator	1951-1977.

R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
3.	Redžo Agić	čuvar	1952-1958.
4.	Zora Janjoš-Joksimović	pomoćna radnica	1952-1957.
5.	Derviš Korkut	orjentalista	1953-1963.
6.	Evangelos Dimitrijević	arhitekta	1953-1968.
7.	Jovanka Derikonja	pomoćna radnica	1953-1957.
8.	Zorka Janjić-Černjavski	kustos	1954-1976.
9.	Nikola Knežević	kustos	1954-1974.
10.	Bogdan Princip	pedagog	1954-1963.
11.	Momir Zogović	vodič	1954-1957.
12.	Drenka Vuković	vodič	1954-1957.
13.	Milena Papić	bibliotekar	1954-1968.
14.	Razija Handžić	kustos	1955-1956.
15.	Miralem Begović	blagajnik	1955-1958.
16.	Safija Čehajić	pomoćna radnica	1955-1960.
17.	Nikola Popović	pedagoški savjetnik	1956-1965.
19.	Azra Kadić	administrativni radnik	1956-1962.
20.	Desanka Derikonja	pomoćna radnica	1956-1968.
21.	Sulejman Pehlivanović	računovoda	1957-1972.
22.	Danica Simić	pedagog	1957-1968.
23.	Olivera Janjić	tehnički sekretar	1957-1988.
24.	Hajra Mešinović	pomoćna radnica	1957-1960.
25.	Zlata Radić	kustos	1958-1973.
25.	Mesud Imamaović	vrtlar i domaćin zgrade	1958-1970.
26.	Milja Savić	pomoćna radnica	1958-1961.
27.	Ejub Dizdarević	vkv radnik	1960-1984.
28.	Kata Maletić	pomoćna radnica	1960-1993.
29.	Olga Benac	pedagog	1961-1967.

R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
30.	Đurđica Kvesić	pomoćna radnica	1961-1996.
31.	Bejda Zvirac	pomoćna radnica	1963-1997.
32.	Ivanka Bajo	kustos	1964-1997.
33.	Almasa Dautović	pedagog	1964-1969
34.	Edhem Čatić	portir	1966-1976.
35.	Rosanda Janković	pomoćna radnica	1966-1985.
36.	Derviš Muhedinović	čuvar	1967-1969.
37.	Mirsada Bilanović	pedagog	1973-1984.
38.	Hamza Huseinović	čuvar zgrade	1973-1988.
39.	Enver Galijatović	knigovođa, šef računovodstva	1973-1977.
40.	Duran Šišić	čuvar zgrade	1973-1981.
41.	Muhamed Ganibegović	kustos	1974-1976.
42.	Muniba Spaho	kustos	1974-1984.
43.	Marko Popović	čuvar	1976-1979.
44.	Vilma Niškanović	kustos	1977-1992.
45.	Branislav Ješić	pedagog	1977-1982.
46.	Sreto Dragičević	čuvar	1977-1982.
47.	Omer Kapidžija	šef računovodstva	1978-1981.
48.	Nedo Dragaš	čuvar	1979-1992.
49.	Branko Kolaković	kustos	1979-2001.
50.	Ljiljana Hadžistević	kustos	1979-1992.
51.	Mehmed Klepo	kustos	1980-2001.
52.	Branko Tasić	pravnik	1980-1982.
53.	Ilija Čodo	čuvar	1981-1992.
54.	Milica Čizmić	pedagog	1982-1984.
55.	Milena Todović	pomoćna radnica	1983-1988.

R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
56.	Nenad Filipović	kustos	1984-1988.
57.	Vedrana Gotovac	kustos	1984-1990.
58.	Senad Merdanović	blagajnik	1987-1989.
59.	Vaso Timotić	čuvar	1987-1992.
60.	Razija Hodžić	pomoćna radnica	1987-1998.
61.	Nazif Borovina	pedagog	1988-1996.
62.	Biljana Karanović	pedagog	1988-1992.
63.	Ljiljana Bjelica	blagajnica	1989-1992.

SADAŠNJI UPOSLENICI MUZEJA

R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
1.	Esad Beća	vodič	1980.
2.	Zdravka Grebo	šef računovodstva	1982.
3.	Taib Kešmer	viši preparator	1985.
4.	Mustafa Arslanović	vodič	1987.
5.	Žanka Dodig-Karaman	viši kustos	1988.
6.	Amra Madžarević	viši kustos, direktor	1989.
7.	Ramiza Mešetović	pomoćna radnica	1989.
8.	Mirsada Dizdarević	pomoćna radnica	2000.
9.	Adnan Muftarević	viši kustos	2001.
10.	Mirsad Avdić	viši kustos	2004.
11.	Mario Kabiljo	pedagog	2004.
12.	Aida Čaušević	preparator	2004.
13.	Mina Nuhanović	pomoćna radnica	2006.
14.	Aida Sulejmanagić	arhitekta-dokumentarist	2007.
15.	Moamer Šehović	kustos	2007.
16.	Hamdija Dizdar	kustos	2007.

R/B	IME I PREZIME	DUŽNOST	U MUZEJU OD
17.	Muamer Fazlić	pedagog	2007.
18.	Mediha Trebinjac	pomoćna radnica	2008.
19.	Velena Gašić	vodič	2008.
20.	Goran Grebo	vodič	2008.
21.	Igor Radovanović	kustos	2008.
22.	Senad Kuč	pedagog	2008.
23.	Murat Kurtović	konzervator	2008.

Članovi upravnih odbora Muzeja Sarajeva od 1992. godine do danas:

- Prof. dr. Enver Imamović
- Prof. dr. David Kamhi
- Dževad Sakić
- Nazif Borovina
- Amra Madžarević
- Svetozar Pudarić
- Prof. dr. Esad Zgodić
- Mustafa Resić
- Zehra Čampara
- Edina Papo
- Bajro Gec
- Lidija Bagarić
- Mirsad Hamamdžić

Aktuelni članovi upravnog odbora:

- Mr. Smajo Halilović
- Fatima Lačević
- Amila Lagarija
- Nedim Mašić
- Adnan Muftarević

1969. godina

2000. godina

2010. godina

ZDRAVKA GREBO, IGOR RADOVANOVIĆ

THE SARAJEVO MUSEUM LIST OF STAFF AND BOARD MEMBERS

The staff who have made a selfless contribution to the Sarajevo Museum's development:

DIRECTORS			
	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
1	Vojislav Bogičević	the Museum's first manager	1949-1951
2	Ahmet Grebo	manager and director	1951-1970
3	Ljubica Mladenović	curator, director of the Museum	1949-1970 1970-1979
4	Vasiljka Prelević-Stojković	curator, director of the Museum	1963-1978 1978-1986
5	Bajro Gec	pedagogue, curator, director of the Museum	1973-1986 1986-1998 1998-2005
6	Mevlida Serdarević	director of the Museum	1998-2007
7	Amra Madžarević	curator, director of the Museum	1989-2007 since 2007

FORMER MEMBERS OF STAFF			
	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
1	Sabaheta Đuvić	first administrator	1949-1955
2	Ivan Tometinović	preparator	1951-1977
3	Redžo Agić	guard	1952-1958
4	Zora Janjoš-Joksimović	assistant	1952-1957
5	Derviš Korkut	orientalist	1953-1963
6	Evangelos Dimitrijević	architect	1953-1968
7	Jovanka Derikonja	assistant	1953-1957
8	Zorka Janjić-Černjavski	curator	1954-1976
9	Nikola Knežević	curator	1954-1974
10	Bogdan Princip	pedagogue	1954-1963
11	Momir Zogović	guide	1954-1957
12	Drenka Vuković	guide	1954-1957
13	Milena Papić	librarian	1954-1968
14	Razija Handžić	curator	1955-1956
15	Miralem Begović	cashier	1955-1958
16	Safija Čehajić	assistant	1955-1960
17	Nikola Popović	education consultant	1956-1965
19	Azra Kadić	administrator	1956-1962
20	Desanka Derikonja	assistant	1956-1968
21	Sulejman Pehlivanović	accountant	1957-1972
22	Danica Simić	pedagogue	1957-1968
23	Olivera Janjić	technical secretary	1957-1988
24	Hajra Mešinović	assistant	1957-1960
25	Zlata Radić	curator	1958-1973
25	Mesud Imamaović	gardener/concierge	1958-1970

	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
26	Milja Savić	assistant	1958-1961
27	Ejub Dizdarević	highly skilled worker	1960-1984
28	Kata Maletić	assistant	1960-1993
29	Olga Benac	pedagogue	1961-1967
30	Đurđica Kvesić	assistant	1961-1996
31	Bejda Zvirac	assistant	1963-1997
32	Ivanka Bajo	curator	1964-1997
33	Almasa Dautović	pedagogue	1964-1969
34	Edhem Čatić	doorman	1966-1976
35	Rosanda Janković	assistant	1966-1985
36	Derviš Muhedinović	guard	1967-1969
37	Mirsada Bilanović	pedagogue	1973-1984
38	Hamza Huseinović	security guard	1973-1988
39	Enver Galijatović	accountant, head of accounts dept.	1973-1977
40	Duran Šišić	security guard	1973-1981
41	Muhamed Ganibegović	curator	1974-1976
42	Muniba Spaho	curator	1974-1984
43	Marko Popović	guard	1976-1979
44	Vilma Niškanović	curator	1977-1992
45	Branislav Ješić	pedagogue	1977-1982
46	Sreto Dragičević	guard	1977-1982
47	Omer Kapidžija	head of accounts dept.	1978-1981
48	Nedo Dragaš	guard	1979-1992
49	Branko Kolaković	curator	1979-2001
50	Ljiljana Hadžistević	curator	1979-1992
51	Mehmed Klepo	curator	1980-2001

	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
52	Branko Tasić	legal officer	1980-1982
53	Ilija Čodo	guard	1981-1992
54	Milica Čizmić	pedagogue	1982-1984
55	Milena Todović	assistant	1983-1988
56	Nenad Filipović	curator	1984-1988
57	Vedrana Gotovac	curator	1984-1990
58	Senad Merdanović	cashier	1987-1989
59	Vaso Timotić	guard	1987-1992
60	Razija Hodžić	assistant	1987-1998
61	Nazif Borovina	pedagogue	1988-1996
62	Biljana Karanović	pedagogue	1988-1992
63	Ljiljana Bjelica	cashier	1989-1992

CURRENT STAFF			
	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
1	Esad Beća	guide	1980
2	Zdravka Grebo	head of accounts dept.	1982
3	Taib Kešmer	senior preparator	1985
4	Mustafa Arslanović	guide	1987
5	Žanka Dodig-Karaman	senior curator	1988
6	Amra Madžarević	senior curator, director	1989
7	Ramiza Mešetović	assistant	1989
8	Mirsada Dizdarević	assistant	2000
9	Adnan Muftarević	senior curator	2001
10	Mirsad Avdić	senior curator	2004
11	Mario Kabiljo	pedagogue	2004

	NAME	POSITION	WITH THE MUSEUM SINCE
12	Aida Čaušević	preparator	2004
13	Mina Nuhanović	assistant	2006
14	Aida Sulejmanagić	architect-documentarist	2007
15	Moamer Šehović	curator	2007
16	Hamdija Dizdar	curator	2007
17	Muamer Fazlić	pedagogue	2007
18	Mediha Trebinjac	assistant	2008
19	Velena Gašić	guide	2008
20	Goran Grebo	guide	2008
21	Igor Radovanović	curator	2008
22	Senad Kuč	pedagogue	2008
23	Murat Kurtović	conservator	2008

Members of the Board of the Sarajevo Museum since 1992:

- Prof. Dr. Enver Imamović
- Prof. Dr. David Kamhi
- Dževad Sakić
- Nazif Borovina
- Amra Madžarević
- Svetozar Pudarić
- Prof. Dr. Esad Zgodić
- Mustafa Resić
- Zehra Čampara
- Edina Papo
- Bajro Gec
- Lidija Bagarić
- Mirsad Hamamdžić

Current members of the Board:

- Smajo Halilović MSc.
- Fatima Lačević
- Amila Lagarija
- Nedim Mašić
- Adnan Muftarević

ŽANKA DODIG KARAMAN

NAJZNAČAJNIJE IZLOŽBE MUZEJA GRADA SARAJEVA / MUZEJA SARAJEVA OD OSNIVANJA DO DANAS

Budući da sve izložbe nisu bile popraćene katalogima ovo, vjerovatno, nije njihov konačni broj. Za najstarije od njih postoji samo trag u knjizi štampanoj povodom četrdeset godina Muzej grada Sarajeva.

Za neke, novijeg datuma, također nema materijalnog traga ali su u sjećanju autora koji su ih kreirali.

1. Život i djelo S.S. Kranjčevića,
2. Karikature Sime Draškovića, januar 1961.
3. Ženski ručni radovi u Sarajevu, april 1964.
4. Seoski ručni radovi, septembar 1965.
5. Akvareli starog Sarajeva, 1976.
6. Dječije igračke u Sarajevu i okolini, decembar 1969.
7. Autoportreti sarajevskih slikara
8. Portreti starih sarajevskih građana
9. Otpor Sarajeva 1878. godine
10. Sarajevo kroz umjetnički pejzaž
11. Kultura Sarajeva danas
12. Sarajevo u umjetničkim pejzažima, 15 -23. maj 1971.
13. Slikari-amateri, decembar 1971- februar 1972.
14. Satovi u prošlosti Sarajeva
15. Stambena kultura starog Sarajeva, juli 1975.
16. Kako su se sami naslikali, april 1963 i 1975.
17. Sarajevo u djelima likovnih umjetnika, Collegium Artisticum, septembar 1975.
18. Vodič kroz Muzej grada Sarajeva, 1976.

19. Sarajevski kraj u rimsko doba, 1979.
20. Ženska nošnja 19.vijeku u starom Sarajevu, 1980.
21. Pribor za kafu i pušenje u starom Sarajevu, avgust 1987.
22. Zanati i trgovina starog Sarajeva u umjetničkim slikama, 1981.
23. Kazaski zanat u Sarajevu, 1981.
24. Bezistani i hanovi u Sarajevu, 1981.
25. Arhitektura starog Sarajeva na umjetničkim slikama, 1982.
26. Prvomajske proslave u Sarajevu za vrijeme austrougarske uprave, 1982.
27. Pribor za jelo i jelovnici
28. Tugre i penče, 1985.
29. Riznica stare srpskopравoslavne crkve u Sarajevu, Hram sv. ar-handela Gavrila i Mihaila, Stara pravoslavna crkva, mart 1986.
30. Sinagoge u Bosni i Hercegovini, mart 1987.
31. Sarajevo, aprila 1941.
32. Izložba povodom obilježavanja jubileja RO "Vaso Miskin Crni"
33. Izložba povodom obilježavanja jubileja RO "Gras"
34. Izložba povodom obilježavanja jubileja "Unioninvest"
35. Petar Šain
36. Praznični običaji jugoslovenskih jevreja
37. Muzej Grada poslije svega, Svrzina kuća, februar 1999.
38. Austrougarski period iz zbirke Muzeja grada Sarajeva
39. Iz attarskog dućana sarajevske porodice Papo, juli 1999.
40. Sarajevski mostovi i česme, februar 1998.
41. Makete starog Sarajeva, Gazi Husrevbegova medresa, juli 1999.
42. Dječiji svijet Sarajeva, juni 2000.
43. Umjetnost knjige, avgust-septembar 2001.
44. Arhivski dokumenti o porodici Glođo-Svrzo, u saradnji sa J.U.Historijski arhiv, septembar 2001.
45. Stalna postavka izložbe u Despića kući, novembar, 2001.
46. Iz zbirke Stjepana Meze, decembar 2001.
47. Priča o hljebu, april 2002.
48. Najljepši jelovnici svijeta, Sarajevo, juli 2002, Ptuj/Slovenija, oktobar 2002., Tuzla, decembar 2002., Trebinje, 2004., Lukavac, 2005.)
49. Spaci di luce ("Prostori svjetla", Izložba realizovana u saradnji sa italijanskim bataljonom u BiH), 2.-4. novembra, 2002.
50. Izložba u sklopu promocije kalendara za 2003. godinu, decembar 2002.

51. Tajna početka, (izložba posvećena običajima bojenja jaja), april 2004.
52. Stalna postavka u Muzeju Jevreja BiH, juli 2004.
53. Sarajevo 1878, Izložba akvarela u saradnji sa sa Bošnjačkim institutom, avgust 2004.
54. Stalna postavka Muzeja, Brusa bezistan, septembar 2004.
55. Gradimo grad, izložba radova kreativne radionice djece osnovnih škola iz Sarajeva, septembar 2005.
56. Sarajevski zanati očuvani kroz vijekove (zajedno sa udruženjem građana Tradicionalni zanatski esnafi), maj 2005.
57. Evropski dan jevrejske kulture posvećen ishrani, septembar 2005.
58. Vjenčanje na jevrejski način, april 2006.
59. Stalna postavka u Muzeju Sarajevo 1878-1918., maj 2006.
60. Jevreji, medicinski radnici u BiH, novembar 2006.
61. Dodirna izložba historijskog stakla i fotografija Maria Biharija, u saradnji sa ambasadam Češke republike u Sarajevu
62. Trešnjica (izložba likovnih radova djece opkoljenog Sarajeva), decembar 2007.
63. "Sarajevo u Austro-ugarskom periodu", Dani Sarajeva u Beču, april 2008.
64. Izložba dječijih likovnih radova iz logora u Terezinu, septembar 2008.
65. Izložba dječijih radova nastalih u muzejskim radionicama "Muzej u školama, škole u Muzeju"
66. Izložba Starih tradicionalnih zanata, 2007., 2008., 2009., 2010.
67. Izložba filotehničkih pomagala i radova djece oštećenog vida, januar 2007.
68. Deklaracija o slobodnom i jedinstvenom Sarajevu, april 2007.
69. Karlo Paržik, arhitekt u BiH, juni 2007.
70. Pravednici među narodima, juli 2007.
71. Sarajevo birvaktile (iz umjetničke zbirke Muzeja), galerija Collegium artisticum, novembar 2008.
72. 130 godina okupacije i 100 godina aneksije BiH, decembar 2008.
73. Izložba o prvom Predsjedniku Predsjedništva Aliji Izetbegoviću (Istanbul, Priština, Konjic), 2008.
74. Ručni radovi sa Bjelašnice, februar 2009.
75. Izdavačka djelatnost Muzeja tokom 60 godina, maj 2009.

76. Masovne grobnice u BiH, Sarajevo, Vijećnica juli 2009.: (Podgorica, Crna Gora), 2010.
77. Izložba u sklopu međunarodne konferencije "BiH u okviru Austrougarske", Filozofski fakultet, mart 2009.
78. Sarajevo 1941-1945, april 2010.
79. Akvareli starog Sarajeva, maj 2010.

Izložba ULUBiH-a, 1949.

Posmrtna izložba Romana Petrovića,
1949.

Izložba Akvareli starog Sarajeva, 1961.

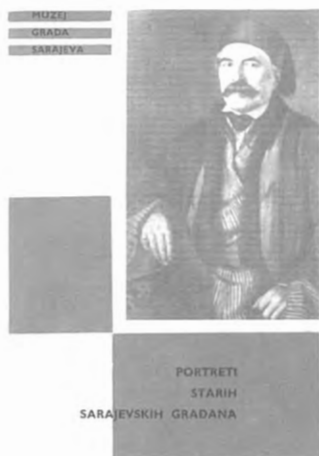
Karikature Sime Draškovića, 1961.

Izložba Skulpture Afana Hozića, 1965.

Izložba slika iz umjetničke zbirke, 1966.

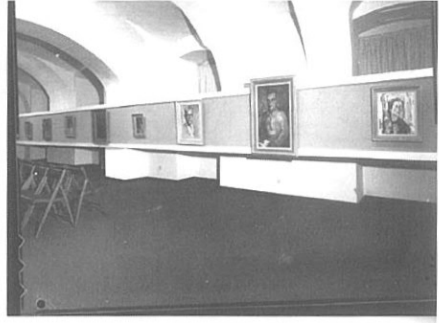
Portreti starih sarajevskih građana, 1968.

Sarajevo nekad i sad Kultura Sarajeva, 1969.

Sarajevo kroz umjetnički pejzaž Kultura Sarajeva, 1969.

Autoportreti sarajevskih slikara, 1970.

Slikari amateri, 1971.

Sarajevo kroz umjetnički pejzaž Zagreb, 1974.

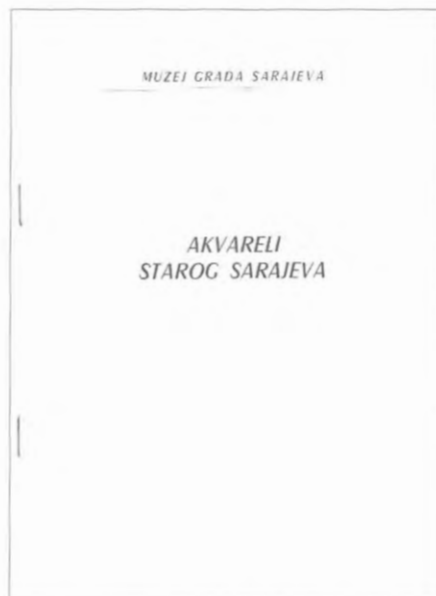
Autoportreti sarajevskih slikara, 1974.

Karikature Sime Draškovića, 1974.

Sarajevo u djelima likovnih umjetnika, 1975.

Izložba Akvareli starog Sarajeva, 1976.

Portreti starih sarajevskih građana, 1978.

Trgovina i zanati u starom Sarajevu na umjetničkim slikama

Izložba slika iz umjetničke zbirke, 1989.

Sarajevo u Kuala Lumpuru, 1998.

Sarajevo birvaktile, Collegium artisticum 2008.

Dani Sarajeva u Beču, 2008.

Masovne grobnice BiH, Vijećnica 2009.

Sarajevo 1941-1945, 2009.

POZNATI GOSTI MUZEJA SARAJEVA

U sklopu obilježavanja jubileja šezdeset godina Muzeja grada Sarajeva, ukazala se potreba za retrospektivom i osvrtom na dosadašnje posjete muzeju. U toku proteklih šest decenija, objekte Muzeja godišnje su posjećivale desetine pa i na stotine hiljada posjetilaca kako učenika, studenata, domaćih i stranih posjetilaca, delegacija, ali i predsjednika, careva i kraljeva, koji su posjećujući Sarajevo obavezno dolazili i u depandanse muzeja.

Danas, Muzej grada Sarajeva sa svojih šest depandansa (Brusa bezistan, Svrzina kuća, Despića kuća, Muzej Jevreja i Muzej Alija Izetbegović), na najbolji način prezentira bogatu historiju grada od najstarijih vremena do današnjih dana. Muzej grada, sa svojim depandansima je čuvar i tradicije ljudskog djelovanja, koja je na poseban način obilježila način života u gradu, pa tako predstavlja nezaobilaznu turističku tačku bez koje bi posjeta i razgledanje grada bila nepotpuna.

Broj posjetilaca u muzejskim objektima rastao je iz godine u godinu i nastavlja sa rastom i u zadnje vrijeme, mada je najveći broj posjeta zabilježen u razdoblju sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog vijeka, a naročito 1973. godine, kada je muzejske depandanse posjetilo oko 170 hiljada posjetilaca iz zemlje i inostranstva.

Tokom šest decenija rada i postojanja Muzej grada Sarajeva je bio i ostao nezaobilazno mjesto za brojne posjete plejade poznatih svjetskih ličnosti od kojih su neki ostavili i svoje impresije u muzejskim knjigama utisaka, pa tako ovdje navodimo samo mali dio tih upriličenih posjeta.

1. Ivo Andrić, 29.10.1949. – posjetio izložbu posvećenu djelu Silvija Srahimira Kranjčevića.
2. Andrean Gligorijević Nikolajev, sovjetski kosmonaut broj 3. Posjetio muzej 15.09.1964.

3. Josip Broz Tito sa suprugom Jovankom, posjetio izložbu "Umjetnost na tlu Jugoslavije" u Skenderiji, septembra 1971.
4. Iranski šah Reza Pahlavi.
5. Aleksandar Ranković i Rato Dugonjić.
6. Aleksandro Petini, predsjednik Italije.
7. Jovanka Broz, novembar 1969.
8. Huari Bumedijan, predsjednik Alžira, 08.10.1966.
9. Adam Rapacki, poljski ministar spoljnih poslova.
10. Gradonačelnica grada Dejtona, septembar, 2007.
11. Oto fon Habzburg, septembar, 2007.
12. Delegacija haškog tribunala, oktobar, 2007.
13. Državna delegacija Estonije, 21.06.2007.
14. Delegacija UNESKO-a, 26.06.2007.
15. Posjeta mađarskog parlamenta, 16.06.2007.
16. Posjeta gradonačelnika grada Beča, 25.07.2007.
17. Posjeta Glavnog štaba turske armije, 14.11.2007.
18. Redžep Taip Erdoan, premijer Republike Turske, 16.07.2005.
19. Princ Saudijske Arabije, Turki El-Fejsal, 20.10.2008.
20. Koksal Topan, predsjednik Velike Narodne skupštine Republike Turske, 11.04.2009.

Također, od inostranih gostiju, između ostalih svojom posjetom učinili su čast Muzeju: gospođa Eleonora Ruzvelt, predsjednik UAR Gamal Abdel Naser, Če Gevara (ministar vanjskih poslova Republike Kube), predsjednik Republike Turske, Dželal Bajar, predsjednik vlade SSSR-a Aleksej Kosigov i mnogi drugi državnici i funkcioneri.

Od današnjih domaćih zvaničnika i javnih ličnosti posjetu Muzeju su upriličili: Haris Silajdžić, Željko Komšić, Sulejman Tihić, Sven Alkalaj, Selmo Cikotić, Šefik Džaferović.

Saradnja sa Sarajevo film festivalom dovela nam je u posjetu i mnoge svjetske i domaće umjetnike. Među ostalim Muzej su posjetili Gerard Depardieu, Danis Tanović, Miki Manojlović, Mira Furlan, Jasmila Žbanić, direktor Berlinale film festivala Dieter Kosslick, Michael Fassbender i drugi.

U martu 2011. godine naš gost je bio predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović u društvu sa gospodinom Fikretom Musićem, premijerom Kantona, gospodinom Alijom Behmenom, gradonačelnikom i gospodinom Ibrahimom Spahićem.

Premijer Republike Turske Redžep Taip Erdogan, 2005.

Ambasador SAD Patrick Moon sa suprugom,
2010.

Predsjednik Republike Hrvatske
dr. Ivo Josipović, 2011.